

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

EURORENDSZER

Konvergenciajelentés

2018. május

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	2
2	Az elemzés keretei	4
2.1	Gazdasági konvergencia	4
1. keretes írás	Az árak alakulása	5
2. keretes írás	Fiskális folyamatok	7
3. keretes írás	Az árfolyam alakulása	11
4. keretes írás	A hosszú lejáratú kamatlábak alakulása	12
5. keretes írás	Egyéb releváns tényezők	13
2.2	A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a Szerződésekkel	15
3	A gazdasági konvergencia helyzete	43
3.1	Az árstabilitási kritérium	48
3.2	Az állami költségvetés helyzetére vonatkozó kritérium	50
3.3	Az árfolyam-kritérium	51
3.4	A hosszú távú kamatlábak kritériuma	52
3.5	Egyéb jelentős tényezők	53
4	Országokénti összefoglalók	59
4.1	Bulgária	59
4.2	Cseh Köztársaság	60
4.3	Horvátország	61
4.4	Magyarország	63
4.5	Lengyelország	64
4.6	Románia	66
4.7	Svédország	67

Az EKB 2018. évi Konvergenciajelentésének magyar fordítása a következő fejezeteket tartalmazza: bevezetés, az elemzés keretei, a nemzeti jogszabályok szerződésekkel való összeegyeztethetősége, valamint egy-egy összefoglaló a következő országokról: Bulgária, Cseh Köztársaság, Horvátország, Magyarország, Lengyelország, Románia és Svédország. További tájékoztatásért tekintse meg az angol nyelvű, teljes változatot az [EKB](#) weboldalán.

1 Bevezetés

1999. január 1-je óta 19 EU-tagállamban vezették be az eurót; ez a jelentés az eurót még át nem vett kilenc uniós ország közül hetet vizsgál. A kilenc ország közül kettő – Dánia és az Egyesült Királyság – jelezte, hogy nem kíván részt venni a GMU harmadik szakaszában, így róluk csak külön kérésükre kell konvergenciajelentést készíteni. Mivel ilyen kérés egyik országtól sem érkezett, ez a jelentés a következő hét országot vizsgálja: Bulgária, Cseh Köztársaság, Horvátország, Magyarország, Lengyelország, Románia és Svédország. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: a Szerződés)¹ értelmében mind a hét ország vállalta az euro átvételét, tehát arra kell törekednie, hogy teljesítse az összes konvergenciakritériumot.

A jelentés összeállításával az Európai Központi Bank (EKB) a Szerződés 140. cikkében előírt követelményt teljesíti. A 140. cikk előírja, hogy az EKB és az Európai Bizottság legalább két évente egyszer, vagy valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérelmére jelentést tegyen az Európai Unió Tanácsának (EU Tanácsa) az eltéréssel rendelkező tagállamok által a gazdasági és monetáris unió megvalósítására vonatkozó kötelezettségeik teljesítésében megtett előrehaladásról. Ez a jelentés a két évenkénti rendszeres ciklus keretében vizsgálja a hét országot. Az Európai Bizottság is készített jelentést, és mindkét jelentés párhuzamosan kerül az EU Tanácsa elé.

Az EKB itt is a korábbi konvergenciajelentéseiben használt keretet alkalmazza. Megvizsgálja, hogy az illető hét országban megvalósult-e a magas fokú fenntartható konvergencia, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetők-e a Szerződésekkel, valamint a Központi Bankok Európai Rendszerének és az Európai Központi Banknak az alapokmányával (a továbbiakban: Alapokmány), továbbá hogy az érintett nemzeti központi bankok (NKB-k) megfelelnek-e az eurorendszerbe való integrálódás jogi követelményeinek.

A gazdasági konvergenciafolyamat vizsgálata erősen függ az értékelést megalapozó statisztikák minőségétől és megbízhatóságától. A statisztikák, különösen a kormányzati pénzügyi statisztikák összeállítását és szolgáltatását nem befolyásolhatják politikai megfontolások vagy beavatkozás. Az EU tagállamainak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a statisztikáik minőségére és megbízhatóságára, az adatok összeállítása során pedig megfelelő fék- és ellensúlyrendszert, valamint statisztikai minimumszabályokat kell alkalmazniuk. Ezek nélkülözhetetlenek a nemzeti statisztikai hivatalok függetlenségének, feddhetetlenségének és elszámoltathatóságának megszilárdításához, valamint a kormányzati pénzügyi statisztikák minőségébe vetett bizalom megerősítéséhez (lásd a 6. fejezetet).

¹ Eltérő utalás hiányában az ebben a jelentésben szereplő „Szerződés” kifejezéssel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre utalunk, az egyes cikkekre utaló számok pedig a 2009. december 1-je óta érvényben levő számozást követik. Eltérő utalás hiányában a többes számú „Szerződések” kifejezésen mind az Európai Unióról szóló szerződést, mind az Európai Unió működéséről szóló szerződést értjük. Az említett kifejezések bővebb magyarázatát az [EKB webes fogalomtárában](#) olvashatjuk.

Emlékeztetes, hogy 2014. november 4-től² minden olyan országnak, amelynél az eltérést hatályon kívül helyezték, legkésőbb az euro bevezetésének időpontjában az egységes felügyeleti mechanizmushoz (SSM) is csatlakoznia kell. Ettől az időponttól az SSM-hez kapcsolódó jogok és kötelezettségek az érintett országra is vonatkoznak, ezért rendkívül fontos, hogy megtegye a szükséges előkészületeket. Kiemelendő, hogy az euroövezetbe, és ennél fogva az SSM-be belépő bármely tagállam bankrendszere átfogó értékelés hatálya alá kerül.³

E jelentés felépítése a következő. A 2. fejezet a gazdasági és jogi konvergencia vizsgálata során alkalmazott feltételrendszert mutatja be. A 3. fejezet horizontális áttekintést ad a gazdasági konvergencia legfontosabb aspektusairól. A 4. fejezet országonkénti összefoglalói ismertetik a gazdasági és a jogi konvergencia vizsgálatának főbb eredményeit. Az 5. fejezet részletesebben vizsgálja egyenként a hét uniós tagállam gazdasági konvergenciájának helyzetét. A 6. fejezet a konvergenciamutatókat tekinti át az összeállításukhoz alkalmazott statisztikai módszertannal együtt. Végül a 7. fejezet a tárgyalt tagállamok nemzeti jogszabályainak, így NKB-ik statútumának a Szerződés 130. és 131. cikkével való összeegyeztethetőségét vizsgálja.

² Az EKB ettől az időponttól vette át az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló 1024/2013/EU tanácsi rendelet (2013. október 15.) 33. cikk (2) bekezdésében rá ruházott feladatokat.

³ Lásd az egységes felügyeleti mechanizmuson belül az EKB és az illetékes nemzeti hatóságok, valamint a kijelölt nemzeti hatóságok közötti együttműködési keretrendszer létrehozásáról szóló, 2014. április 16-i EKB/2014/17 rendelet (SSM-keretrendelet) 10. preambulumbekzdését.

2 Az elemzés keretei

2.1 Gazdasági konvergencia

Az EKB közös elemzési keretet használva vizsgálja az eurót bevezetni szándékozó EU-tagállamok gazdasági konvergenciájának helyzetét. E közös szerkezet, amely valamennyi EMI/EKB konvergenciajelentésben egységesen alkalmazásra kerül, egyrészt a Szerződés rendelkezésein alapul, melyeket az EKB az árak, a költségvetési egyenleg és a GDP-arányos államadósság, az árfolyamok és a hosszú távú kamatlábak alakulása, valamint más, a gazdasági integráció és konvergencia szempontjából releváns tényezők vizsgálatában alkalmaz. Másrészt az elemzési keret tartalmaz még több, a fenntartható konvergencia részletesebb vizsgálatára alkalmasnak tartott visszatekintő és a jövőre vonatkozó gazdasági mutatót. Az érintett tagállam mindezen tényezőkön alapuló vizsgálata fontos annak biztosítása érdekében, hogy az euroövezetbe való integrációja jelentősebb nehézségek nélkül folytatódjon. Az alábbi 1–5. keretes írások röviden idézik a jogi rendelkezéseket, és bemutatják azokat a módszertani részleteket, amelyek alapján az EKB az említett rendelkezéseket alkalmazza.

A folyamatosság és az egyenlő elbánás biztosítása érdekében e jelentés az EKB (és azt megelőzően az EMI) korábbi jelentéseiben megfogalmazott elvekre épül. Kiemelendő az EKB-nak a konvergenciakritériumok alkalmazásakor használt néhány irányelve. Először is, az egyes kritériumok szigorúan értelmezendők és alkalmazandók, hiszen céljuk elsősorban az, hogy az euroövezetbe kizárólag olyan tagállamok csatlakozhassanak, amelyek gazdasági helyzete lehetővé teszi az árstabilitás fenntartását és az övezet koherenciájának megőrzését. Másodsorban, a konvergenciakritériumok összefüggő, egységes csomagot képeznek, és valamennyit teljesíteni kell; a Szerződés egyenlő alapon sorolja fel a kritériumokat, és nem rangsorolja azokat. Harmadszor, a konvergenciakritériumokat a tényleges adatok alapján kell teljesíteni. Negyedszer, a konvergenciakritériumok alkalmazásában következetesen, átláthatóan és egyszerűen kell eljárni. Ezenkívül a konvergenciakritériumoknak való megfelelés mérlegeléskor lényeges tényező a fenntarthatóság, mivel a konvergenciát tartósan kell elérni, és nem csak egy adott időpontban. Következésképpen az országvizsgálatok részletesen foglalkoznak a konvergencia fenntarthatóságával.

Ebben a vonatkozásban az érintett országok gazdaságának alakulását elvben az elmúlt tízéves időszakra visszatekintve vizsgáljuk. Így jobban meghatározható, hogy a jelenlegi eredmények milyen mértékben erednek valódi strukturális átalakításokból, és így biztosabban meg lehet ítélni a gazdasági konvergencia fenntarthatóságát.

Ezen túlmenően egy megfelelő mértékben előretekintő perspektívát alkalmazunk. Ebben az összefüggésben különös figyelmet szentelünk annak, hogy a kedvező gazdasági folyamatok fenntarthatósága elsősorban azon múlik, sikerül-e megfelelő és tartós gazdaságpolitikai válaszokat adni a jelenlegi és a jövőbeli

kihívásokra. Az erős gazdaságirányítás, a szilárd intézmények és a fenntartható államháztartás ugyancsak alapvető fontosságúak a kibocsátás fenntartható növekedésének támogatásában közép- és hosszú távon. Mindent egybevetve hangsúlyozzuk, hogy a gazdasági konvergencia fenntarthatóságának biztosítása függ egy kedvező kiinduló helyzet elérésétől, szilárd intézmények meglététől és az euro bevezetése után folytatott megfelelő politikáktól.

Az egységes elemzési keretet egyenként alkalmaztuk a vizsgált hét EU-tagállamra. Az egyes tagállamok teljesítményére összpontosító vizsgálatokat külön-külön kell figyelembe venni, összhangban a Szerződés 140. cikkében foglaltakkal.

A Konvergenciajelentést érintő statisztikai adatgyűjtés lezárásának időpontja 2018. május 3. volt. A konvergenciakritériumok alkalmazásához felhasznált statisztikai adatokat az Európai Bizottság szolgáltatotta (lásd a 6. fejezetet, valamint a táblázatokat és ábrákat), az árfolyamok és a hosszú lejáratú kamatlábak esetében az EKB-val együttműködve. Az áruk és hosszú lejáratú kamatlábak konvergenciájának adatait 2018 márciusáig mutatjuk be; ez volt a legutolsó hónap, amelyre vonatkozóan rendelkezésre álltak HICP-adatok. A havi árfolyamadatok tekintetében a jelentésünkben figyelembe vett időszak 2018 áprilisával végződik. A fiskális pozíciók historikus adatai a 2017-ig terjedő időszakot fedik le. Ugyancsak számításba vettük különféle forrásokból származó előrejelzésekkel együtt az érintett tagállam legfrissebb konvergenciaprogramját, továbbá minden egyéb olyan információt, amely releváns a konvergencia fenntarthatóságára vonatkozó előretekintő vizsgálat szempontjából. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzését és a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentést (Alert Mechanism Report) – amelyeket jelentésünk készítésekor egyaránt figyelembe vettünk – 2018. május 3-án, illetve 2017. november 22-én tették közzé. Az EKB Általános Tanácsa 2018. május 17-én fogadta el ezt a jelentést.

Az áruk alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és az EKB általi alkalmazásukat az 1. keretes írás ismerteti.

1. keretes írás

Az áruk alakulása

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdése előírja, hogy a Konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az árstabilitás magas fokának elérését; ez olyan inflációs ráta esetén áll fenn, amely közel esik az árstabilitás tekintetében legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállaméhoz”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 1. cikkében ez áll:

„Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésében említett árstabilitási kritérium azt jelenti, hogy egy tagállam fenntartható árstabilitással és a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül az árstabilitást illetően

legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos inflációs rátáját legfeljebb 1½ százalékponttal meghaladó inflációs rátával rendelkezett. Az inflációt a fogyasztóiár-index segítségével összehasonlítható alapon, a tagállami fogalom meghatározások közötti eltérések figyelembevételével kell meghatározni.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentésében az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

Először, „a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül megfigyelt inflációs ráta” kiszámítása során azt nézzük meg, hogy a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) legutóbbi 12 havi átlaga mennyit változott az előző 12 havi átlaghoz képest. Következésképpen, az inflációs ráta tekintetében e jelentésben figyelembe vett referencia-időszak 2017 áprilisától 2018 márciusáig tart.

Másodszor, a referenciaérték meghatározásához használt „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elv azt jelenti, hogy az alábbi három EU-tagállam inflációs rátájának súlyozatlan számtani átlagát vettük: Ciprus (0,2%), Írország (0,3%) és Finnország (0,8%). Így az átlagos inflációs ráta 0,4%, és 1½ százalékpont hozzáadásával a referenciaérték 1,9%. Megjegyzendő, hogy a Szerződés értelmében egy-egy ország inflációs teljesítményét relatív értelemben, azaz a többi tagállamhoz viszonyítva vizsgáljuk. Az árstabilitási kritérium így figyelembe veszi azt a tényt, hogy (például a világgpiaci nyersanyagárból eredő) általános sokkok átmenetileg eltéríthetik az inflációt a központi bankok inflációs céljától.

A legutóbbi öt jelentésben a „kiugró érték” megközelítés alkalmazására azért került sor, hogy megfelelően lehessen kezelni az olyan eseteket, amikor egyes országok inflációjának alakulásában jelentős torzulás léphet fel. Valamely tagállam adata két feltétel teljesülése esetén számít kiugró értéknek: egyrészt, ha az ország 12 havi átlagos inflációja jelentősen a más tagállamokban megfigyelt megfelelő ráta alá esik, másrészt, ha az árak alakulását rendkívüli tényezők erősen befolyásolják. E jelentésben egyik tagállamra vonatkozóan sem került megállapításra kiugró érték.

Az infláció mérése a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) alapján történt, amelynek kidolgozására azért került sor, hogy árstabilitás szempontjából összehasonlítható alapon lehessen értékelni a konvergenciát (lásd még a 6. fejezet 2. pontját).

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti 12 hónapos referencia-időszak átlagos HICP inflációs rátáját annak tükrében tekintettük át, hogy árstabilitás szempontjából miként teljesített az adott ország gazdasága az elmúlt tíz évben.

Mindez lehetővé teszi az áralakulási folyamatok fenntarthatóságának részletes vizsgálatát az adott országban. Ebben a vonatkozásban a monetáris politika orientációjára fordítottunk figyelmet, különösen arra, hogy a monetáris hatóságok elsősorban az árstabilitás elérésére és fenntartására koncentrálnak-e, valamint azt is néztük, hogy a gazdaságpolitika más területei hogyan járulnak hozzá e cél megvalósításához. Figyelembe vettük azt is, hogy a makrogazdasági környezet mennyiben segíti az árstabilitás elérését. Az árak alakulását a kínálati és keresleti feltételek fényében vizsgáltuk, olyan tényezőkre összpontosítva, mint a fajlagos munkaerőköltségek és az importárak. Végül más, releváns árindexek trendjeit is figyelembe vettük. Előretekintve képet adunk az elkövetkező évek várható inflációs kilátásairól, beleértve jelentős nemzetközi szervezetek és piaci szereplők

előrejelzéseit. Ezenkívül olyan intézményi és strukturális szempontok is megtárgyalásra kerülnek, amelyek lényegesek az árstabilitást elősegítő környezetnek az euro bevezetése utáni fenntartása szempontjából.

A 2. keretes írás ismerteti a fiskális folyamatokra vonatkozó jogi rendelkezéseket és azok EKB általi alkalmazását, eljárási kérdésekkel együtt.

2. keretes írás

Fiskális folyamatok

1. A Szerződés rendelkezései és más jogi rendelkezések

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdése előírja, hogy a Konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az állam pénzügyi helyzetének fenntarthatóságát; ezt olyan költségvetési egyenleg elérése mutatja, amely nem rendelkezik a 126. cikk (6) bekezdése értelmében vett túlzott hiánnyal”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 2. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdésében hivatkozott, az állam költségvetési pozíciójára vonatkozó kritérium azt jelenti, hogy a vizsgálat időpontjában a tagállam nem áll a Tanács által a túlzott hiány fennállásáról az említett Szerződés 126. cikke (6) bekezdésének értelmében hozott határozat hatálya alatt.”

A 126. cikk határozza meg a túlzott hiány esetén követendő eljárást (EDP). A 126. cikk (2) és (3) bekezdéseivel összhangban az Európai Bizottság jelentést készít, ha egy tagállam nem felel meg a költségvetési fegyelem követelményeinek, különösen, ha:

1. a tervezett vagy tényleges államháztartási hiánynak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 3%-ában szab meg), kivéve, ha:
 - (a) ez az arány jelentős mértékben és folyamatosan csökkent, és elért egy, a referenciaértékhez közeli szintet; vagy ha
 - (b) a referenciaérték túllépése csak kivételes és átmeneti, és az arány közel marad a referenciaértékhez;
2. az államadósságnak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 60%-ában szab meg), kivéve, ha az arány elegendő mértékben csökken, és kielégítő ütemben közelít a referenciaértékhez.

Ezen túlmenően a Bizottság köteles figyelembe venni a jelentésében, hogy a költségvetési hiány meghaladja-e az állam beruházási kiadásait; ugyancsak számításba kell vennie minden egyéb érdemleges tényezőt, beleértve a tagállam középtávú gazdasági és költségvetési helyzetét. A Bizottság készíthet jelentést akkor is, ha a kritériumokkal kapcsolatos követelmények teljesítésétől függetlenül azon a véleményen van, hogy egy tagállamban túlzott hiány kialakulásának veszélye áll

fenn. A Bizottság jelentését a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményezi. Végül, a 126. cikk (6) bekezdésével összhangban az EU Tanácsa a Bizottság ajánlása alapján és az érintett tagállam esetleges észrevételeinek figyelembevételével, minősített többséggel – és az érintett tagállam kizárásával – átfogó értékelést követően határoz arról, hogy fennáll-e a túlzott hiány az adott tagállamban.

A Szerződés 126. cikkének rendelkezéseit tovább tisztázza az 1177/2011/EU⁴ rendelettel módosított 1467/97/EK⁵ tanácsi rendelet, amely többek között:

- megerősíti az adósságkritérium és a hiánykritérium azonos alapját az előbbi rendszeresítésével, miközben a 2011 előtt indított EDP-t lezáró tagállamok esetében hároméves átmeneti időszakot engedélyez. A rendelet 2. cikkének (1a) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben az államadósságnak a GDP-hez viszonyított aránya meghaladja a referenciaértéket, ez az arány akkor tekintendő elegendő mértékben csökkenőnek és a referenciaértékhez kielégítő ütemben közelítőnek, ha a referenciaértéktől való eltérés az előző három évben viszonyítási alapként évente átlagosan egy huszaddal csökkent, azon elmúlt három évben bekövetkezett változások alapján, amelyekre adatok állnak rendelkezésre. Az adósságkritérium szerinti követelmény abban az esetben is teljesülnek minősül, ha a Bizottság költségvetési előrejelzései azt mutatják, hogy az eltérés az előírt mértékben csökkenni fog egy meghatározott hároméves időszakban. Az adósságcsökkentési referenciaérték alkalmazása során figyelembe kell venni a gazdasági ciklusnak az adósságcsökkentés ütemére gyakorolt hatását;
- részletezi azokat a releváns tényezőket, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie, amikor a Szerződés 126. cikke (3) bekezdése szerinti jelentést készíti. A legfontosabb, hogy meghatározza azon tényezők sorát, amelyek lényegesnek számítanak a középtávú gazdasági, költségvetési és államadósság-pozíciók alakulásának értékelésében (az EKB ebből következő elemzésének részleteit lásd a rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében, valamint az alábbiakban).

Ezenkívül, 2012. március 2-án 25 EU-tagállam (vagyis az Egyesült Királyság, a Cseh Köztársaság és Horvátország kivételével valamennyi EU-tagállam) aláírta a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezésein alapuló szerződést a gazdasági és monetáris unióbeli stabilitásról, koordinációról és kormányzásról (TSCG), amely 2013. január 1-jén lépett hatályba.⁶ A III. cím (Költségvetési paktum) rendelkezik – többek között – egy kötelező fiskális szabályról, amelynek célja annak biztosítása, hogy az államháztartás egyenlege egyensúlyban legyen vagy többletet mutasson. E szabályt akkor kell betartottnak tekinteni, ha az államháztartás éves strukturális egyenlege megfelel az országspecifikus középtávú célkitűzésnek, és a hiány – strukturális alapon – nem haladja meg a GDP 0,5%-át. Amennyiben az államadósság jelentősen a GDP 60%-a alatt van, és a hosszú távú fiskális fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatok alacsonyak, középtávú célként a GDP legfeljebb

⁴ A Tanács 1177/2011/EU rendelete (2011. november 8.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L 306., 2011.11.23., 33. o.)

⁵ A Tanács 1467/97/EK rendelete (1997. július 7.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról (HL L 209., 1997.8.2., 6. o.)

⁶ A TSCG az azt ratifikáló eltéréssel rendelkező EU-tagállamokra is vonatkozik attól a dátumtól kezdve, amikor az eltérést megszüntető határozat hatályba lép vagy egy korábbi dátumtól kezdve, ha az érintett tagállam kinyilvánítja azon szándékát, hogy e korábbi dátumtól kezdődően magára nézve kötelezőnek ismeri el a TSCG valamennyi rendelkezését vagy azok egy részét.

1%-ának megfelelő strukturális hiányt lehet kitűzni. A TSCG tartalmazza a Tanács 1467/97/EK rendeletét módosító 1177/2011/EU tanácsi rendeletben⁷ hivatkozott adósságcsökkentési referenciaérték-szabályt. Az aláíró tagállamok kötelesek alkotmányukba – vagy azzal egyenértékű, az éves költségvetési törvényénél magasabb szintű törvénybe – foglalni a szerződésben előírt fiskális szabályokat egy automatikus korrekciós mechanizmussal együtt a fiskális céltól való eltérés esetére.

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az EKB a konvergencia vizsgálatának céljából véleményt mond a költségvetési folyamatokról. Megvizsgálja fenntarthatóság szempontjából a 2008 és 2017 közötti időszak legfontosabb költségvetési mutatóit, az államháztartás kilátásait és feladatait, kitüntetett figyelmet szentelve a hiány és az adósság alakulása közötti összefüggésnek. Az EKB elemzést ad a nemzeti költségvetési keretek hatékonyságára vonatkozóan az 1467/97/EK rendelet 2. cikke (3) bekezdésének b) pontjában és a Tanács 2011/85/EU irányelvében⁸ foglaltak szerint. Ezenkívül az 1175/2011/EK tanácsi rendelettel módosított 1466/97/EK tanácsi rendelet 9. cikkének (1) bekezdése⁹ szerinti kiadási szabály célja a kiadásnövekedés megfontolt finanszírozásának biztosítása. A szabály értelmében – többek között – a középtávú költségvetési céljukat még el nem ért EU-tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a releváns elsődleges kiadások éves növekedése ne haladja meg a potenciális GDP-növekedés középtávú referenciarátáját, hacsak a többlettel nem állnak szemben diszkrecionális bevételi intézkedések. Az EKB közli az Európai Bizottság legutóbbi értékelését arról, hogy a tagállamok mennyiben tartották be a kiadási szabályt. Ami a 126. cikket illeti, az EKB-nak a Bizottsággal ellentétben nincs hivatalos szerepe a túlzott hiány esetén követendő eljárásban. Az EKB jelentése tehát csak megállapítja, hogy a vizsgált ország a túlzott hiány esetén követendő eljárás hatálya alá esik-e vagy sem.

A Szerződés azon rendelkezésével kapcsolatban, hogy a GDP 60%-át meghaladó államadósságnak „legendő mértékben csökkentenie és kielégítő mértékben közelítenie kell a referenciaértékhez”, az EKB az adósságráta múltbeli és jövőbeli trendjeit vizsgálja. Azon tagállamok esetében, amelyek adósságrátája meghaladja a referenciaértéket, az EKB közli az Európai Bizottság legfrissebb értékelését arról, hogy megfelelnek-e az 1467/97/EK tanácsi rendelet 2. cikke (1a) bekezdésében megállapított adósságcsökkentési referenciaértéknek.

A költségvetési folyamatok vizsgálata nemzeti számla alapon összeállított adatokra támaszkodik, az ESA 2010-zel összhangban (lásd a 6. fejezetet). Ebben a jelentésben zömmel a Bizottság által 201[8] áprilisában szolgáltatott adatok szerepelnek, amelyek tartalmazzák a 2008 és 2017 közötti államháztartási pozíciókat, valamint a Bizottság 2018-ra és 2019-re vonatkozó előrejelzéseit.

A 2017-es referenciaév eredményeinek az államháztartás fenntarthatósága szerinti értékelése a vizsgált ország elmúlt tízévi teljesítményének fényében

⁷ A Tanács 1177/2011/EU rendelete (2011. november 8.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L 306., 2011.11.23., 33. o.)

⁸ A Tanács 2011/85/EU irányelve (2011. november 8.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről (HL L 306., 2011.11.23., 41. o.)

⁹ A Tanács 1466/97/EK rendelete (1997. július 7.) a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról (HL L 209., 1997.8.2., 1. o.)

történik. Először a deficitráta vizsgálatára kerül sor. Hasznos szem előtt tartani, hogy egy ország éves deficitrátájának változását jellemzően többféle mögöttes tényező is befolyásolja. Ezek a hatások két csoportra oszthatók: „ciklikus hatásokra”, amelyek azt tükrözik, hogyan reagálnak a hiányok a gazdasági ciklus változásaira, valamint „nem ciklikus hatásokra”, amelyek gyakran a fiskális politikához való szerkezeti vagy állandó alkalmazkodást tükrözik. A jelentésben számszerűsített nem ciklikus hatások azonban nem tükrözik szükségszerűen és maradéktalanul a fiskális pozíciók szerkezeti változását, mivel a költségvetési egyenleget átmenetileg befolyásoló olyan hatásokat is magukban foglalnak, amelyek akár gazdaságpolitikai intézkedések, akár különleges tényezők nyomán adódhatnak. Tehát a potenciális kibocsátás szintjét és növekedési ütemét övező bizonytalanság miatt különösen nehezen értékelhető, hogy miként változtak a strukturális költségvetési pozíciók a válság alatt.

Következő lépésként az államadósság-mutató referencia-időszakbeli alakulásának, valamint a mutatót megalapozó tényezőknek a vizsgálatára kerül sor. E tényezők a nominális GDP-növekedés és a kamatlábak közötti különbség, az elsődleges egyenleg, valamint a hiány–adósság kölcsönhatás. Ez a nézőpont további információkat nyújthat arról, hogy a makrogazdasági környezet – különösen a növekedés és a kamatlábak eredője – milyen mértékben befolyásolta az adósság dinamikáját. Ugyancsak több információ nyerhető így módon a strukturális egyenleg és a ciklikus folyamatok hozzájárulásáról, amint azt az elsődleges egyenleg tükrözi, valamint a különleges tényezők szerepéről a hiány–adósság kölcsönhatásban. Figyelembe vesszük továbbá az államadósság szerkezetét, különös tekintettel a rövid lejáratú és devizaadósságok arányára, valamint ezek alakulására. Összevetve ezen arányokat az adósságráta jelenlegi szintjével rámutathatunk, mennyire érzékenyek a költségvetési egyensúlyok az árfolyamok és a kamatlábak változásaira.

A jövőbeli folyamatok tárgyalása során áttekintjük a nemzeti költségvetési terveket és az Európai Bizottság 2018-ra és 2019-re vonatkozó legutóbbi előrejelzéseit, majd a konvergenciaprogram tükrében megvizsgáljuk a középtávú fiskális stratégiát. Utóbbi az ország számára a Stabilitási és Növekedési Paktumban előírt közép- és hosszú távú költségvetési cél várható elérésének, valamint a jelenlegi fiskális politika alapján az adósságrátára vonatkozó kilátásoknak az értékelését foglalja magában. Hangsúlyozzuk végül a költségvetési pozíciók fenntarthatóságának és a konszolidáció széles területeinek hosszú távú kihívásait, különösen a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerek tekintetében, figyelembe véve a demográfiai folyamatokat és a kormány által elsősorban a pénzügyi és gazdasági válság idején vállalt függő kötelezettségeket. A korábbi gyakorlattal összhangban, a fentiekben ismertetett elemzés a 2. keretes írásban leírtak szerint ugyancsak kiterjed az 1467/97/EK tanácsi rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében meghatározott érdemleges tényezők többségére.

A 3. keretes írás az árfolyamok alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

3. keretes írás

Az árfolyam alakulása

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére, a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének harmadik francia bekezdése előírja, hogy a Konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávok betartását legalább két évig anélkül, hogy az euróval szemben leértékelésre kerülne sor”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 3. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének harmadik francia bekezdésében foglalt, az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusában történő részvételre vonatkozó kritérium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző legalább két éven keresztül komoly feszültségek nélkül az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávokon belül maradt. Különösen lényeges, hogy az adott tagállam ugyanerre az időszakra saját kezdeményezése alapján ne értékelje le valutája középárfolyamát az euróval szemben.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az árfolyam stabilitását illetően az EKB azt vizsgálja, hogy az adott ország a konvergenciavizsgálatot megelőzően legalább két évig komoly feszültségektől mentesen – és különösen az euróval szembeni leértékelés nélkül – vett-e részt az ERM–II-ben (amely 1999 januárjában lépett az ERM helyébe). Rövidebb részvételi időszakok esetén az árfolyam alakulását kétéves referencia-időszak alatt vizsgáljuk.

A korábbi megközelítéssel összhangban, az euróval szembeni árfolyam-stabilitás vizsgálata arra összpontosít, hogy az árfolyam mennyire marad közel az ERM–II-beli középárfolyamhoz, figyelembe véve közben azokat a tényezőket, amelyek felértékelődéshez vezethettek. Az ERM–II-n belüli ingadozási sáv szélessége ebből a szempontból nem befolyásolja hátrányosan az árfolyam-stabilitási kritérium vizsgálatát.

Ezenkívül a „komoly feszültségek” nélküli részvétel kérdéskörét illetően i) megvizsgáljuk, milyen mértékben térnek el az árfolyamok az euróval szembeni ERM–II-beli középárfolyamoktól; ii) olyan mutatókat alkalmazunk, mint például az euróval szembeni árfolyam-volatilitás és annak trendje, valamint az euroövezettel szembeni rövid lejáratú kamatláb-különbségek nagysága és alakulása; iii) figyelembe vesszük a devizapiaci intervenciók szerepét; és iv) áttekintjük, milyen szerepet játszanak a nemzetközi pénzügyi segítségnyújtási programok a valuta stabilizálásában.

Jelentésünkben a referencia-időszak 2016. május 2-ától 2018. május 3-áig terjed. Valamennyi kétoldalú árfolyam hivatalos EKB referencia-árfolyam (lásd a 6. fejezetet).

Az ERM–II-ben történő részvétel és az euróval szembeni nominális árfolyam vizsgált időszakbeli alakulása mellett röviden áttekintjük a jelenlegi árfolyam fenntarthatóságára utaló adatokat. Ezek a reálegatív árfolyamok, valamint a

fizetési mérleg folyó fizetési, tőke- és pénzügyi mérlegének alakulásából származnak. Megvizsgáljuk továbbá a bruttó külső adósságállomány és a nettó nemzetközi befektetési pozíció hosszabb távú alakulását. Az árfolyamok változásáról szóló fejezetben figyelembe vesszünk még olyan mutatókat is, amelyek az adott ország euroövezetbe való integrálódásának mértékét jelzik. Ezt a külkereskedelmi (export és import) és a pénzügyi integráció szempontjából egyaránt értékeljük. Végezetül az árfolyam-alakulásról szóló részből kitűnik, hogy – adott esetben – a vizsgált ország részesült-e központi banki likviditási segítségben vagy fizetésimérleg-támogatásban akár bilaterális, akár multilaterális formában az IMF és/vagy az EU bevonásával. A tényleges és elővigyázatossági segítségnyújtást egyaránt figyelembe vesszük, ideértve az elővigyázatossági finanszírozáshoz való hozzáférést, például az IMF rugalmas hitelkeretének (Flexible Credit Line) formájában.

A 4. keretes írás a hosszú lejáratú kamatlábak alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és az EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

4. keretes írás

A hosszú lejáratú kamatlábak alakulása

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére, a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdése előírja, hogy a Konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az eltéréssel rendelkező tagállam által elért konvergenciának és a tagállam árfolyam-mechanizmusban való részvételének tartósságát, ami a hosszú távú kamatszintben tükröződik”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 4. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdésében említett kamatokra vonatkozó konvergenciakritérium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos nominális hosszú távú kamataát legfeljebb két százalékponttal meghaladó kamattal rendelkezett. A kamatokat a hosszú lejáratú államkötvények vagy összehasonlítható értékpapírok alapján, a tagállami fogalom meghatározások közötti eltérések figyelembevételével kell meghatározni.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentésében az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

Egyrészt, „a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül” megfigyelt „átlagos nominális hosszú távú kamatlábat” annak a legutóbbi 12 havi időszaknak a számtani átlagaként számítottuk, amelyre rendelkezésre álltak HICP-adatok. Ebben a jelentésben a 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti időszakot vettük referencia-időszaknak.

Másrészt, a referenciaérték meghatározásában alkalmazott, „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elv azt jelenti, hogy ugyanazon három

legalacsonyabb inflációs rátával rendelkező tagállam hosszú távú kamatlábainak súlyozatlan számtani átlagát vettük, amely országokat az árstabilitási kritérium referenciaértékének számításakor is figyelembe vettünk (lásd az 1. keretes írást). A jelentésben figyelembe vett referencia-időszakban a három legjobban teljesítő ország hosszú lejáratú kamatlábai a következők voltak: 2.2% (Ciprus), 0.8% (Írország) és 0.6% (Finnország). Így az átlagos inflációs ráta 1.2%, amelyhez 2 százalékpontot hozzáadva 3.2%-os referenciaértéket kapunk. A kamatlábakat a rendelkezésre álló és a konvergencia értékelésének céljára kifejlesztett hosszú lejáratú harmonizált kamatlábak alapján mértük (lásd a 6. fejezetet).

Amint fentebb utaltunk rá, a Szerződés kifejezetten hivatkozik a „konvergencia tartósságára”, amely a hosszú lejáratú kamatlábak szintjében tükröződik.

Éppen ezért a 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszak folyamatait az elmúlt tíz esztendő (vagy azon időszak, amelyről adataink vannak) hosszú lejáratú kamatlábainak alappályája, valamint az euroövezeti hosszú lejáratú kamatlábak átlagától való eltérés fényében vizsgáljuk. A referencia-időszak során az euroövezeti átlagos hosszú lejáratú kamatláb részben több euroövezeti ország magas országspecifikus kockázati felárait tükrözte. Ezért az euroövezeti AAA hosszú távú államkötvényhozam (vagyis az AAA besorolású euroövezeti országokat tartalmazó euroövezeti AAA hozamgörbe hosszú távú hozama) összehasonlítás célra is felhasználásra kerül. Ezen elemzés háttéréként e jelentés információval szolgál a pénzügyi piac méretéről és fejlődéséről is. Mindez három mutatóon (a nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok állománya, tőzsdéi kapitalizáció, valamint az MPI-k belföldi magánszektorban nyújtott hitelei) alapul, amelyek együtt a pénzügyi piacok nagyságát mérik.

Végül a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy e jelentés számos más releváns tényezőt is vegyen figyelembe (lásd az 5. keretes írást). Ebben a vonatkozásban, a Szerződés 121. cikkének (6) bekezdésével összhangban 2011. december 13-án megerősített gazdaságirányítási keretrendszer lépett életbe, amelynek célja a gazdaságpolitikák szorosabb összehangolásának és az EU-tagállamok gazdasági teljesítményei hosszán tartó konvergenciájának biztosítása. Az alábbi 5. keretes írás röviden felidézti ezeket a jogi rendelkezéseket, valamint azt, hogy a konvergencia EKB által lefolytatott vizsgálata miként kezeli a fent említett további tényezőket.

5. keretes írás

Egyéb releváns tényezők

1. A Szerződés rendelkezései és más jogi rendelkezések

A Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése szerint: „A Bizottság és az Európai Központi Bank jelentései figyelembe veszik a piacok integrációjának eredményeit, a folyó fizetési mérleg helyzetét és alakulását, továbbá a fajlagos bérköltségek alakulását és az egyéb árindexeket is”.

Ezzel összefüggésben az EKB figyelembe veszi az EU gazdaságirányítására vonatkozóan 2011. december 13-án életbe lépett jogszabálysomagot. A Szerződés 121. cikke (6) bekezdésének

rendelkezései alapján az Európai Parlament és az EU Tanácsa részletes szabályokat fogadott el a Szerződés 121. cikkének (3) bekezdésében és 121. cikkének (4) bekezdésében hivatkozott multilaterális felügyeleti eljárásra vonatkozóan. E szabályok elfogadására „a tagállamok gazdaságpolitikájának szorosabb összehangolása és gazdasági teljesítményének tartós egymáshoz közelítése érdekében” (121. cikk [3] bekezdés) került sor, mivel „le kell vonni a gazdasági és monetáris unió működése első évtizedének tanulságait, és fejleszteni kell különösen a fokozottabb nemzeti felelősségvállaláson alapuló, Unión belüli gazdaságirányítást”.¹⁰ A jogszabálycsomag egy olyan megerősített felügyeleti keretet (makrogazdasági egyensúlyhiány-eljárás – MIP) tartalmaz, amelynek célja, hogy megelőzze a túlzott makrogazdasági és makropénzügyi egyensúlyhiányokat azzal, hogy segíti a helyes útról letérő EU-tagállamokat kiigazító tervek készítésében, még az eltérés megszilárdulása előtt. A megelőző és kiigazító ággal egyaránt rendelkező MIP minden EU-tagállamra érvényes, kivéve azokat, amelyek nemzetközi pénzügyi segítségnyújtási programból való részesedésük miatt már egyébként is közelebbi, feltételekhez kötött vizsgálatnak vannak kitéve. A MIP az egyensúlyhiányok korai észlelése érdekében magában foglal egy riasztási mechanizmust, amely egy gazdasági elemzésekkel kombinált, riasztási küszöbértékeket tartalmazó, átlátható eredménytáblán alapul. Ennek az elemzésnek – többek között – figyelembe kell vennie az euroövezeten belüli és kívüli nominál- és reálkonvergenciát.¹¹ A makrogazdasági egyensúlyhiányok értékelésekor az eljárás során megfelelően figyelembe kell venni azok súlyosságát, valamint az olyan kedvezőtlen gazdasági és pénzügyi továbbgyűrűzések lehetőségét, amelyek fokozzák az EU gazdaságának sérülékenységét, és veszélyeztetik a GMU zökkenőmentes működését.¹²

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

A korábbi gyakorlattal összhangban a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott további tényezők áttekintését az 5. fejezet tartalmazza az 1–4. keretes írásokban ismertetett egyes kritériumok címei alatt. A teljesség érdekében a 3. fejezetben ismertetésre kerülnek a jelentésben szereplő országokra vonatkozó eredménytábla-mutatók (ideértve a riasztási küszöbértékekkel kapcsolatosakat), ezzel biztosítva mindazoknak a rendelkezésre álló információknak az elérhetővé tételét, amelyek relevánsak a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése szerinti fenntartható konvergencia magas fokának elérését esetlegesen hátráltató makrogazdasági és makropénzügyi egyensúlyhiányok észlelése szempontjából. Nevezetesen, az eltéréssel rendelkező, túlzott egyensúlyhiány-eljárás alá eső EU-tagállamokról aligha lehet azt állítani, hogy elérték a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdésében meghatározottak szerinti fenntartható konvergencia magas fokát.

¹⁰ Lásd: az Európai Parlament és a Tanács 1176/2011/EU rendelete (2011. november 16.) a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról, 2. preambulumbekkezdés.

¹¹ Lásd az 1176/2011/EU rendelet 4. cikkének (4) bekezdését.

¹² Lásd az 1176/2011/EU rendelet 17. preambulumbekkezdését.

2.2 A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a Szerződésekkel

2.2.1 Bevezetés

A Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi az EKB-t (és az Európai Bizottságot), hogy legalább kétévenként egyszer, vagy valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérésére az eltéréssel rendelkező tagállamok által a gazdasági és monetáris unió elérése érdekében megtett előrehaladásról jelentést tegyen a Tanács részére. Ezeknek a jelentéseknek tartalmazniuk kell valamennyi eltéréssel rendelkező tagállam nemzeti jogszabályainak (beleértve NKB-juk statútumát) a Szerződés 130. és 131. cikkével és az Alapokmány vonatkozó cikkeivel való összeegyeztethetőségének vizsgálatát. Az eltéréssel rendelkező tagállamoknak a Szerződésből fakadó e kötelezettségét „jogi konvergenciának” is nevezzük. A jogi konvergencia vizsgálata során az EKB tevékenysége nem korlátozódik a nemzeti jogszabályok betű szerinti formai vizsgálatára, hanem mérlegelheti azt is, hogy a vonatkozó rendelkezések végrehajtása összhangban áll-e a Szerződések és az Alapokmány szellemével. Az EKB különösen az arra mutató jelek miatt ad hangot aggodalmának, ha nyomás nehezedik bármely tagállam NKB-jának döntéshozó szerveire, ami ellentétes lenne a Szerződés szellemiségével a központi bankok függetlenségét illetően. Az EKB szükségesnek tekinti azt is, hogy az NKB-k döntéshozó szerveinek működése zökkenőmentes és folyamatos legyen. Ebben a vonatkozásban a tagállami hatóságokat kötelezettség terheli különösen az ahhoz szükséges intézkedések megtételére vonatkozóan, hogy az NKB döntéshozó szervein belüli pozíció megüresedése esetén biztosítsák az utód időben történő kinevezését.¹³ Az EKB a tagállam nemzeti jogszabályainak a Szerződéssel és az Alapokmánnal való összeegyeztethetőségére vonatkozó kedvező végleges értékelés megadása előtt szorosan figyelemmel fogja kísérni az összes fejleményt.

Eltéréssel rendelkező tagállamok és a jogi konvergencia

Bulgária, a Cseh Köztársaság, Horvátország, Magyarország, Lengyelország, Románia és Svédország – amelyek nemzeti jogszabályait e jelentés vizsgálja – eltéréssel rendelkező tagállami státuszban vannak, azaz még nem vezették be az eurót. Svédország számára az eltéréssel rendelkező tagállami státuszt a Tanács egy 1998. májusi határozata¹⁴ teremtette meg. A többi tagállam tekintetében a

¹³ A CON/2010/37 és a CON/2010/91 vélemény.

¹⁴ A Tanács 98/317/EK határozata (1998. május 3.) a Szerződés 109j. cikkének (4) bekezdésével összhangban (HL L 139., 1998.5.11., 30. o.). Megjegyzés: A 98/317/EK határozat címe az Európai Közösséget létrehozó szerződésre hivatkozik (az ezen Szerződés cikkeinek az Amszterdami Szerződés 12. cikkével összhangban történt átszámozását megelőzően); ezt a rendelkezést a Lisszaboni Szerződés hatályon kívül helyezte.

csatlakozás feltételeiről szóló okmányok 4.¹⁵ és 5.¹⁶ cikkei rendelkeznek arról, hogy e tagállamok a csatlakozás időpontjától kezdődően a Szerződés 139. cikke értelmében eltéréssel rendelkező tagállamként vesznek részt a Gazdasági és Monetáris Unióban. Ez a jelentés nem vonatkozik Dániára és az Egyesült Királyságra, amelyek különleges státuszú tagállamok, és még nem vezették be az eurót. 2017. március 29-én az Egyesült Királyság értesítette az Európai Bizottságot az EU-ból való kilépési szándékáról a Maastrichti Szerződés 50. cikkével összhangban.

A Szerződésekhez csatolt, egyes Dániára vonatkozó rendelkezésekről szóló 16. jegyzőkönyv úgy rendelkezik, hogy tekintettel a dán kormány 1993. november 3-i, a Tanácshoz címzett bejelentésére, Dánia mentességben részesül, és az eltérés megszüntetésére irányuló eljárás csak Dánia kérésére kezdődik meg. Mivel a Szerződés 130. cikke vonatkozik Dániára, a Danmarks Nationalbank köteles teljesíteni a központi banki függetlenség követelményeit. Az EMI 1998-as Konvergenciajelentése megállapította, hogy ez a követelmény teljesült. Dánia konvergenciája e különleges státusz miatt 1998 óta nem került vizsgálatra. Egészen addig nem szükséges gondoskodni a Danmarks Nationalbank eurorendszerbe történő jogi integrálásáról, és nem szükséges a dán jogszabályokat módosítani, amíg Dánia nem értesíti a Tanácsot arról, hogy be kívánja vezetni az eurót.

A Szerződésekhez csatolt, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára vonatkozó rendelkezésekről szóló 15. jegyzőkönyv értelmében az Egyesült Királyság nem köteles bevezetni az eurót, kivéve, ha erre irányuló szándékát bejelenti a Tanácsnak. 1997. október 30-án az Egyesült Királyság arról értesítette a Tanácsot, hogy nem kívánja bevezetni az eurót 1999. január 1-jétől, és ez a helyzet azóta sem változott. E bejelentés értelmében a Szerződés bizonyos rendelkezései (beleértve a 130. és 131. cikket), valamint az Alapokmány bizonyos rendelkezései nem vonatkoznak az Egyesült Királyságra. Ebből következően jelenleg nincs olyan jogi követelmény, amely szerint biztosítani kellene a nemzeti jogszabályoknak (beleértve a Bank of England statútumát) a Szerződéssel és az Alapokmánnyal való összeegyeztethetőségét.

A jogi konvergencia vizsgálatának célja, hogy megkönnyítse a Tanács arra vonatkozó döntését, hogy melyik tagállamok teljesítik „a gazdasági és monetáris unió megvalósítására vonatkozó kötelezettségeiket” (a Szerződés 140. cikkének [1] bekezdése). Jogi téren ezek a feltételek különösen a központi banki függetlenségre és az NKB-knak az eurorendszerbe való jogi integrálódására vonatkoznak.

¹⁵ A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL L 236., 2003.9.23., 33. o.).

¹⁶ Bulgária és Románia tekintetében lásd a Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL L 157., 2005.6.21., 203. o.) 5. cikkét. Horvátország tekintetében lásd a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Unió működéséről szóló szerződés és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés kiigazításáról szóló okmány (HL L 112., 2012.4.24., 21. o.) 5. cikkét.

A jogi értékelés szerkezete

A jogi értékelés összességében az EKB és az EMI jogi konvergenciáról szóló korábbi jelentéseinek keretét követi.¹⁷

A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a 2018. március 20-a előtt elfogadott jogszabályokra tekintettel kerül elemzésre.

2.2.2 A jogi alkalmazkodás mértéke

2.2.2.1 A jogi alkalmazkodás területei

Azon területek azonosítása céljából, ahol a nemzeti jogszabályok módosításra szorulnak, a következő kérdések kerültek megvizsgálásra:

- összeegyeztethetőség a Szerződésnek (130. cikk) és az Alapokmánynak (7. és 14.2 cikk) az NKB-k függetlenségéről szóló rendelkezéseivel;
- összeegyeztethetőség a titoktartásról szóló rendelkezésekkel (az Alapokmány 37. cikke);
- összeegyeztethetőség a monetáris finanszírozás (a Szerződés 123. cikke) és a kiváltságos hozzáférés (a Szerződés 124. cikke) tilalmával;
- összeegyeztethetőség az euro uniós jog által előírt, egységes írásmódjával; valamint
- az NKB-k eurorendszerbe történő jogi integrációja (különösen az Alapokmány 12.1 és 14.3 cikke alapján).

2.2.2.2 „Összeegyeztethetőség” vagy „harmonizáció”

A Szerződés 131. cikke megköveteli, hogy a nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetők” legyenek a Szerződésekkel és az Alapokmánnyal, ezért

¹⁷ Különösen az EKB 2016. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2014. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2013. júniusi (Lettországról), 2012. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2010. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról, Szlovákiáról és Svédországról), 2007. májusi (Ciprusról és Máltáról), 2006. decemberi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovákiáról és Svédországról), 2006. májusi (Litvániáról és Szlovéniáról), 2004. októberi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovéniáról, Szlovákiáról és Svédországról), 2002. májusi (Svédországról), valamint 2000. áprilisi (Görögországról és Svédországról szóló) Konvergenciajelentése, továbbá az EMI 1998. márciusi Konvergenciajelentése.

bármilyen összeegyeztethetlenséget meg kell szüntetni. Sem a Szerződések és az Alapokmány nemzeti jogszabályokkal szembeni elsőbbsége, sem az összeegyeztethetlenség jellege nem befolyásolja ezt a kötelezettséget.

A nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetőségének” követelménye nem azt jelenti, hogy a Szerződés megkövetelné az NKB-k statútumának egymással vagy az Alapokmánnyal való „harmonizációját”. Nemzeti sajátosságok továbbra is létezhetnek, amennyiben nem sértik az EU-nak a monetáris ügyek területén fennálló kizárólagos hatáskörét. Az Alapokmány 14.4 cikke lehetővé teszi az NKB-k számára, hogy az Alapokmányban meghatározott feladatokon kívül más feladatokat is ellássanak, mindaddig, amíg azok nem akadályozzák a KBER céljait és feladatait. Az NKB-k statútumában az ilyen további feladatokat lehetővé tevő rendelkezések világos példaként szolgálnak azon körülményekre, amikor a különbségek megmaradhatnak. Az „összeegyeztethető” szó inkább azt jelzi, hogy a nemzeti jogszabályokat és az NKB-k statútumát módosítani szükséges annak érdekében, hogy kiküszöböljék a Szerződésekkel és az Alapokmánnyal szemben fennálló következetlenségeket, és biztosítsák az NKB-k KBER-be való szükséges mértékű integrálódását. Különösen azokat a rendelkezéseket kell módosítani, amelyek valamely NKB-nak a Szerződésben meghatározott függetlenségét és a KBER szerves részeként betöltött szerepét sértik. Ennek elérése érdekében nem elegendő kizárólag arra támaszkodni, hogy az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti jogszabályokkal szemben.

A Szerződés 131. cikkében szereplő kötelezettség csak a Szerződések és az Alapokmány rendelkezéseivel való összeegyeztethetlenségre terjed ki. Ugyanakkor a módosítás e Konvergenciajelentésben vizsgált területei szempontjából releváns másodlagos uniós joggal nem összeegyeztethető nemzeti jogszabályokat összhangba kell hozni a megfelelő másodlagos joggal. A közösségi jog elsőbbsége befolyásolja a nemzeti jogszabályok módosítására vonatkozó kötelezettséget. Ez az általános követelmény nem csupán a Szerződés 131. cikkéből, hanem az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatából¹⁸ is származik.

A Szerződések és az Alapokmány nem írja elő, milyen módon kell a nemzeti jogszabályokat adaptálni. Ez végrehajtható a Szerződésekre és az Alapokmánnyal való hivatkozással, vagy azok rendelkezéseinek beillesztésével és eredetükre való utalással, vagy az összeegyeztethetetlen szabályok hatályon kívül helyezésével, illetve e módszerek kombinálásával.

A fentiekén túlmenően – többek között a nemzeti jogszabályoknak a Szerződésekkel és az Alapokmánnyal való összeegyeztethetősége megvalósításának és fenntartásának eszközeként – az uniós intézmények és a tagállamok kötelesek konzultálni az EKB-val az annak hatáskörébe tartozó jogszabálytervezetekről a Szerződés 127. cikkének (4) bekezdése és 282. cikkének (5) bekezdése, valamint az Alapokmány 4. cikke alapján. A nemzeti hatóságoknak az Európai Központi Bankkal a jogszabálytervezetekről folytatott konzultációjáról szóló, 1998. június 29-i

¹⁸ Lásd, többek között: *Európai Közösségek Bizottsága kontra Francia Köztársaság*, C-265/95, ECLI:EU:C:1997:595.

98/415/EK tanácsi határozat¹⁹ kifejezetten előírja a tagállamok számára, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket e kötelezettség teljesítésének biztosítására.

2.2.3 Az NKB-k függetlensége

A központi banki függetlenséget és a titoktartási kérdéseket illetően az EU-hoz 2004-ben, 2007-ben, illetve 2013-ban csatlakozott tagállamok nemzeti jogszabályait úgy kellett módosítani, hogy összhangban legyenek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és 2004. május 1-jén, 2007. január 1-jén, illetve 2013. július 1-jén már hatályosak legyenek. Svédország a szükséges módosításokat a KBER 1998. június 1-jei létrehozásának idejére volt köteles hatályba léptetni.

A központi banki függetlenség

Az EMI 1995 novemberében listát állított össze a központi banki függetlenség ismérveiről (amelyeket később az 1998. évi Konvergenciajelentése írt le részletesen), amelyek akkor a tagállamok nemzeti jogszabályai vizsgálatának alapját képezték, különös tekintettel az NKB-k státúmára. A központi banki függetlenség fogalma többféle, külön-külön értékelendő függetlenséget foglal magában, nevezetesen működési, intézményi, személyi és pénzügyi függetlenséget. Az elmúlt néhány évben a központi banki függetlenség e szempontjainak elemzése tovább finomodott az EKB által elfogadott véleményekben. Ezen szempontok alapján értékeli az eltéréssel rendelkező tagállamok nemzeti jogszabályai, illetve a Szerződések és az Alapokmány közötti konvergencia mértékét.

Működési függetlenség

A központi banki függetlenség önmagában nem végcél, hanem eszköz egy olyan cél eléréséhez, amelyet világosan meg kell határozni, és amelynek minden más célkitűzés felett kell állnia. A működési függetlenség megkívánja, hogy minden egyes NKB elsődleges célkitűzése világosan és jogilag egyértelműen meghatározott módon legyen kifejtve, valamint, hogy a Szerződésben megállapított elsődleges célkitűzéssel, az árstabilitással teljes összhangban legyen. Ezt úgy lehet szolgálni, hogy az NKB-kat ellátják minden szükséges erőforrással és eszközzel e célkitűzés bármely más hatóságtól függetlenül való elérése érdekében. A Szerződésnek a központi banki függetlenségre vonatkozó követelménye azt az általános nézetet tükrözi, hogy az árstabilitás elsődleges célkitűzését legjobban egy teljesen független, pontosan megfogalmazott felhatalmazással bíró intézmény szolgálja. A központi banki függetlenségnek teljes mértékben megfelel az, hogy az NKB-k döntéseikért felelősségre vonhatóak, ami fontos szempont a független státuszukba vetett bizalom

¹⁹ HL L 189., 1998.7.3, 42. o.

elősegítéséhez. Ez együtt jár az átláthatósággal és a harmadik felekkel folytatott párbeszédrel.

Ami az időzítést illeti, a Szerződés nem egyértelmű abban a tekintetben, hogy az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-i mikor kötelesek megfelelni a Szerződés 127. cikkének (1) bekezdésében és 282. cikkének (2) bekezdésében, valamint az Alapokmány 2. cikkében meghatározott elsődleges árstabilitási célnak. Azon tagállamok esetében, amelyek az eurónak az EU-ban történő bevezetését követően csatlakoztak az EU-hoz, nem egyértelmű, hogy ez a kötelezettség a csatlakozás vagy az euro bevezetésének időpontjától áll-e fenn. Jóllehet a Szerződés 127. cikkének (1) bekezdése nem vonatkozik az eltéréssel rendelkező tagállamokra (lásd a Szerződés 139. cikke (2) bekezdésének c) pontját), az Alapokmány 2. cikke azonban igen (lásd az Alapokmány 42.1 cikkét). Az EKB álláspontja szerint az NKB-k azon kötelezettsége, hogy az árstabilitást elsődleges célkitűzésként kezeljék, 1998. június 1-jétől áll fenn Svédország esetében, és 2004. május 1-jétől, 2007. január 1-jétől, illetve 2013. július 1-jétől az EU-hoz e napokon csatlakozott tagállamok esetében. Ennek alapja az a tény, hogy az EU egyik vezérelve, nevezetesen az árstabilitás (a Szerződés 119. cikke) az eltéréssel rendelkező tagállamokra vonatkozóan is érvényes. Ezen álláspontnak ugyancsak alapját képezi a Szerződés azon célkitűzése, hogy minden tagállam köteles törekedni a makrogazdasági konvergenciára, beleértve az árstabilitást; ezzel a szándékkal készülnek az EKB és az Európai Bizottság rendszeres jelentései. Ez a következtetés a központi banki függetlenség megteremtése mögött húzódó okokon is alapul, amely függetlenség csak akkor indokolt, ha az árstabilitás átfogó célkitűzése elsőbbséget élvez.

E jelentés országértékelései e következtetéseken alapulnak az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-inak arra vonatkozó kötelezettsége tekintetében, hogy mely időponttól kell az árstabilitást elsődleges célként kezelniük.

Intézményi függetlenség

Az intézményi függetlenség elvére kifejezetten hivatkozik a Szerződés 130. cikke és az Alapokmány 7. cikke. E két cikk megtiltja, hogy az NKB-k és döntéshozó szerveik tagjai utasításokat kérjenek, vagy fogadjanak el uniós intézményektől vagy szervektől, bármely tagállam kormányától vagy bármely egyéb szervtől. Ugyancsak tiltott, hogy az uniós intézmények, szervek, hivatalok vagy ügynökségek, valamint a tagállamok kormányai megpróbálják befolyásolni az NKB-k döntéshozó szerveinek azon tagjait, akiknek döntései hatással lehetnek az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatainak elvégzésére. Ha a nemzeti jogszabály átveszi a Szerződés 130. cikkét és az Alapokmány 7. cikkét, akkor meg kell jelenítenie mindkét tilalmat, és nem szűkítheti azok alkalmazási körét.²⁰

Amennyiben egy NKB-t állami tulajdonú szervként, különleges közjogi intézményként vagy egyszerűen részvénytársaságként alapítanak meg, úgy fennáll

²⁰ A CON/2011/104 vélemény.

annak a kockázata, hogy tulajdonosa – tulajdonosi jogcímen – befolyást gyakorol a KBER-rel kapcsolatos feladatokhoz kapcsolódó döntéshozatalra. Ez a befolyás, függetlenül attól, hogy azt részvénytulajdonosi jogokon keresztül vagy más módon gyakorolják, kihatással lehet az NKB függetlenségére, ezért jogszabály útján korlátozni kell.

A központi banki tevékenység jogi keretének stabil és hosszú távú alapot kell biztosítani a központi bank működése számára. Az olyan jogi keret, amely lehetővé teszi egy NKB intézményi felépítésének gyakori változtatásait, ezáltal befolyásolva szervezeti vagy irányítási stabilitását, kedvezőtlen hatással lehet az adott NKB intézményi függetlenségére.²¹

Utasításadási tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személyek azon jogai, hogy utasításokat adjanak NKB-knak, azok döntéshozó szerveinek vagy azok tagjainak, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Az NKB-k pénzügyi stabilitást erősítő intézkedések alkalmazásában való bármely részvételének összeegyeztethetőnek kell lennie a Szerződéssel, azaz az NKB-knak a Szerződésben és az Alapokmányban foglalt feladataik megfelelő ellátásának biztosítása érdekében olyan módon kell ellátniuk a feladataikat, amely teljes mértékben összeegyeztethető a működési, intézményi és pénzügyi függetlenségükkel.²² Amennyiben a nemzeti jogi szabályozás az NKB-nak olyan szerepet ad, amely meghaladja a tanácsadói funkciót, és kiegészítő feladatok ellátását teszi szükségessé, úgy biztosítani kell azt, hogy ezek a kiegészítő feladatok működési és pénzügyi szempontból ne legyenek kihatással az NKB-nak a KBER-rel összefüggő feladatai ellátására.²³ Ezen túlmenően az NKB képviselőinek a testületi döntéshozó szervekben vagy más hatóságokban való részvétele esetében kellően figyelembe kell venni az NKB döntéshozó szervei tagjai személyi függetlenségének garanciáit.²⁴

Döntések jóváhagyására, felfüggesztésére, semmisnek nyilvánítására vagy késleltetésére vonatkozó tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személy olyan jogai, hogy NKB-k döntéseit jóváhagyja, felfüggeszse, semmisnek nyilvánítsa vagy késleltesse, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.²⁵

Döntések jogi alapon történő cenzúrázásának tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal a független bíróságoktól eltérő szervezetek azon joga, hogy jogi alapon cenzúrázzák a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásához kötődő döntéseket, mivel e feladatok teljesítését nem lehet a politika szintjén újból megfontolni. Amennyiben egy NKB elnöke olyan jogkörrel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, hogy jogi alapon felfüggeszse a

²¹ A CON/2011/104 és a CON/2017/34 vélemény.

²² A CON/2010/31 vélemény.

²³ A CON/2009/93 vélemény.

²⁴ A CON/2010/94 vélemény.

²⁵ A CON/2016/33 vélemény.

KBER vagy az NKB döntéshozó szerve döntésének végrehajtását annak érdekében, hogy végleges döntés céljából valamely politikai testület elé terjessze, ugyanolyan megítélés alá esik, mintha harmadik féltől kérne utasítást.

Az NKB döntéshozó szerveiben szavazati joggal való részvétel tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, ha harmadik felek képviselői szavazati joggal vehetnek részt egy NKB döntéshozó szervében az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak teljesítését érintő ügyekben, még akkor sem, ha ez a szavazat nem döntő. Az ilyen részvétel még szavazati jog nélkül sem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, amennyiben befolyásolja a KBER-rel kapcsolatos feladatok e döntéshozó szervek általi ellátását vagy veszélyezteti a KBER titoktartási szabályainak betartását.²⁶

Az NKB-k döntését megelőző konzultáció tilalma

Amennyiben valamely jogszabályi rendelkezés az NKB számára olyan kifejezett kötelezettséget határoz meg, amelynek értelmében az NKB-nak valamely döntése meghozatala előtt harmadik féllel konzultálnia kell, az formális mechanizmus keretében biztosítja a harmadik fél számára a végleges döntés befolyásolását, és ezért nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Ugyanakkor egy NKB és harmadik felek közötti párbeszéd még akkor is összhangban áll a központi banki függetlenség követelményével, ha a tájékoztatás és véleménycsere jogszabályi kötelezettségeken alapul, feltéve, hogy:

- ez nem eredményez beavatkozást az NKB döntéshozó szervei tagjainak függetlenségébe;
- az NKB-elnököknek az EKB döntéshozó szerveiben fennálló tagságából adódó különleges státuszát teljes mértékben tiszteletben tartják; és
- betartják az Alapokmányból fakadó titoktartási követelményeket.

Az NKB döntéshozó testületi tagjainak felmentése feladataik alól

A jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek alapján harmadik felek (pl. kormányok) felmenthetik feladatkörükből az NKB-k döntéshozó szerveinek tagjait (pl. pénzügyi beszámolók vonatkozásában), megfelelő biztosítékokat kell tartalmazniuk, hogy ez a jogkör nem korlátozza az adott NKB-tag azon képességét, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ügyében független döntéseket hozzon (vagy végrehajtsa a KBER szintjén hozott döntéseket). Ajánlott, hogy erre vonatkozóan kifejezett rendelkezést foglaljanak az NKB statútumába.

Személyi függetlenség

Az Alapokmánynak az a rendelkezése, amely az NKB-k döntéshozó szervei tagjai hivatali idejének biztonságára vonatkozik, hozzájárul a központi banki függetlenség biztosításához. Az NKB-k elnökei az EKB Általános Tanácsának tagjai, és amint

²⁶ A CON/2014/25 és a CON/2015/57 vélemény.

tagállamuk bevezeti az eurót, a Kormányzótanács tagjává fognak válni. Az Alapokmány 14.2 cikke előírja, hogy az NKB-k statútumának rendelkeznie kell különösen arról, hogy az elnök hivatali ideje legalább öt év legyen. E cikk védelmet biztosít az elnök önkényes felmentésével szemben is, mivel előírja, hogy egy elnököt csak akkor lehet hivatalából felmenteni, ha már nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy súlyos kötelezettségszegést követett el, továbbá biztosítja az Európai Unió Bíróságához fordulás lehetőségét. Az NKB-k statútumának az alábbiak szerint kell megfelelnie e rendelkezésnek.

A Szerződés 130. cikke megtiltja a nemzeti kormányok és más szervek számára, hogy az NKB döntéshozó szerveinek tagjait feladataik ellátásában befolyásolják. A tagállamok különösen nem törekedhetnek az NKB döntéshozó szervei tagjainak befolyásolására a javadalmazásukat érintő nemzeti jogszabályok módosítása révén, mivel az ilyen módosítások – elvi okokból – csak a jövőbeli kinevezésekre vonatkozhatnak.²⁷

Az NKB-elnökök minimális hivatali ideje

Az Alapokmány 14.2 cikkével összhangban az NKB-k statútumának az elnök hivatali idejeként legalább öt évet kell biztosítania. Ez nem zár ki hosszabb hivatali időt, illetve határozatlan hivatali idő esetén sem szükséges módosítani a statútumot, amennyiben az elnök felmentésének jogcímei összhangban állnak az Alapokmány 14.2 cikkében foglaltakkal. A kötelező nyugdíjkorhatárt előíró nemzeti jogszabálynak biztosítania kell, hogy a nyugdíjkorhatár – amennyiben az az elnökre is irányadó – ne ütközzön az Alapokmány 14.2 cikkében előírt legrövidebb hivatali idővel, amely a kötelező nyugdíjkorhatárral szemben elsőbbséget élvez.²⁸ Amikor egy NKB alapokmányát módosítják, a módosító jogszabálynak biztosítania kell az elnök és a döntéshozó szervek KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő más tagjai hivatali idejének biztonságát.²⁹

Az NKB-elnökök felmentésének jogcímei

Az NKB-k statútumának biztosítania kell, hogy az elnököket csak az Alapokmány 14.2 cikkében említett okok miatt lehessen felmenteni. Ez ugyancsak vonatkozik az elnök felfüggesztésére, amely gyakorlatilag egyenlő a felmentéssel.³⁰ Az alapokmány 14.2 cikke szerinti követelmény célja, hogy az elnökök kinevezésében részt vevő hatóságok – különösen a kormány vagy a parlament – ne menthessenek fel egy elnököt tetszés szerint a hivatalából. Az NKB-k statútumának vagy hivatkoznia kell az Alapokmány 14.2 cikkére, vagy át kell vennie annak rendelkezéseit és hivatkoznia kell azok forrására, illetve törölni kell a 14.2 cikkben rögzített felmentési okokkal összeegyeztethetetlen bármely rendelkezést, vagy nem szabad semmilyen felmentési okot említenie (mivel a 14.2 cikk közvetlenül alkalmazandó). Amennyiben az elnököt már megválasztották vagy kinevezték, úgy csak az Alapokmány 14.2 cikkében foglalt feltételek mellett menthető fel, még akkor is, ha tevékenységét még nem kezdte meg.

²⁷ Lásd például a CON/2010/56, CON/2010/80, CON/2011/104 és a CON/2011/106 véleményt.

²⁸ A CON/2012/89 vélemény.

²⁹ A CON/2018/17 vélemény.

³⁰ A CON/2011/9 vélemény.

Az elnöktől eltérő, az NKB-k döntéshozó szerveiben a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő tagok hivatali idejének biztonsága és felmentésének jogcímei

A személyes függetlenség veszélybe kerülne, amennyiben az elnökök hivatali idejének biztonságára és a felmentési okokra vonatkozóan nem azonos szabályokat alkalmaznának az NKB-k döntéshozatali szerveinek a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő egyéb tagjaira.³¹ A Szerződés és az Alapokmány különböző rendelkezései hasonló biztonságot követelnek meg a hivatali idő tekintetében. Az Alapokmány 14.2 cikke nem korlátozza a hivatali idő biztonságát az elnökökre, míg a Szerződés 130. cikke és az Alapokmány 7. cikke inkább az NKB-k „döntéshozó szerveinek tagjaira” hivatkozik, mintsem kifejezetten csak az elnökökre. Ez különösen ott érvényes, ahol az elnök „első az egyenlők között” az egyenlő szavazati joggal rendelkező kollégák körében, vagy ahol az egyéb ilyen tagok részt vesznek a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában.

A bírósági felülvizsgálathoz való jog

Annak érdekében, hogy korlátozni lehessen a felmentési okok tekintetében a politikai mérlegelési lehetőséget, az NKB-k döntéshozó szerveinek tagjai részére biztosítani kell azt a jogot, hogy a felmentésükről szóló bármilyen döntést független bíróság előtt megtámadhassanak.

Az Alapokmány 14.2 cikke rögzíti, hogy a hivatalukból felmentett NKB-elnökök az ilyen döntést az Európai Unió Bírósága előtt megtámadhatják. A nemzeti jogszabálynak vagy az Alapokmányra kell hivatkoznia, vagy hallgatnia kell az ilyen döntéssel szemben az Európai Unió Bíróságához való fordulás jogáról (mivel az Alapokmány 14.2 cikke közvetlenül alkalmazandó).

A nemzeti jogszabályoknak ugyancsak rendelkezniük kell arról, hogy a nemzeti bíróságok felülvizsgálhatnak bármely olyan döntést, amely az NKB döntéshozó szervei olyan egyéb tagjainak felmentéséről szól, akik részt vesznek a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában. E jogot szabályozhatja általános jogszabály vagy konkrét rendelkezés. Bár ezt a jogot az általános jogszabályok biztosíthatják, a jogbiztonság érdekében tanácsos lehet kifejezetten rendelkezni az ilyen felülvizsgálatra vonatkozó jogról.

Az összeférhetetlenséggel szembeni biztosítékok

A személyi függetlenség annak szavatolását is jelenti, hogy nem alakul ki összeférhetetlenség az NKB-knak a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában is részt vevő döntéshozó szervei tagjainak a saját NKB-jukkal (illetve az NKB-k elnökeinek az EKB-val) szemben fennálló kötelezettségei, illetve azon egyéb funkciók között, amelyeket a döntéshozó szervek e tagjai betölthetnek, és amelyek veszélyeztethetik személyi függetlenségüket. Alapelv, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő döntéshozó szervek tagjai nem tölthetnek be olyan egyéb funkciókat, amelyek összeférhetetlenség kialakulásához vezethetnek. Különösen fontos, hogy az ilyen döntéshozó szervek tagjai ne viselhessenek olyan

³¹ Az EKB e területen irányadó véleményei: CON/2004/35; CON/2005/26; CON/2006/32; CON/2006/44 és CON/2007/6.

hivatalt, vagy ne lehessen olyan érdekeltségük, amely befolyásolhatja tevékenységüket akár az állam végrehajtó vagy törvényhozó ágában vagy a regionális vagy helyi önkormányzatokban betöltött hivataluk, akár gazdasági társaságban meglévő érdekeltségük révén. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a döntéshozó szervek nem vezető beosztású tagjai részéről se alakuljon ki összeférhetlenség.

Pénzügyi függetlenség

Amennyiben egy NKB képtelen autonóm módon a feladatai (azaz a Szerződésben és az Alapokmányban rögzített, KBER-rel kapcsolatos tennivalói) ellátásához szükséges pénzügyi forrásokhoz hozzájutni, még akkor is veszélybe kerül az átfogó értelemben vett függetlensége, ha egyébként működési, intézményi és személyi szempontból teljesen független (azaz mindezt szavatolja az NKB statútuma).

A tagállamok nem hozhatják NKB-jukat olyan helyzetbe, hogy annak ne álljon rendelkezésére elegendő pénzügyi forrás és saját tőke³² a KBER-rel vagy az eurorendszerrel kapcsolatos feladatai ellátásához. Megjegyzendő, hogy az Alapokmány 28.1 és 30.4 cikke alapján az EKB további felhívásokat intézhet az NKB-khoz annak érdekében, hogy járuljanak hozzá az EKB tőkéjéhez, és utaljanak át további devizatartalékokat.³³ Ezen túlmenően az Alapokmány 33.2 cikke³⁴ kimondja, hogy ha az EKB olyan mértékű veszteséget szenved, amelyet az általános tartalékalapból nem tud teljesen pótolni, az EKB Kormányzótanácsa dönthet úgy, hogy a fennmaradó veszteséget az adott pénzügyi év monetáris jövedelméből fedezi, az NKB-k között felosztott összegek arányában és erejéig. A pénzügyi függetlenség elve azt jelenti, hogy a fenti előírások betartása megköveteli az NKB-tól, hogy képes legyen a feladatait zavartalanul végrehajtani.

A pénzügyi függetlenség elve azt is megköveteli, hogy az NKB ne csak a KBER-rel kapcsolatos feladatai, hanem nemzeti feladatai (pl. a pénzügyi szektor felügyelete, szervezetének és saját működésének finanszírozása, sürgősségi likviditási támogatás nyújtása³⁵) ellátásához is rendelkezzen elegendő eszközzel.

A fent említett okoknál fogva a pénzügyi függetlenség magában foglalja azt is, hogy egy NKB-nak mindenkor elégséges tőkével kell rendelkeznie. Különösképpen el kell kerülni minden olyan helyzetet, amikor egy NKB saját tőkéje hosszabb ideig a jegyzett tőke szintje alatt van, vagy akár negatív, beleértve azokat az eseteket, amikor a tőke és a tartalékok szintjét meghaladó veszteségek áthúzódnak. Minden ilyen helyzet kedvezőtlen hatással lehet az NKB-nak a KBER-rel összefüggő feladatai, valamint saját nemzeti feladatai ellátására való képességére. Mindezen túlmenően egy ilyen helyzet hatással lehet az eurorendszer monetáris politikájának hitelességére. Ebből következően, amennyiben egy NKB saját tőkéje a jegyzett tőke

³² A CON/2014/24, CON/2014/27, CON/2014/56 és a CON/2017/17 vélemény.

³³ Az Alapokmány 30.4 cikke csak az eurorendszerre vonatkozik.

³⁴ Az Alapokmány 33.2 cikke csak az eurorendszerre vonatkozik.

³⁵ A CON/2016/55 vélemény.

szintje alatt van, vagy akár negatív, az azt követelné meg, hogy az érintett tagállam elfogadható időn belül legalább a jegyzett tőke mértékéig megfelelő mértékű tőkét biztosítson az NKB-ja részére a pénzügyi függetlenség elvének való megfelelés érdekében. Az EKB-t illetően a Tanács az Európai Központi Bank tőkeemeléséről szóló, 2000. május 8-i 1009/2000/EK tanácsi rendelet³⁶ elfogadásával már elismerte ennek a kérdésnek a jelentőségét. Ez lehetővé tette az EKB Kormányzótanácsa számára, hogy az EKB tőkéjének tényleges felemeléséről döntsön annak érdekében, hogy az EKB a tevékenységéhez szükséges tőkemegfelelést fenn tudja tartani;³⁷ az NKB-knak pénzügyileg képesnek kell lenniük az EKB ilyen döntésére való reagálásra.

A pénzügyi függetlenség fogalmát arra figyelemmel kell értékelni, hogy van-e olyan harmadik fél, amely képes – közvetlenül vagy közvetve – nem csupán az NKB feladatainak ellátását befolyásolni, hanem azt is, hogy az NKB képes-e megbízatásának eleget tenni, azaz rendelkezik-e működési szempontból megfelelő emberi erőforrással, illetve pénzügyi szempontból elegendő pénzügyi forrással. A pénzügyi függetlenség alábbiakban bemutatott szempontjai különös jelentőséggel bírnak e tekintetben.³⁸ Ezek a pénzügyi függetlenség azon területei, ahol az NKB-k a leginkább ki vannak téve a külső befolyás veszélyének.

A költségvetés meghatározása

Ha egy harmadik fél hatáskörrel rendelkezik arra, hogy meghatározza vagy befolyásolja egy NKB költségvetését, ez összeegyeztethetetlen a pénzügyi függetlenséggel, kivéve, ha a jogszabályok megfelelő biztosítékot nyújtanak arra, hogy ez a hatáskör nem veszélyezteti az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.

Számviteli szabályok

A beszámolókat vagy az általános számviteli szabályok, vagy az NKB döntéshozó szervei által meghatározott szabályok szerint kell összeállítani. Ha ezzel szemben ezeket a szabályokat harmadik fél határozza meg, a szabályoknak legalább figyelembe kell venniük az NKB döntéshozó szerveinek javaslatát.

Az éves beszámolókat az NKB döntéshozó szerveinek kell elfogadniuk, független könyvvizsgálók segítségével is igénybe véve; a beszámolókhöz harmadik felek (pl. a kormány vagy a parlament) utólagos jóváhagyása is szükséges lehet. Az NKB döntéshozó szerveinek képesnek kell lenniük arra, hogy önállóan és szakszerűen döntsenek a nyereség kiszámításáról.

Amennyiben egy NKB működését állami számvevőszék vagy más hasonló, a közpénzek felhasználásának ellenőrzésével megbízott szerv ellenőrzi, a jogi kereteknek világosan meg kell határozniuk az ellenőrzési hatáskör pontos terjedelmét oly módon, hogy az ne korlátozza az NKB független külső

³⁶ HL L 115., 2000.5.16., 1. o.

³⁷ EKB/2010/26 határozat (2010. december 13.) az EKB tőkeemeléséről (HL L 11., 2011.1.15., 53. o.).

³⁸ Az EKB e területen irányadó véleményei: CON/2002/16; CON/2003/22; CON/2003/27; CON/2004/1; CON/2006/38; CON/2006/47; CON/2007/8; CON/2008/13; CON/2008/68 és CON/2009/32.

könyvvizsgálóinak tevékenységét,³⁹ ezen túlmenően pedig az intézményi függetlenség elvével összhangban meg kell felelnie az NKB és annak döntéshozó szervei részére való utasításadás tilalmának, és nem korlátozhatja az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatait.⁴⁰ Az állami könyvvizsgálatot politikai befolyástól mentesen, függetlenül és tisztán szakmai alapon kell végrehajtani.⁴¹

A nyereség felosztása, az NKB-k tőkéje és a pénzügyi tartalékok

A nyereség felosztása tekintetében az NKB statútuma előírhatja, hogy miként osszák fel a nyereséget. Ilyen rendelkezések hiányában a nyereség felosztásáról szakmai alapon kell határoznia az NKB döntéshozó szervének; az nem lehet harmadik fél mérlegelésének függvénye, kivéve, ha kifejezett rendelkezés biztosítja, hogy ez a mérlegelés nem korlátozza az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatait, valamint nemzeti feladatait ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.⁴²

A nyereségnek az állami költségvetés részére történő felosztása csak abban az esetben lehetséges, ha az előző években felhalmozott veszteségek fedezésre kerültek,⁴³ valamint amennyiben sor került az NKB tőkéje és eszközei valós értékének megőrzését biztosító pénzügyi intézkedések meghozatalára. Nem engedhetők meg az olyan átmeneti vagy az eseti jellegű jogszabályi rendelkezések, amelyek a nyereségfelosztással kapcsolatban az NKB-nak adott utasításnak felelnek meg.⁴⁴ Ehhez hasonlóan az NKB nem realizált tőkenyereségére kivetett adó szintén ellentmondana a pénzügyi függetlenség elvének.⁴⁵

A tagállamok nem csökkenthetik az NKB-k tőkéjét az NKB-k döntéshozó szerveinek előzetes egyetértése nélkül, aminek annak biztosítását kell céloznia, hogy az NKB-knak elegendő pénzügyi eszközük maradjon ahhoz, hogy a KBER tagjaiként eleget tegyenek a Szerződés 127. cikke (2) bekezdésében és az Alapokmányban meghatározott feladataiknak. Ugyanezen oknál fogva csak az NKB-val együttműködve lehet kezdeményezni az NKB nyereségének felosztására vonatkozó szabályok módosítását és dönteni arról, hiszen az NKB van a legjobb helyzetben ahhoz, hogy tőketartalékának szükséges mértékét meghatározza.⁴⁶ Ami a pénzügyi tartalékokat vagy puffereket illeti, biztosítani kell, hogy az NKB-k önállóan képezhessék a tőkéjük és eszközeik reálértékének megőrzéséhez szükséges pénzügyi tartalékokat. A tagállamok nem akadályozhatják meg az NKB-kat abban sem, hogy tőketartalékaikat olyan mértékűre növeljék, amely a KBER tagjának a feladatait ellátáshoz szükséges.⁴⁷

Felügyeleti hatóságokért fennálló pénzügyi felelősség

A legtöbb tagállamban a pénzügyi felügyeleti hatóságok az NKB keretei között

³⁹ Az NKB-k független külső könyvvizsgálóinak tevékenységét illetően lásd az Alapokmány 27.1 cikkét.

⁴⁰ A CON/2011/9, CON/2011/53 és a CON/2015/57 vélemény.

⁴¹ A CON/2015/8, CON/2015/57, CON/2016/24, CON/2016/59 vélemény és a CON/2018/17 vélemény.

⁴² A CON/2017/17 vélemény.

⁴³ A CON/2009/85 és a CON/2017/17 vélemény.

⁴⁴ A CON/2009/26 és a CON/2013/15 vélemény.

⁴⁵ A CON/2009/59 és a CON/2009/63 vélemény.

⁴⁶ A CON/2009/53 és a CON/2009/83 vélemény.

⁴⁷ A CON/2009/26 és a CON/2012/69 vélemény.

működnek. Ez nem problematikus, ha az NKB független döntéshozatala ezekre a hatóságokra is vonatkozik. Ha viszont a jogszabályok a felügyeleti hatóságok különálló döntéshozataláról rendelkeznek, fontos biztosítani, hogy az általuk hozott döntések ne veszélyeztessék az NKB egészének pénzügyi helyzetét. Ezekben az esetekben a nemzeti jogszabályoknak garantálniuk kell, hogy az NKB végső soron felülbírálhassa a felügyeleti hatóságok azon döntéseit, amelyek befolyásolhatják az NKB – különösen pénzügyi – függetlenségét.

Autonómia munkavállalói ügyekben

A tagállamok nem korlátozhatják az NKB lehetőségét, hogy a Szerződésben és az Alapokmányban ráruházott feladatok független ellátásához szükséges képzett munkavállalókat vegyen fel és foglalkoztasson. Az NKB emellett nem hozható olyan helyzetbe, amelyben csak korlátozott befolyása van vagy nincs befolyása a munkavállalóira, vagy amelyben az adott tagállam kormányzatának módjában áll az NKB munkavállalói kérdésekkel kapcsolatos politikájának befolyásolása.⁴⁸ Az NKB döntéshozó szervei tagjainak és az NKB munkavállalóinak javadalmazására vonatkozó jogszabályok módosításáról az NKB-val való szoros és tényleges együttműködésben kell dönteni, figyelembe véve álláspontját, annak biztosítása érdekében, hogy az NKB folyamatosan képes legyen feladatai független ellátására.⁴⁹ A munkavállalói kérdésekben fennálló autonómia a személyzeti nyugdíjakkal kapcsolatos kérdésekre is kiterjed. Ezenkívül az NKB munkavállalói javadalmazásának csökkentéséhez vezető módosítások nem érinthetik az NKB-nak a saját pénzügyi forrásai – beleértve az NKB által fizetett illetmények csökkentéséből eredő források – kezeléséhez való jogát.⁵⁰

Tulajdonjogok

Az NKB-k tulajdonával kapcsolatban harmadik személyek azon jogai, hogy beavatkozzanak vagy utasításokat adjanak az NKB-knak, nem egyeztethetők össze a pénzügyi függetlenség elvével.

2.2.4 Titoktartás

A szakmai titoktartás követelménye, amelyet az EKB és az NKB-k munkatársaival, valamint az EKB és az NKB-k irányító szerveinek tagjaival szemben az Alapokmány 37. cikke határoz meg, az NKB-k statútumában vagy a tagállamok jogszabályaiban hasonló rendelkezésekhez vezethet. Az uniós jog és az annak alapján elfogadott szabályozás elsődlegessége azt is magában foglalja, hogy a dokumentumokhoz harmadik felek általi hozzáférésre vonatkozó nemzeti jogszabályoknak összhangban kell lenniük az uniós jog vonatkozó rendelkezéseivel, az Alapokmány 37. cikkét is beleértve, és nem vezethetnek a KBER titoktartási szabályozásának megsértéséhez. Az állami számvevőszék, illetve az ahhoz hasonló szervek NKB-k bizalmas információihoz és dokumentumaihoz való hozzáféréseinek az információkat

⁴⁸ A CON/2008/9, CON/2008/10 és a CON/2012/89 vélemény.

⁴⁹ A legfontosabb vélemények a következők: CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69, CON/2010/80, CON/2011/104, CON/2011/106, CON/2012/6, CON/2012/86 és CON/2014/7.

⁵⁰ A CON/2014/38 vélemény.

kapó szerv jogszabályban rögzített feladatai ellátásához szükséges mértékre kell korlátozódnia, és nem sértheti a KBER függetlenségét és a KBER-nek az NKB-k döntéshozó szerveire és alkalmazottaira vonatkozó titoktartási szabályozását.⁵¹ Az NKB-knak biztosítaniuk kell, hogy az ilyen szervek az előttük feltárt információk és dokumentumok titkosságát az NKB által alkalmazott szintnek megfelelően védjék.

2.2.5 A monetáris finanszírozás és a kiváltságos hozzáférés tilalma

A monetáris finanszírozás és a kiváltságos hozzáférés tilalmával kapcsolatban az Európai Unióhoz 2004-ben, 2007-ben, illetve 2013-ban csatlakozott tagállamok nemzeti jogszabályait úgy kellett módosítani, hogy azok összhangban legyenek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és 2004. május 1-jén, 2007. január 1-jén, illetve 2013. július 1-jén már hatályosak legyenek. Svédország a szükséges változtatásokat 1995. január 1-jéig volt köteles hatályba léptetni.

2.2.5.1 A monetáris finanszírozás tilalma

A monetáris finanszírozás tilalmát a Szerződés 123. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amely megtiltja az EKB vagy a tagállami NKB-k számára, hogy folyószámlahitelt vagy bármely más hitelt nyújtsanak uniós intézmények, szervek, hivatalok vagy ügynökségek, a tagállamok központi kormányzata, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy közvállalkozásai részére; ezenkívül az EKB vagy az NKB-k ezektől a közszektorbeli intézményektől közvetlenül nem vásárolhatnak adósságinstrumentumokat. A Szerződés e tilalom alól egy esetben ad felmentést; a tilalom nem vonatkozik a köztulajdonban levő hitelintézetekre, amelyeket a jegybanki tartalékkínálat vonatkozásában a magántulajdonban levő hitelintézetekkel azonos elbánásban kell részesíteni (a Szerződés 123. cikkének (2) bekezdése). Továbbá az EKB és az NKB-k fiskális megbízottként tevékenykedhetnek a fent meghatározott közszektorbeli intézmények részére (az Alapokmány 21.2 cikke). A monetáris finanszírozás tilalmának pontos hatályát tovább részletezi a Szerződés 104. cikkében és a 104b. cikke (1) bekezdésében említett tilalmak alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról szóló, 1993. december 13-i 3603/93/EK tanácsi rendelet,⁵² amely egyértelművé teszi, hogy a tilalom magában foglalja a közszektor harmadik felekkel szembeni kötelezettségeinek finanszírozását.

A monetáris finanszírozás tilalma alapvető fontossággal bír annak biztosítására, hogy a monetáris politika elsődleges célkitűzése (nevezetesen az árstabilitás fenntartása) ne sérüljön. Ezenkívül a közszektorban a központi bank által való finanszírozása csökkenti a fiskális fegyelem irányába ható nyomást. Ezért a tilalmat kiterjesztően kell értelmezni szigorú alkalmazásának biztosítása érdekében, kizárólag a Szerződés 123. cikkének (2) bekezdésében és a 3603/93/EK

⁵¹ A CON/2015/8 és a CON/2015/57 vélemény.

⁵² HL L 332., 1993. 12. 31., 1. o. Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 104. cikke és 104b. cikkének (1) bekezdése jelenleg a Szerződés 123. cikke és 125. cikkének (1) bekezdése.

rendeletben meghatározott korlátozott kivételek figyelembevételével. Ebből következően, bár a Szerződés 123. cikkének (1) bekezdése kifejezetten „hitelre”, azaz a forrás visszafizetésének kötelezettségét magában hordozó instrumentumra hivatkozik, a tilalom még inkább vonatkozik a források biztosításának további, azaz visszafizetési kötelezettség nélküli eseteire.

Az EKB általános álláspontja a nemzeti jogszabályoknak a tilalommal való összeegyeztethetőségéről elsősorban az EKB-nak a nemzeti jogszabálytervezetekről a tagállamokkal a Szerződés 127. cikkének (4) bekezdése és 282. cikke (5) bekezdése alapján folytatott konzultációi során alakult ki.⁵³

A monetáris finanszírozás tilalmát átültető nemzeti jogszabályok

Általánosságban szükségtelen a Szerződés 123. cikkének és az azt kiegészítő 3603/93/EK rendeletnek az átültetése a nemzeti jogszabályokba, mivel mindkettő közvetlenül alkalmazandó. Amennyiben azonban a nemzeti jogszabályi rendelkezések tükrözik e közvetlenül alkalmazandó uniós rendelkezéseket, azok nem korlátozhatják a monetáris finanszírozás tilalmának hatályát vagy terjeszthetik ki az uniós jog alapján fennálló mentességeket. Összeegyeztethetetlen például a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabály, amely egy adott tagállam (a 3603/93/EK rendeletben előírt minőségben eljáró IMF-en kívüli) nemzetközi pénzügyi intézmények⁵⁴ vagy harmadik országok irányában fennálló pénzügyi kötelezettségvállalásainak NKB általi finanszírozásáról rendelkezik.

A közszektor, illetve a közszektor harmadik felekkel szemben fennálló kötelezettségeinek finanszírozása

A nemzeti jogszabályok nem írhatják elő egy NKB számára, hogy a közszektorba tartozó egyéb szervek tevékenységét vagy a közszektor harmadik felekkel szembeni kötelezettségeit finanszírozza. Ez ugyancsak vonatkozik új feladatoknak az NKB-kra történő ruházására. Ezért eseti alapon kell értékelni, hogy a feladat, amelyet egy adott NKB-nak adnának jegybanki feladat vagy kormányzati feladat, azaz a kormány felelősségi körébe tartozik-e. Más szóval elegendő biztosíték megléte szükséges, hogy a monetáris finanszírozás tilalmának célját ne lehessen megghiúsítani. A Kormányzótanács kritériumokat hagyott jóvá annak meghatározása érdekében, hogy mi tekinthető a közszektor kötelezettsége körébe tartozónak a 3603/93/EK rendelet értelmében, vagyis, hogy mi számít kormányzati feladatnak.⁵⁵ A monetáris finanszírozás tilalmának való megfelelés érdekében egy NKB-ra ruházott új feladathoz teljes körű és megfelelő finanszírozást kell biztosítani, amennyiben az a) nem központi banki feladat vagy központi banki feladatok ellátását elősegítő intézkedés; vagy b) kormányzati feladathoz kapcsolódik és azt a kormányzat

⁵³ Lásd a 2008. évi Konvergenciajelentés 23. oldalán a 13. lábjegyzetet, ahol megtalálható az e területen 1995 májusa és 2008 márciusa között elfogadott, irányadó EMI/EKB vélemények felsorolása.

⁵⁴ A CON/2013/16, CON/2016/21 és a CON/2017/4 vélemény.

⁵⁵ Pl. a CON/2016/54 vélemény.

érdekében látják el.⁵⁶ Valamely új feladat kormányzati feladatnak minősülésére vonatkozó fontos szempontok: a) a feladat atipikus jellege; b) az a körülmény, hogy azt a kormányzat nevében és kizárólagos érdekében látják el; és c) annak az NKB intézményi, pénzügyi és személyi függetlenségére gyakorolt hatása. Egy új feladat kormányzati feladatnak minősülhet különösen, ha az új feladat ellátása az alábbi feltételek valamelyikének megfelel: a) az a fennálló központi banki feladatokkal szembeni, nem megfelelően kezelt összeférhetlenséghez vezet; b) az NKB pénzügyi és szervezeti kapacitásához képest aránytalan; c) nem illeszkedik az NKB intézményi struktúrájába; d) jelentős pénzügyi kockázatokkal jár; és e) az NKB döntéshozó szerveinek tagjait olyan politikai kockázatoknak teszi ki, amelyek aránytalanok és a személyi függetlenségüket illetően negatív hatással járhatnak rájuk nézve.⁵⁷

Néhány, az NKB-kra ruházott olyan új feladat, amelyet az EKB kormányzati feladatnak tekint: a) szanalási alapok vagy pénzügyi megállapodások finanszírozásához, valamint betétgarancia- vagy befektetőkártalanítási rendszerekhez kapcsolódó feladatok;⁵⁸ b) bankszámlaszámok központi nyilvántartásának létrehozásához kapcsolódó feladatok;⁵⁹ c) hitelközvetítői feladatok;⁶⁰ d) biztosításiidj-átutalások kalkulációját támogató adatok gyűjtésével, kezelésével és feldolgozásával kapcsolatos feladatok;⁶¹ e) a jelzáloghitel-piaci verseny védelmével kapcsolatos feladatok;⁶² f) az NKB-któl független és a kormányzat kiterjesztéseként működő szervek részére történő forrásbiztosítással kapcsolatos feladatok;⁶³ és g) információs hatósági feladatok határokon átnyúló követelésbehajtás céljából polgári és kereskedelmi ügyekben.⁶⁴ Ezzel szemben központi banki feladatok lehetnek – többek között – a felügyeleti feladatok vagy a felügyeleti feladatokhoz kapcsolódó feladatok, például a fogyasztóvédelemhez kapcsolódó feladatok a pénzügyi szolgáltatások területén,⁶⁵ a hiteleket felvásárló társaságok⁶⁶ vagy pénzügyi lízing vállalatok⁶⁷ felügyelete, a fogyasztói hitelt nyújtók és azt közvetítők felügyelete,⁶⁸ a kamatláb referenciamutató-kezelők felügyelete,⁶⁹ az uniós jognak való megfelelés biztosítását szolgáló felügyeleti feladatok a befektetési szolgáltatások és termékek területén,⁷⁰ a fizetési rendszerek

⁵⁶ A CON/2011/30, CON/2015/36 és a CON/2015/46 vélemény.

⁵⁷ PI. a CON/2015/22 vélemény.

⁵⁸ Néhány konkrét esetért lásd „A szanalási alapok vagy pénzügyi megállapodások, valamint a betétbiztosítási vagy befektetőkártalanítási rendszerek pénzügyi támogatása” című szakaszt.

⁵⁹ A CON/2015/36, CON/2015/46, CON/2016/35, CON/2016/49, CON/2016/57 és a CON/2018/4 vélemény.

⁶⁰ A CON/2015/12 vélemény.

⁶¹ A CON/2016/45 vélemény.

⁶² A CON/2016/54 vélemény.

⁶³ A CON/2017/19 vélemény.

⁶⁴ A CON/2017/32 vélemény.

⁶⁵ A CON/2007/29, CON/2016/31, CON/2017/3 és a CON/2017/12 vélemény.

⁶⁶ A CON/2015/45 vélemény.

⁶⁷ A CON/2016/31 vélemény.

⁶⁸ A CON/2015/54, CON/2016/34 és a CON/2017/3 vélemény.

⁶⁹ A CON/2017/52 vélemény.

⁷⁰ A CON/2018/2 és a CON/2018/5 vélemény.

felvigyázásával kapcsolatos feladatok,⁷¹ a fizetési számlákkal kapcsolatos uniós jogszabályok alkalmazásához és érvényesítéséhez kötődő feladatok,⁷² a közigazgatási szanálási feladatok,⁷³ vagy a hitelnyilvántartások működésével és kezelésével kapcsolatos feladatok.⁷⁴

Az NKB-k továbbá nem nyújthatnak áthidaló finanszírozást ahhoz, hogy a tagállam képes legyen a banki kötelezettségekre vállalt állami garanciából eredő kötelezettségei teljesítésére.⁷⁵ Nem felel meg a monetáris finanszírozás tilalmának a nem teljes egészében realizált, elszámolt és auditált központi banki eredmény felosztása sem. A monetáris finanszírozás tilalmának való megfeleléshez az állami költségvetésnek az irányadó eredményfelosztási szabályok értelmében fizetendő összeg még részben sem fizethető az NKB tartaléktőkéjéből. Ezért az eredményfelosztási szabályok nem érinthetik az NKB tartaléktőkéjét. Ezen túlmenően az NKB eszközeinek az államra való átruházásakor az ellenértéket piaci alapon kell meghatározni és az átruházásnak az ellenérték megfizetésével egyidejűleg kell történnie.⁷⁶

Hasonlóképpen nem megengedett az eurorendszer további feladatainak – mint például a devizatartalékkal való gazdálkodás – ellátásába történő beavatkozás, így az elméleti és nem realizált tőkenyeresség megadóztatása sem, mivel ez az állami szektornak jövőbeli és bizonytalan nyereség megelőlegezett felosztása révén nyújtott jegybanki hitel formáját öltené.⁷⁷

A közszektor kötelezettségeinek átvállalása

A monetáris finanszírozás tilalmával nem lenne összeegyeztethető az olyan nemzeti jogszabály, amely előírja az NKB számára – egyes feladatok és kötelezettségek (például a korábban az állam vagy független hatóságok vagy szervek által ellátott egyes felügyeleti feladatok NKB-ra való átruházásával összefüggésben történő) nemzeti átszervezése következtében – egy korábban független közszektorbeli szerv kötelezettségeinek átvállalását anélkül, hogy az NKB-t teljes mértékben mentesítene az ilyen szerv korábbi tevékenységéből eredő minden pénzügyi kötelezettség alól.⁷⁸ Ugyanígy, az olyan nemzeti jogszabály, amely az NKB számára számos esetben előírja a kormány hozzájárulásának beszerzését szanálási intézkedések meghozatala előtt, azonban nem korlátozza az NKB saját közigazgatási aktusaiért viselt felelősségét, nem lenne összeegyeztethető a monetáris finanszírozás tilalmával.⁷⁹ Ugyancsak nem lenne összhangban a monetáris finanszírozás

⁷¹ A CON/2016/38 vélemény.

⁷² A CON/2017/2 vélemény.

⁷³ Ennek további tárgyalása „A szanálási alapok vagy pénzügyi megállapodások, valamint a betétbiztosítási vagy befektetőkártalanítási rendszerek pénzügyi támogatása” című alpontban található.

⁷⁴ A CON/2016/42 vélemény.

⁷⁵ A CON/2012/4 vélemény.

⁷⁶ A CON/2011/91 és a CON/2011/99 vélemény.

⁷⁷ A CON/2009/59 és a CON/2009/63 vélemény.

⁷⁸ A CON/2013/56 vélemény.

⁷⁹ A CON/2015/22 vélemény.

tilalmával az olyan nemzeti jogszabály, amely az NKB számára kártérítés fizetését írja elő, amennyiben az az állam kötelezettségének NKB általi átvállalásából ered.⁸⁰

Pénzügyi támogatás hitelintézetek, illetve pénzügyi intézmények számára

Összeegyeztethetetlenek lennének a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek hitelintézeteknek a központi banki feladatokkal kapcsolatos eseteken (mint például a monetáris politika, fizetési rendszerek vagy átmeneti likviditástámogatási műveletek) kívül – különösen a fizetésképtelen hitelintézetek, illetve egyéb pénzügyi intézmények támogatása céljából történő – NKB-k által önállóan és saját mérlegelési jogkörében adott finanszírozásáról rendelkeznek.

Ez különösen a fizetésképtelen hitelintézetek támogatására vonatkozik. E tilalom mögött az az érvelés húzódik meg, hogy a fizetésképtelen hitelintézet finanszírozásával az NKB kormányzati feladatot venne át.⁸¹ Ugyanezen megfontolások vonatkoznak az olyan hitelintézetek eurorendszer általi finanszírozására is, amelyeket újratőkésítettek a fizetőképességüknek – alternatív piaci alapú finanszírozási forrás hiányában – államilag kibocsátott adósságinstrumentumok (a továbbiakban: újratőkésítési kötvények) közvetlen kihelyezésével történő helyreállítása céljából, illetve amennyiben az ilyen kötvényeket fedezetként kívánják felhasználni. Ilyen esetben monetáris finanszírozási aggályokat kelt a hitelintézetek újratőkésítési kötvények közvetlen kihelyezésével történő állami újratőkésítése és ezt követően az újratőkésítési kötvényeknek a központi banki likviditási műveletekben fedezetként való felhasználása.⁸² Azon sürgősségi likviditási támogatásnak, amelyet az NKB fizetőképes hitelintézet részére, függetlenül és teljes egészében saját mérlegelési jogkörben ad állami garancia formájában megjelenő fedezet mellett, a következő szempontoknak kell megfelelnie: i. biztosítani kell, hogy az NKB által nyújtott hitel futamideje a lehető legrövidebb legyen; ii. a rendszer stabilitásának kell veszélyben forognia; iii. nem férhet kétség az állami garancia nemzeti jog szerinti jogi érvényességéhez és érvényesíthetőségéhez; és iv. nem férhet kétség az állami garancia gazdasági megfelelőségéhez, továbbá a garanciának a kölcsön tőkeösszegére és kamataira is ki kell terjednie.⁸³

E célból megfontolandó a Szerződés 123. cikkére való hivatkozások beillesztése a nemzeti jogba.

⁸⁰ A CON/2017/16 és a CON/2017/41 vélemény.

⁸¹ A CON/2013/5 vélemény.

⁸² A CON/2012/50, CON/2012/64 és a CON/2012/71 vélemény.

⁸³ A CON/2012/4 vélemény, az e területen további releváns véleményekre hivatkozó 42. lábjegyzet. Lásd még a CON/2016/55 és a CON/2017/1 véleményt.

A szanálási alapok vagy pénzügyi megállapodások, valamint a betétbiztosítási vagy befektetőkártalanítási rendszerek pénzügyi támogatása

Bár a közigazgatási szanálási feladatok általában a Szerződés 127. cikkének (5) bekezdésében említett feladatokhoz kapcsolódóaknak tekintendők, valamely szanálási alap vagy pénzügyi megállapodás finanszírozása nem áll összhangban a monetáris finanszírozás tilalmával.⁸⁴ Amennyiben az NKB szanálási hatóságként jár el, semmi esetre nem vállalhatja át vagy finanszírozhatja egyetlen áthidaló intézmény vagy eszközkezelő kötelezettségeit sem.⁸⁵ Ennek érdekében a nemzeti jogszabályoknak egyértelművé kell tenniük, hogy az NKB nem fogja átvállalni vagy finanszírozni a szervezetek kötelezettségeit.⁸⁶

A betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv⁸⁷ és a befektetőkártalanítási rendszerekről szóló irányelv⁸⁸ szerint a betétbiztosítási rendszerek és a befektetőkártalanítási rendszerek finanszírozásának költségeit maguknak a hitelintézeteknek, illetve a befektetési vállalkozásoknak kell viselniük. Az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek a nemzeti hitelintézeti betétbiztosítási rendszernek vagy a befektetési vállalkozások nemzeti befektetőkártalanítási rendszerének NKB-k általi finanszírozásáról rendelkeznek, csak akkor összeegyeztethetőek a monetáris finanszírozás tilalmával, amennyiben azok rövid távúak, vészhelyzet kezelésére szólnak, a rendszer stabilitása forog veszélyben, és a döntések az NKB hatáskörében maradnak.⁸⁹ E célból megfontolandó a Szerződés 123. cikkére való hivatkozások beillesztése a nemzeti jogba. Az NKB-nak a hitelnyújtásra vonatkozó mérlegelési jogköre gyakorlása során biztosítani kell, hogy ténylegesen ne vegyen át állami feladatot.⁹⁰ Különösen a betétgarancia-rendszerek központi banki támogatása nem jelenthet szisztematikus előfinanszírozási műveletet.⁹¹

A fiskális megbízottként való eljárás

Az Alapokmány 21.2 cikke alapján „az EKB és a nemzeti központi bankok fiskális megbízottként tevékenykedhetnek” „az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok, a tagállamok központi kormányzata, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy közvállalkozásai részére”. Az Alapokmány 21.2 cikkének célja annak tisztázása, hogy a monetáris politikai hatáskörök eurorendszer részére történő átadását követően az NKB-k a monetáris finanszírozás tilalmának megszegése nélkül továbbra is nyújthatják a

⁸⁴ A CON/2015/22 és a CON/2016/28 vélemény.

⁸⁵ A CON/2011/103, CON/2012/99, CON/2015/3 és a CON/2015/22 vélemény.

⁸⁶ A CON/2015/33, CON/2015/35 és a CON/2016/60 vélemény.

⁸⁷ A betétbiztosítási rendszerekről szóló, 2014. április 16-i 2014/49/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 173., 2014.6.12., 149. o.) (27) preambulumbekkezdése.

⁸⁸ A befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 84., 1997.3.26., 22. o.) (23) preambulumbekkezdése.

⁸⁹ A CON/2015/40 és a CON/2016/60 vélemény.

⁹⁰ A CON/2011/83 és a CON/2015/52 vélemény.

⁹¹ A CON/2011/84 vélemény.

hagyományosan a kormányok és egyéb közjogi testületek részére nyújtott fiskális megbízotti szolgáltatásokat. Ezenkívül a 3603/93/EK rendelet a fiskális megbízottként történő eljárással kapcsolatban számos konkrét és megszorítóan megfogalmazott kivételt állapít meg, a következők szerint: i. a közszektornak nyújtott napközbeni hitelek megengedettek, feltéve, hogy az érintett napra korlátozódnak és meghosszabbításuk nem lehetséges;⁹² ii. megengedett az, hogy harmadik fél által kiállított csekket jóváírják a közszektor számláján, mielőtt az intézvényezett bankot megterhelnék, amennyiben egy meghatározott idő – az érintett NKB által csekkek beszedésére szokásosan megállapított határidőnek megfelelően – eltelt a csekk átvétele óta, feltéve, hogy az esetleg fellépő időkülönbség kivételes jellegű, a csekk kis összegre vonatkozik, és azt rövid idő alatt kiegyenlítik;⁹³ valamint iii. a közszektor által kibocsátott és a közszektornak jóváírt pénzermeállomány tartása megengedett, ha az így keletkezett eszközök összege alatta marad a forgalomban lévő érmeállomány 10%-ának.⁹⁴

A fiskális megbízottként való eljárás nemzeti szabályozásának összeegyeztethetőnek kell lennie általában az uniós joggal, és különösen a monetáris finanszírozás tilalmával.⁹⁵ Figyelemmel arra, hogy az Alapokmány 21.2. cikke kifejezetten elismeri a fiskális megbízotti szolgáltatásokat mint az NKB-k által hagyományosan betöltött, jogszerű funkciót, a fiskális megbízotti szolgáltatások központi bankok általi ellátása akkor felel meg a monetáris finanszírozás tilalmának, ha e szolgáltatások megmaradnak a fiskális megbízotti funkció keretein belül és nem valósítják meg a közszektor harmadik felek felé fennálló kötelezettségeinek központi banki finanszírozását vagy pedig a közszektor központi bank általi hitelezését, a 3603/93/EK rendeletben megszabott szűk kivételek körén túlmenően.⁹⁶ A kormányzati betétek gyűjtését és kormányzati számlavezetést lehetővé tevő nemzeti jogszabályok monetáris finanszírozás tilalmával való összeegyeztethetősége akkor nem aggályos, ha ezek a rendelkezések nem teszik lehetővé a hitelnyújtást, beleértve az egynapos folyószámlahitelt is. A monetáris finanszírozás tilalmának betartása azonban aggályos lenne abban az esetben, ha a nemzeti jogalkotás például lehetővé tenné, hogy a betétekre vagy a folyószámla-egyenlegekre a piaci kamatlábbal megegyező vagy annál alacsonyabb kamatláb helyett magasabb kamatláb alapján megállapított kamatot fizessenek. A piaci kamatláb feletti kamatszint gyakorlatilag hitelnek minősül, ami ellentétes a monetáris finanszírozás tilalmának céljával, és ezért alááshatja a tilalom céljainak megvalósítását. Alapvető fontosságú, hogy a számlák kamatozása a piaci feltételeket tükrözze, és különösen fontos a betéti kamatláb és betétek futamidejének összehangolása.⁹⁷ Mindemellett nem vet fel monetáris finanszírozási aggályokat az, ha az NKB a fiskális megbízotti szolgáltatásokat ellenérték nélkül látja el, feltéve, hogy ezek esetében alapvető fiskális megbízotti szolgáltatásokról van szó.⁹⁸

⁹² Lásd a 3603/93/EK rendelet 4. cikkét és a CON/2013/2 véleményt.

⁹³ Lásd a 3603/93/EK rendelet 5. cikkét.

⁹⁴ Lásd a 3603/93/EK rendelet 6. cikkét.

⁹⁵ A CON/2013/3 vélemény.

⁹⁶ A CON/2009/23, CON/2009/67 és a CON/2012/9 vélemény.

⁹⁷ Lásd – többek között – a CON/2010/54, CON/2010/55 és a CON/2013/62 véleményt.

⁹⁸ A CON/2012/9 vélemény.

2.2.5.2 A kiváltságos hozzáférés tilalma

A Szerződés 124. cikke úgy rendelkezik, hogy „[t]ilos minden olyan intézkedés, amely nem prudenciális megfontoláson alapul, és amely az Unió intézményeinek, szerveinek vagy hivatalainak, a tagállamok központi kormányzatának, regionális vagy helyi közigazgatási szerveinek, közjogi testületeinek, egyéb közintézményeinek vagy közvállalkozásainak kiváltságos hozzáférést biztosít a pénzügyi szervezetekhez”.

A 3604/93/EK tanácsi rendelet⁹⁹ 1. cikkének (1) bekezdése értelmében a kiváltságos hozzáféréstől rendelkezik minden olyan törvény, rendelet vagy egyéb kötelező erejű jogi eszköz, amelyet közhatalom gyakorlása során fogadtak el, és amely: a) arra kötelez pénzügyi intézményeket, hogy uniós intézményeknek vagy szerveknek, tagállamok központi kormányzatának, regionális, helyi vagy egyéb közigazgatási szerveinek, közjogi testületeinek, egyéb közintézményeinek vagy közvállalkozásainak kötelezettségeit megszerezzék vagy tartsák, vagy b) annak érdekében, hogy ezeket az intézményeket az ilyen kötelezettségek megszerzésére vagy tartására ösztönözze, olyan adókedvezményeket állapít meg, amelyeket vagy csak pénzügyi intézmények vehetnek igénybe, vagy amelyek nem felelnek meg a piacgazdaság alapelveinek.

Az NKB-k állami hatóságként nem hozhatnak a közszektorban a pénzügyi intézményekhez kiváltságos hozzáférést biztosító intézkedéseket, amennyiben az ilyen intézkedések nem prudenciális megfontoláson alapulnak. Ezenkívül az NKB-k által életbe léptetett, adósságinstrumentumok mobilizációjára vagy elzálogosítására vonatkozó szabályok nem szolgálhatnak arra, hogy kijátsszák a kiváltságos hozzáférés tilalmát.¹⁰⁰ A tagállamok e területre vonatkozó jogszabályai nem hozhatnak létre ilyen kiváltságos hozzáférést.

A 3604/93/EK rendelet 2. cikke a „prudenciális megfontolásokat” akként határozza meg, mint az uniós jogon alapuló vagy azzal összhangban lévő olyan nemzeti törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések alapjául szolgáló megfontolásokat, amelyek célja, hogy elősegítsék a pénzügyi intézmények szilárd működését az egész pénzügyi rendszer stabilitásának és az érintett intézmények ügyfeleinek védelme érdekében. A prudenciális megfontolások annak biztosítását célozzák, hogy a bankok fizetőképesek maradjanak a betéteseikkel szemben.¹⁰¹ A prudenciális felügyelet terén a másodlagos uniós jogalkotás számos, a hitelintézetek stabilitását biztosító követelményt meghatározott.¹⁰² A „hitelintézet” fogalma akként

⁹⁹ A Tanács 3604/93/EK rendelete (1993. december 13.) a[z Európai Közösséget létrehozó] Szerződés 104a. cikkében említett kiváltságos hozzáférés tilalmának alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról (HL L 332., 1993.12.31., 4. o.). A 104a. cikk jelenleg a Szerződés 124. cikke.

¹⁰⁰ Lásd a 3604/93/EK rendelet 3. cikkének (2) bekezdését és (10) preambulumbekzdését.

¹⁰¹ Elmer főtanácsnok indítványa, *Parodi v Banque H. Albert de Bary*, C-222/95. sz. ügy, ECLI:EU:C:1997:345, 24. bekezdés

¹⁰² Lásd: az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról (HL L 176, 2013.6.27., 1. o.), valamint az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáféréstől és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről (HL L 176., 2013.6.27., 338. o.).

került meghatározásra, mint olyan vállalkozás, amely a nyilvánosságtól betéteket vagy más visszafizetendő pénzeszközöket fogad el, valamint saját számlára hiteleket nyújt.¹⁰³ Ezenkívül az általában „bankként” emlegetett hitelintézeteknek az illetékes tagállami hatóság engedélyére van szüksége a szolgáltatásnyújtáshoz.¹⁰⁴

Bár a kötelező tartalékokra lehet a prudenciális követelmények részeként tekinteni, azok általában valamely NKB működési keretrendszerének részét képezik, és azokat a legtöbb gazdaságban a monetáris politika eszközeként alkalmazzák, ideértve az euroövezetet is.¹⁰⁵ E tekintetben az EKB/2014/60 iránymutatás¹⁰⁶ I. mellékletének 2. pontja akként rendelkezik, hogy az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének elsődleges célja a pénzügyi kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditáshiány létrehozása (vagy bővítése).¹⁰⁷ Az EKB megköveteli az euroövezetben létrehozott hitelintézetektől, hogy az előírt kötelező tartalékaikat (betétek formájában) az NKB-juknál vezetett számlán tartsák.¹⁰⁸

E jelentés középpontjában az NKB-k által elfogadott nemzeti jogszabályoknak vagy rendelkezéseknek, valamint az NKB-k státútumának a kiváltságos hozzáférés Szerződésben megfogalmazott tilalmával való összeegyeztethetősége áll. Ez a jelentés azonban nem érinti az arra vonatkozó értékeléseket, hogy a tagállamok törvényi, rendeleti, szabályozási vagy közigazgatási rendelkezéseivel, a prudenciális megfontolásokra hivatkozva nem kerülik-e meg a kiváltságos hozzáférés tilalmát. Az ilyen értékelések meghaladják e jelentés terjedelmét.

2.2.6 Az euro egységes írásmódja

Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (4) bekezdése akként rendelkezik, hogy az „Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek pénzneme az euro”. A Szerződések valamennyi, a latin betűs ábécét használó hivatalos nyelvi változatának szövegében az euro egyes számban és alanyesetben következetesen „euro”-ként kerül meghatározásra. Az eurót a görög betűs ábécét használó szövegben „ευρώ”-nak, a cirill betűs ábécét használó szövegben pedig „евро”-nak

¹⁰³ Lásd az 575/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdésének 1. pontját.

¹⁰⁴ Lásd a 2013/36/EU irányelv 8. cikkét.

¹⁰⁵ Ezt a 3604/93/EK rendelet 3. cikkének (2) bekezdése és (9) preambulumbekezdése is alátámasztja.

¹⁰⁶ Az Európai Központi Bank (EU) 2015/510 iránymutatása (2014. december 19.) az eurorendszer monetáris politikához kötődő keretének végrehajtásáról (Az általános dokumentációra vonatkozó iránymutatás) (EKB/2014/60) (HL L 91., 2015.4.2., 3. o.).

¹⁰⁷ Minél magasabban kerül meghatározásra a kötelező tartalék szintje, annál kevesebb kölcsönt kell a bankoknak kihelyezniük, ami alacsonyabb mértékű pénzteremtéshez vezet.

¹⁰⁸ Lásd: az Alapokmány 19. cikke; a Tanács 2531/98/EK rendelete (1998. november 23.) a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról (HL L 318., 1998.11.27., 1. o.); az Európai Központi Bank 1745/2003/EK rendelete (2003. szeptember 12.) a kötelező tartalékok alkalmazásáról (EKB/2003/9) (HL L 250., 2003.10.2., 10. o.); valamint az Európai Központi Bank 1071/2013/EU rendelete (2013. szeptember 24.) a monetáris pénzügyi intézmények ágazati mérlegéről (EKB/2013/33) (HL L 297., 2013.11.7., 1. o.).

írják.¹⁰⁹ Ezzel összhangban az euro bevezetéséről szóló, 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendelet¹¹⁰ egyértelművé teszi, hogy az egységes valuta neve az EU valamennyi hivatalos nyelvén ugyanaz kell, hogy legyen, figyelembe véve az eltérő ábécék létezését. A Szerződések ennél fogva megkövetelik az „euro” szó egységes írásmódját egyes szám alanyesetben valamennyi uniós és nemzeti jogi rendelkezésben, figyelembe véve az eltérő ábécék létezését.

Az Uniónak az egységes valuta nevének meghatározására irányuló kizárólagos hatáskörére tekintettel az e szabálytól való bármely eltérés összeegyeztethetetlen a Szerződésekkel, és megszüntetendő.¹¹¹ Míg ez az alapelv vonatkozik a nemzeti jogszabályok valamennyi típusára, az egyes országokra vonatkozó fejezetek értékelésének középpontjában az NKB-k statútuma és az euro bevezetésére vonatkozó jogszabályok állnak.

2.2.7 Az NKB-k jogi integrálódása az eurorendszerbe

A nemzeti jogszabályok (különösen az NKB-k statútuma, valamint az egyéb jogszabályok) azon előírásai, amelyek megakadályoznák az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok ellátását vagy az EKB határozatainak betartását, abban a pillanatban összeegyeztethetlenné válnak az eurorendszer hatékony működésével, amint az érintett tagállam bevezette az eurót. Módosítani kell tehát a nemzeti jogszabályokat, hogy az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok tekintetében biztosítsák a Szerződéssel és az Alapokmánnal való összeegyeztethetőséget. A Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében a nemzeti jogszabályokat az összeegyeztethetőségnek a KBER létrehozásának időpontjáig (Svédország esetében), illetve 2004. május 1-jéig, 2007. január 1-jéig, illetve 2013. július 1-jéig (az Unióhoz e napokon csatlakozott tagállamok esetében) történő biztosítása érdekében módosítani kellett. Azoknak a jogszabályi követelményeknek azonban, amelyek az NKB eurorendszerbe történő teljes jogi integrációjára vonatkoznak, csak abban a pillanatban kell érvénybe lépniük, amikor a teljes integráció megvalósul, azaz azon a napon, amikor az eltéréssel rendelkező tagállam bevezeti az eurót.

Az e jelentésben megvizsgált fő területek azok, ahol jogszabályi rendelkezések akadályozhatják, hogy az NKB megfeleljen az eurorendszer követelményeinek. Ide tartoznak azok a rendelkezések, amelyek megakadályozhatják, hogy az NKB részt vegyen az EKB döntéshozó szervei által meghatározott egységes monetáris politika végrehajtásában, vagy hátráltathatják az NKB elnökét az EKB Kormányzótanácsának tagjaként rá háruló feladatai teljesítésében, illetve amelyek nem tartják tiszteletben az EKB előjogait. Megkülönböztetjük a gazdaságpolitikai

¹⁰⁹ A Szerződésekhez csatolt, a „Lett Köztársaság, a Magyar Köztársaság és a Máltai Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének a Szerződésekben szereplő írásmódjáról” rögzíti, hogy: „A Szerződésekben említett közös pénz nevének a bankjegyeken és pénzerméken megjelenő egységes írásmódját nem érintve, Lettország, Magyarország és Málta kinyilvánítja, hogy a közös pénz nevének, ideértve annak származékos alakjait is, a Szerződések lett, magyar, illetve máltai szövegében alkalmazott írásmódja semmilyen befolyásolja a lett, a magyar, illetve a máltai nyelv fennálló szabályait”.

¹¹⁰ HL L 139., 1998.5.11., 1. o.

¹¹¹ A CON/2012/87 vélemény.

célkitűzéseket, feladatokat, pénzügyi rendelkezéseket, árfolyam-politikát, valamint a nemzetközi együttműködést. Végezetül megemlíjtük azokat az egyéb területeket, ahol valamely NKB statútuma módosításra szorulhat.

2.2.7.1 Gazdaságpolitikai célkitűzések

Valamely NKB eurorendszerbe való teljes integrációja megköveteli, hogy jogszabályban foglalt célkitűzései összeegyeztethetők legyenek a KBER-nek az Alapokmány 2. cikkében meghatározott célkitűzéseivel. Ez többek között azt jelenti, hogy a „nemzeti színezetű” jogszabályi célkitűzések – például amikor jogszabályi rendelkezések olyan kötelezettséget írnak elő, hogy a monetáris politikát az érintett tagállam általános gazdaságpolitikája keretén belül kell folytatni – módosításra szorulnak. Mindemellett az NKB másodlagos célkitűzéseinek összeegyeztethetőeknek kell lenniük, illetve nem ütközhetnek azzal a kötelezettségével, hogy támogassa az Unión belüli általános gazdaságpolitikát azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az Európai Unióról szóló Szerződés 3. cikkében megállapított uniós célkitűzések megvalósításához, ami önmagában is olyan célkitűzés, amely nem befolyásolhatja az árstabilitás fenntartását.¹¹²

2.2.7.2 Feladatok

Azon tagállamok NKB-jának feladatait, amelyek pénzneme az euro, túlnyomórészt a Szerződés és az Alapokmány határozza meg, tekintettel arra, hogy az adott NKB az eurorendszer szerves része. Ezért a Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében az NKB statútumában szereplő, a feladatokra vonatkozó rendelkezéseket össze kell vetni a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és az esetleg fennálló összeegyeztethetetlen elemeket hatályon kívül kell helyezni.¹¹³ Ez minden olyan rendelkezésre vonatkozik, amely az euro bevezetését és az eurorendszerbe történő integrációt követően gátját képezheti a KBER-hez kapcsolódó feladatok ellátásának, illetve különösen azokra a rendelkezésekre, amelyek nem tartják tiszteletben a KBER-nek az Alapokmány IV. fejezetében meghatározott hatásköreit.

A monetáris politikára vonatkozó bármely nemzeti jogszabályi rendelkezésnek el kell ismernie, hogy az EU monetáris politikájának végrehajtása az eurorendszeren keresztül történik.¹¹⁴ Az NKB-k statútumai tartalmazhatnak a monetáris politikai eszköztárra vonatkozó rendelkezéseket. Az ilyen rendelkezéseknek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel hasonlóknak kell lenniük, és a Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében minden összeegyeztethetetlen elemet hatályon kívül kell helyezni.

¹¹² A CON/2010/30 és a CON/2010/48 vélemény.

¹¹³ Lásd különösen a Szerződés 127. és 128. cikkét, valamint az Alapokmány 3–6. és 16. cikkét.

¹¹⁴ A Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdése.

A fiskális folyamatok figyelemmel kísérése olyan feladat, amelyet az NKB-k rendszeresen végeznek, a monetáris politikában követendő irányvonal megfelelő értékelése érdekében. Az NKB-k a megfigyelő tevékenységük és az általuk adott tanács függetlensége alapján kifejthetik a releváns fiskális fejleményekre vonatkozó észrevételeiket az európai monetáris unió megfelelő működéséhez való hozzájárulás érdekében. A fiskális folyamatok NKB-k által monetáris politikai okokból történő figyelemmel kísérésének a releváns államháztartási adatokhoz való teljes hozzáférése kell alapulnia. Ennek megfelelően az NKB-knak feltétel nélküli, időszerű és automatikus hozzáféréssel kell rendelkezniük valamennyi releváns államháztartási statisztikához. Ugyanakkor az NKB-k szerepének nem szabad túlterjeszkednie a figyelemmel kísérésre irányuló olyan tevékenységeken, amelyek – közvetve vagy közvetlenül – a monetáris politikai feladatuk ellátásából erednek, illetve ahhoz kapcsolódnak.¹¹⁵ Egy NKB-nak az előrejelzések és a fiskális folyamatok elemzésére vonatkozó formális megbízatása olyan funkciót (valamint ehhez kapcsolódó felelősségi kört) teremt az NKB számára a fiskális politika meghatározása terén, amely annak kockázatával jár, hogy aláássa az eurorendszer monetáris politikai megbízatásának teljesítését és az NKB függetlenségét.¹¹⁶

A pénzügyi piacokon tapasztalható zavarok kezelése érdekében nemzeti szinten hozott jogalkotási kezdeményezésekkel összefüggésben az EKB hangsúlyozta, hogy az euroövezeti pénzügyi piac nemzeti szegmenseinek bármely torzulását el kell kerülni, mivel az hátrányosan befolyásolhatja az egységes monetáris politika végrehajtását. Különösképpen irányadó ez a bankközi betétekre vonatkozó állami kezességvállalásra.¹¹⁷

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy vállalkozások vagy szakemberek likviditási problémái – például az előbbieknél a pénzügyi intézményekkel szemben fennálló hitelállománya – kezelését célzó nemzeti jogi rendelkezések ne legyenek negatív hatással a piac likviditására. Az ilyen rendelkezéseknek különösképpen nem szabad ellentmondaniuk a nyílt piacgazdaság elvének, amelyet az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke is tükröz, mivel ez hátráltathatná a hiteláramlást, továbbá lényegesen befolyásolná a pénzügyi intézmények és piacok stabilitását, ennél fogva hatást gyakorolna az eurorendszer feladatainak ellátására.¹¹⁸

Azon nemzeti jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek a bankjegykibocsátás kizárólagos jogát az NKB-kra ruházzák, el kell ismerniük, hogy az euro bevezetését követően az EKB Kormányzótanácsának kizárólagos joga, hogy a Szerződés 128. cikke (1) bekezdésében és az Alapokmány 16. cikkében előírtak szerint az eurobankjegyek kibocsátását engedélyezze, míg az eurobankjegy-kibocsátás joga az EKB-t és az NKB-kat illeti meg. Azokat a nemzeti jogszabályi rendelkezéseket, amelyek az eurobankjegyek címleteivel, előállításával, mennyiségével, illetve a forgalomból történő kivonásával kapcsolatos kérdésekben befolyást biztosítanak a

¹¹⁵ A CON/2012/105, CON/2013/90 és a CON/2013/91 vélemény.

¹¹⁶ Például a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, 2011. november 8-i 2011/85/EU tanácsi irányelvet (HL L 306., 2011.11.23., 41. o.) a nemzeti jogba átvitt jogi rendelkezések. Lásd a CON/2013/90 és a CON/2013/91 véleményt.

¹¹⁷ A CON/2009/99, CON/2011/79 és a CON/2017/1 vélemény.

¹¹⁸ A CON/2010/8 vélemény.

kormány részére, hatályon kívül kell helyezni, vagy azokban el kell ismerni az EKB-nak az eurobankjegyekkel kapcsolatos, a Szerződés és az Alapokmány rendelkezéseiben meghatározott hatásköreit. Az NKB-k és a kormányok közötti, az euroérmékkel kapcsolatos hatáskörmegosztásra való tekintet nélkül az euro bevezetését követően a vonatkozó jogszabályokban el kell ismerni az EKB-nak az euroérmék kibocsátásra kerülő mennyiségével kapcsolatban gyakorolt engedélyezési hatáskörét. Egy tagállam nem tekintheti a forgalomban lévő készpénzt az NKB-jának az adott tagállam kormánya felé fennálló adósságaként, mivel ez ellentétes lenne a közös valuta fogalmával, és összeegyeztethetetlen lenne az eurorendszer jogi integrációjának követelményeivel.¹¹⁹

Ami a devizatartalékok kezelését illeti,¹²⁰ az eurót bevezetett azon tagállamok, amelyek nem adják át hivatalos devizatartalékaikat¹²¹ az NKB-juknak, megszegik a Szerződés rendelkezéseit. Emellett valamely harmadik félnek – például kormánynak vagy parlamentnek – bármely joga, amely lehetővé teszi, hogy befolyásolja az NKB-nak a hivatalos devizatartalékkal való gazdálkodásra vonatkozó döntéseit, nem lenne összeegyeztethető a Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének harmadik franciabekezdésével. Az NKB-knak továbbá az EKB jegyzett tőkéjében való részesedésük arányában hozzá kell járulniuk az EKB devizatartalékokat megtestesítő eszközeihez. Így nem lehet jogi akadály annak, hogy az NKB-k devizatartalékokat megtestesítő eszközöket adjanak át az EKB-nak.

Habár a KBER Alapokmányának 34.1 cikke alapján a statisztika körében elfogadott rendeletek nem keletkeztetnek jogokat vagy kötelezettségeket azon tagállamok tekintetében, amelyek még nem vezették be az eurót, az Alapokmány statisztikai információk gyűjtésére vonatkozó 5. cikke minden egyes tagállamra irányadó attól függetlenül, hogy az bevezette-e az eurót. Ennek megfelelően azok a tagállamok, amelyek pénzneme nem az euro, kötelesek nemzeti szinten kialakítani és végrehajtani minden olyan intézkedést, amelyet megfelelőnek találnak az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeinek kielégítése érdekében szükséges statisztikai adatgyűjtésre, valamint kötelesek a statisztika körében az arra való időszerű felkészülésre, hogy olyan tagállammá váljanak, amelynek pénzneme az euro.¹²² Az NKB-k és a nemzeti statisztikai hivatalok közötti együttműködés kereteit rögzítő nemzeti jogszabályoknak biztosítaniuk kell az NKB függetlenségét a KBER statisztikai keretrendszerében fennálló feladataik ellátása során.¹²³

2.2.7.3 Pénzügyi rendelkezések

Az Alapokmány pénzügyi rendelkezései a pénzügyi beszámolókkal,¹²⁴ a könyvvizsgálattal,¹²⁵ a tőkejegyzéssel,¹²⁶ a devizatartalékokat megtestesítő

¹¹⁹ A CON/2008/34 vélemény.

¹²⁰ A Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének harmadik franciabekezdése.

¹²¹ Kivéve a Szerződés 127. cikk (3) bekezdése alapján a tagállamok kormányai által tartható, devizában tartott technikai egyenlegeket.

¹²² A CON/2013/88 vélemény.

¹²³ A CON/2015/24 és a CON/2015/5 vélemény.

¹²⁴ Az Alapokmány 26. cikke.

eszközök átadásával¹²⁷ és a monetáris jövedelem felosztásával¹²⁸ kapcsolatos szabályokat foglalják magukban. Az NKB-knak meg kell tudniuk felelni az e rendelkezésekben meghatározott kötelezettségeiknek, ezért minden ezekkel össze nem egyeztethető nemzeti jogszabályi rendelkezést hatályon kívül kell helyezni.

2.2.7.4 Árfolyam-politika

Az eltéréssel rendelkező tagállam nemzeti jogszabályai rendelkezhetnek úgy, hogy a kormány felel a tagállam árfolyam-politikájáért, az NKB pedig tanácsadói, illetve végrehajtói szerepet kap. Azonban, amikor a tagállam bevezeti az eurót, az ilyen jogszabályi rendelkezéseknek a Szerződés 138. és 219. cikkének megfelelően tükrözniük kell azt a tényt, hogy az euroövezet árfolyam-politikájával kapcsolatos felelősség uniós szintre emelkedett.

2.2.7.5 Nemzetközi együttműködés

Az euro bevezetésének feltétele, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetők legyenek az Alapokmány 6.1 cikkével, amely szerint az eurorendszer feladatkörébe tartozó nemzetközi együttműködés területén az EKB határozza meg a KBER képviselőinek formáját. Egy NKB nemzetközi monetáris intézményekben való részvételét lehetővé tevő nemzeti jogszabályoknak az ilyen részvételt az EKB jóváhagyásától kell függővé tenniük (az Alapokmány 6.2 cikke).

2.2.7.6 Vegyes rendelkezések

A fenti kérdések mellett bizonyos tagállamok esetében vannak egyéb területek is, ahol szükséges a nemzeti rendelkezések módosítása (például az elszámolási és fizetési rendszerek, valamint az információcsere terén).

¹²⁵ Az Alapokmány 27. cikke.

¹²⁶ Az Alapokmány 28. cikke.

¹²⁷ Az Alapokmány 30. cikke.

¹²⁸ Az Alapokmány 32. cikke.

3 A gazdasági konvergencia helyzete

E fejezet horizontális áttekintést ad. Az átfogó értékelés szempontjából lényeges néhány tényező tárgyalására nem itt, hanem a 4. és 5. fejezetben kerül sor.

A konvergenciakritériumoknak való megfelelés terén némi előrelépés történt az EKB 2016. évi Konvergenciajelentése óta (lásd a 3.1 táblázatot). Jóllehet mérséklődött az inflációs ráták szóródása, a jelentésben vizsgált hét ország közül kettő meghaladja a referenciaértéket; 2016-ban egy ilyen ország volt. Az euroövezettel szembeni hosszú távú kamatláb-különbségek a jelentésben figyelembe vett hét ország közül négyben tovább csökkentek, de két ország a referenciaérték felett van, holott 2016-ban mindegyik alatta volt. Az országok egyike sem vesz részt az ERM–II-ben, és néhány valuta jelentősen ingadozott az euróval szemben az utóbbi néhány évben. A jelentésben vizsgált legtöbb ország esetén előrelépés történt a fiskális egyensúlyhiányok csökkentése terén.

3.1 táblázat:

A gazdasági konvergenciamutatók összefoglaló táblázata

		Árstabilitás	Az állami költségvetés alakulása és előrejelzések			Árfolyam		Hosszú lejáratú kamatláb ⁶⁾
		HICP-infláció ¹⁾	Túlzott hiány ^{2),3)}	Államháztartási többlet (+)/hiány (-) ⁴⁾	Államháztartás adóssága ⁴⁾	ERM–II-ben tagvaluta ³⁾	Euróval szembeni árfolyam ^{3),5)}	
Bulgária	2016	-1,3	Nem	0,2	29,0	Nem	0,0	2,3
	2017	1,2	Nem	0,9	25,4	Nem	0,0	1,6
	2018	1,4	Nem	0,6	23,3	Nem	0,0	1,4
Cseh Köztársaság	2016	0,6	Nem	0,7	36,8	Nem	0,9	0,4
	2017	2,4	Nem	1,6	34,6	Nem	2,6	1,0
	2018	2,2	Nem	1,4	32,7	Nem	3,5	1,3
Horvátország	2016	-0,6	Igen	-0,9	80,6	Nem	1,1	3,5
	2017	1,3	Igen	0,8	78,0	Nem	0,9	2,8
	2018	1,3	Nem	0,7	73,7	Nem	0,4	2,6
Magyarország	2016	0,4	Nem	-1,7	76,0	Nem	-0,5	3,1
	2017	2,4	Nem	-2,0	73,6	Nem	0,7	3,0
	2018	2,2	Nem	-2,4	73,3	Nem	-0,7	2,7
Lengyelország	2016	-0,2	Nem	-2,3	54,2	Nem	-4,3	3,0
	2017	1,6	Nem	-1,7	50,6	Nem	2,4	3,4
	2018	1,4	Nem	-1,4	49,6	Nem	1,7	3,3
Románia	2016	-1,1	Nem	-3,0	37,4	Nem	-1,0	3,3
	2017	1,1	Nem	-2,9	35,0	Nem	-1,7	4,0
	2018	1,9	Nem	-3,4	35,3	Nem	-1,9	4,1
Svédország	2016	1,1	Nem	1,2	42,1	Nem	-1,2	0,5
	2017	1,9	Nem	1,3	40,6	Nem	-1,8	0,7
	2018	1,9	Nem	0,8	38,0	Nem	-4,6	0,7
Referenciaérték ⁷⁾		1,9		-3,0	60,0			3,2

Források: Európai Bizottság (Eurostat, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és Központi Bankok Európai Rendszere.

1) Átlagos éves változás százalékban. A 2018-as adatok a 2017. áprilisa és 2018. márciusa közötti időszakra vonatkoznak.

2) Arra utal, hogy az adott ország legalább az év részében a túlzott hiány meglétére vonatkozó EU tanácsi határozat hatálya alá tartozott-e.

3) A 2018-ra vonatkozó információ a statisztikák lezárásának időpontjáig (2018. május 3.) tartó időszakra terjed ki.

4) A GDP százalékában. A 2018-ra vonatkozó adatok az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzéséből származnak.

5) Átlagos éves változás százalékban. A pozitív (negatív) számok az euróval szembeni felértékelődést (leértékelődést) mutatják.

6) Átlagos éves kamatláb. A 2018-as adatok a 2017. áprilisa és 2018. márciusa közötti időszakra vonatkoznak.

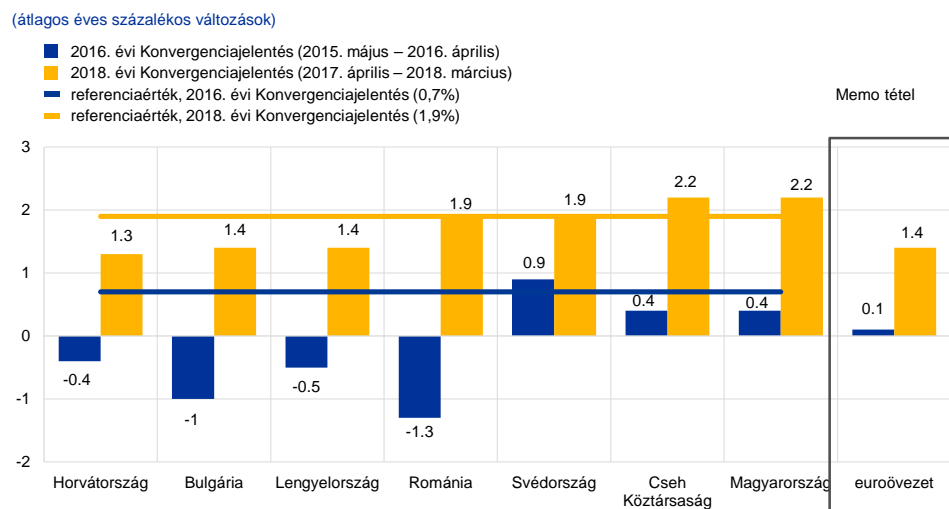
7) A HICP-infláció és a hosszú távú kamatlábak referenciaértékei a 2017. áprilisa és 2018. márciusa közötti időszakra vonatkoznak; az államháztartási egyenleg és az államadósság esetében a referenciaértékeket az Európai Unió működéséről szóló szerződés 126. cikke és a vonatkozó, túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló (12. sz.) jegyzőkönyv határozza meg.

A gazdasági környezet jelentősen javult az előző Konvergenciajelentés kiadása óta. A szilárd alapokra támaszkodó gazdasági konjunktúrát a legtöbb EU-tagállamban az erőteljes magánfogyasztás és a beruházások élénkülése vezérli, és a jelentésben tárgyalt országokban széles bázison nyugszik. Ez elsősorban kedvező

foglalkoztatási folyamatokat, dinamikus bérnövekedést, alkalmazkodó monetáris politikát, valamint – néhány országban – alkalmazkodó fiskális politikát és pozitív világgazdasági fejleményeket tükröz. A gazdasági konjunktúra erősödése a munkaerőpiac jelentős javulását eredményezte valamennyi vizsgált országban, miközben a munkaerő-piaci feltételek néhány országban szűkültek, bár Horvátországban a munkanélküliségi ráta viszonylag magas maradt. Minden országban további előrelépés történt a külső egyensúlyhiányok kiigazításának és a külső finanszírozástól való függés csökkentésének irányába, különösen a bankszektorban. Ez fokozta a legtöbb vizsgált ország rugalmasságát. Ugyanakkor néhány országnál még mindig különféle jelentős sebezhetőségek állnak fenn, amelyek nem megfelelő kezelés esetén hosszú távon valószínűleg lassítják a konvergencia folyamatát.

Ami az árstabilitási kritériumot illeti, a 12 havi átlagos inflációs ráta a jelentésben vizsgált hét ország közül kettő esetében az 1,9%-os referenciaérték felett volt (lásd a 3.1 ábrát). A Cseh Köztársaság és Magyarország a referenciaérték feletti inflációs rátát könyvelt el, miközben Romániában és Svédországban a ráta megfelelt, Bulgáriában és Lengyelországban alatta maradt, Horvátországban pedig jóval alatta maradt a referenciaértéknek. A 2016. évi Konvergenciajelentésben Svédország volt az egyetlen ország, ahol az inflációs ráta meghaladta az akkor érvényes 0,7%-os referenciaértéket.

3.1 ábra:
HICP-infláció

Forrás: Eurostat.

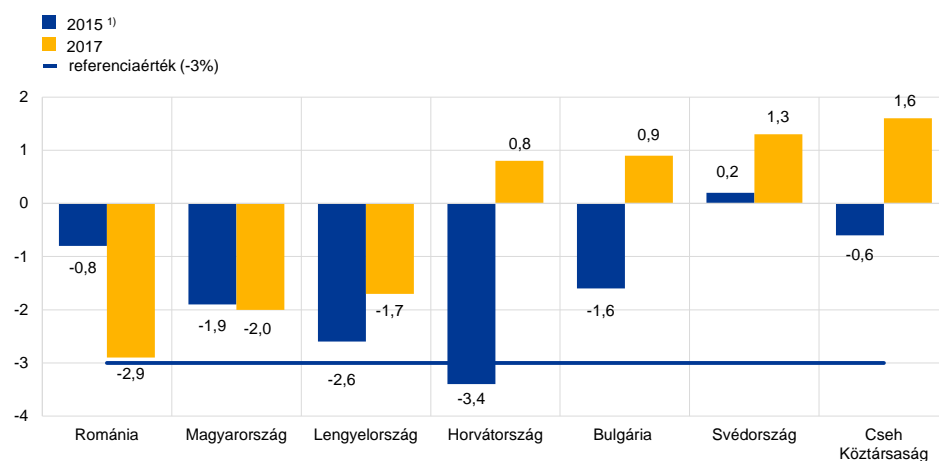
E jelentés kiadásakor a vizsgált országok egyike sem esik a túlzothány-eljárás hatálya alá, szemben az előző jelentés idejével, amikor Horvátországra ilyen eljárás volt érvényben. Minden vizsgált ország megfelel a hiánykritériumnak. Az adósságráták csak Horvátország és Magyarország esetén haladják meg a GDP 60%-ának megfelelő küszöböt, de kellően csökkenő pályát követnek, és kielégítő ütemben közelítenek a GDP 60%-a felé, ezért úgy tekinthető, hogy megfelelnek a Stabilitási és Növekedési Paktumnak. A Horvátországgal szemben 2014 januárjában indított túlzothány-eljárást 2017 júniusában megszüntették. Romániában a hivatalos

költségvetési hiány épphogy csak a GDP 3%-ának megfelelő referenciaérték alatt volt 2017-ben, míg a többi vizsgált országban vagy jóval a küszöbérték alatti hiányt, vagy többletet regisztráltak (lásd a 3.2a ábrát). Amint a 2016. évi Konvergenciajelentésben is, a GDP-arányos államadósság 2017-ben csak Horvátország és Magyarország esetén volt a 60%-os referenciaérték felett. 2015-höz képest az adósságráta mindkét országban csökkent. 2017-ben a ráta kicsivel 50% felett volt Lengyelországban, miközben a Cseh Köztársaságban, Romániában és Svédországban meghaladta a 30%-ot, Bulgáriában pedig a 20%-ot (lásd a 3.2b ábrát).

3.2a ábra:

Államháztartási többlet (+) vagy hiány (-)

(a GDP százalékában)

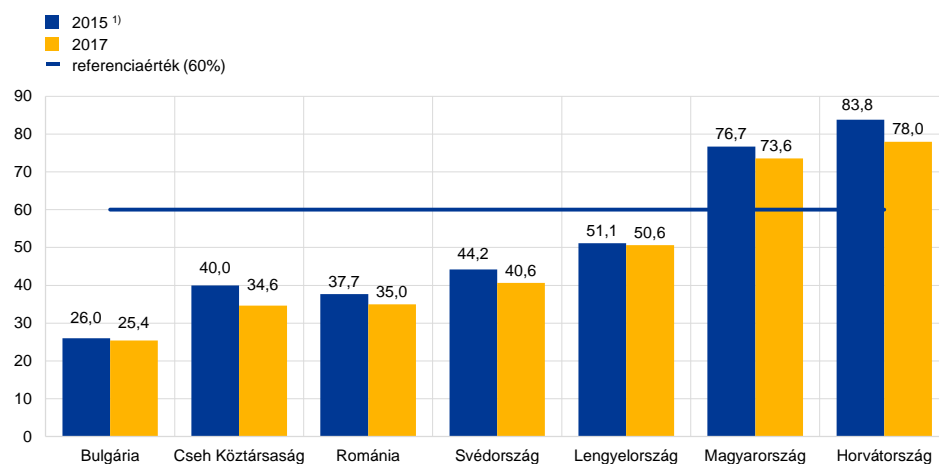
Forrás: Eurostat.

1) A 2016. évi Konvergenciajelentés óta az adatokat kissé módosították.

3.2b ábra:

Az államháztartás bruttó adóssága

(a GDP százalékában)

Forrás: Eurostat.

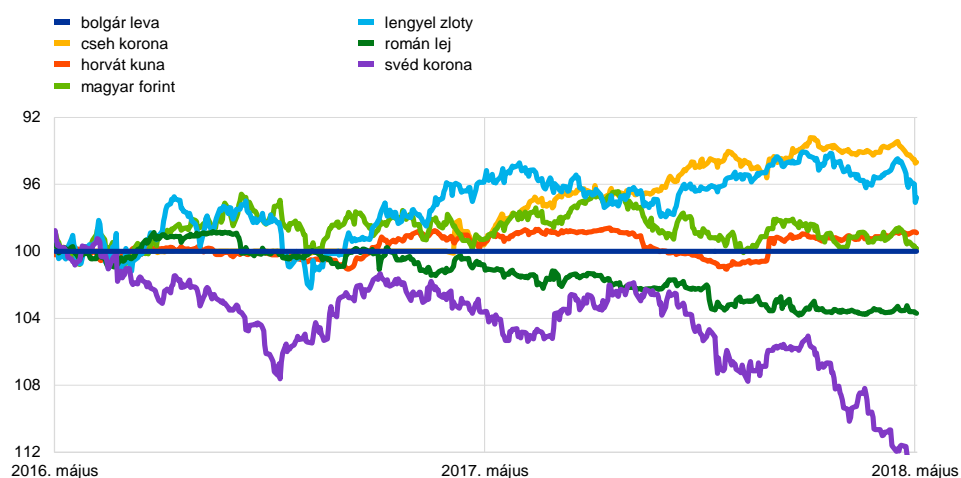
1) A 2016. évi Konvergenciajelentés óta az adatokat kissé módosították.

Az árfolyam-kritériumot illetően, a vizsgált országok egyike sem vesz részt az ERM-II-ben. A legtöbb országban az árfolyam viszonylag nagy volatilitást mutatott a kétéves referencia-időszak során. Kivételt képezett Bulgária, amelynek valutatanácsi rendszere van az euróval szemben, valamint Horvátország, amely szorosan irányított árfolyam-lebegtetést működtet. A lengyel zloty, a cseh korona, valamint – kisebb mértékben – a magyar forint felértékelődött az euróval szemben a referencia-időszak folyamán, miközben a román lej és a svéd korona leértékelődött (lásd a 3.3 ábrát).

3.3 ábra:

Kétoldalú árfolyamok az euróval szemben

(index: 2016 május átlaga = 100; napi adatok; 2016. május 2. - 2018. május 18.)

Forrás: EKB.

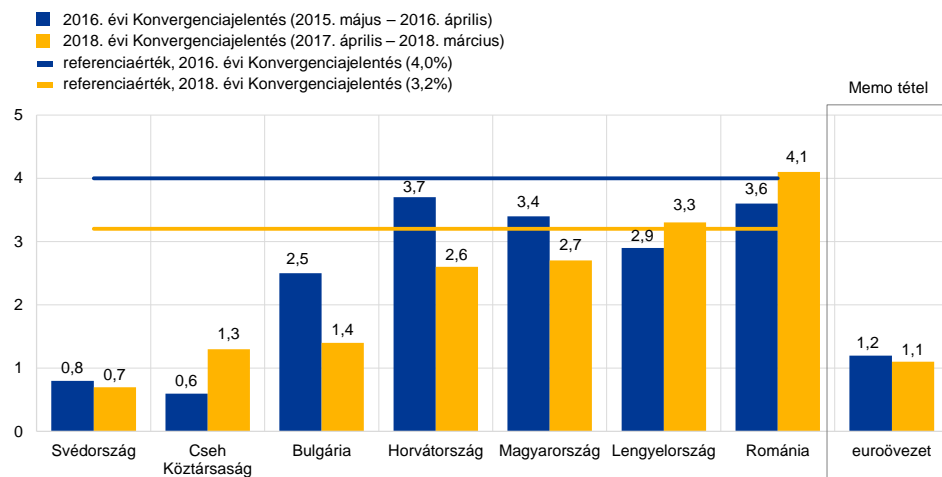
Megjegyzés: A felfelé (lefelé) irányuló mozgás a helyi valuta felértékelődését (leértékelődését) jelzi.

Ami a hosszú távú kamatlábak konvergenciáját illeti, a vizsgált hét ország közül öt esetén a hosszú távú kamatlábak a 3,2%-os referenciaérték alatt voltak (lásd a 3.4 ábrát). Lengyelországban és Romániában a kamatlábak meghaladták a referenciaértéket. A legalacsonyabb értékeket a Cseh Köztársaságban és Svédországban regisztrálták.

3.4 ábra:

Hosszú távú kamatlábak

(százalékok; éves átlag)

Források: Eurostat és EKB.

A konvergenciakritériumoknak való megfelelés mérlegelésekor elsőrendű fontosságú a fenntarthatóság.

A konvergenciát tartósan kell elérni, nem csak egy bizonyos időpontban. A GMU első évtizede rámutatott, hogy a gyenge fundamentumok, a túlzottan laza ország szintű makrogazdasági hozzáállás és a reáljövödelmek konvergenciáját illető túlságosan optimista várakozások nemcsak az érintett országokra nézve jelentenek kockázatokat, hanem az euroövezet egészének zavartalan működésére is. A számszerű konvergenciakritériumoknak egy adott időpontban való megfelelés önmagában nem garancia az akadály nélküli euroövezeti tagságra. Ezért az euroövezethez csatlakozó országoknak be kell bizonyítaniuk konvergenciafolyamataik fenntarthatóságát, valamint, hogy képesek megfelelni az euro bevezetése által képviselt tartós kötelezettségeknek. Ez az adott ország saját, valamint az euroövezet egészének érdeke is.

Sok vizsgált ország esetén tartós gazdaságpolitikai kiigazítások szükségesek a fenntartható konvergencia elérése érdekében.

A fenntartható konvergencia előfeltétele a makrogazdasági stabilitás és különösen az egészséges költségvetési politika. A termék- és munkaerőpiacok magas fokú rugalmassága elengedhetetlen a makrogazdasági sokkokkal való megbirkózás érdekében. Stabilitási kultúra megléte szükséges, jól leborgonyzott inflációs várakozásokkal, amelyek segítenek elérni egy árstabilitással jellemzett környezetet. A tőke és a munkaerő hatékony felhasználásának kedvező feltételeire van szükség a gazdaságban a teljes tényezőtermelékenység és a hosszú távú gazdasági növekedés elősegítése érdekében. A fenntartható konvergencia szilárd intézményeket és támogató üzleti környezetet is megkövetel. Az euroövezettel való magas fokú gazdasági integrációra van szükség a konjunktúraciklusok összehangolása érdekében. Ezenkívül megfelelő makroprudenciális politikák megléte szükséges az olyan makrogazdasági egyensúlyhiányok kialakulásának megakadályozására, mint a túlzott eszközár-emelkedések, valamint a hitelezés ciklikus ingadozásai. Végül szükség van a pénzügyi intézmények felügyelete megfelelő kereteinek meglétére.

3.1 Az árstabilitási kritérium

2018 márciusában a vizsgált hét ország közül kettőnél a 12 havi átlagos inflációs ráta az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértéke felett volt.

Elsősorban az erőteljes gazdasági növekedés, valamint az emelkedő energia- és nyersanyagárak következtében a referencia-időszakban az infláció jelentősen gyorsult az EU-ban. Ez tükröződött az 1,9%-os referenciaértékben (lásd az 1. keretes írást a 2. fejezetben). Az infláció minden vizsgált országban jelentősen gyorsult, és pozitív tartományban tartózkodott. A Cseh Köztársaság és Magyarország a referenciaérték feletti inflációs rátát könyvelt el, miközben Romániában és Svédországban a ráta megfelelt, Lengyelországban és Bulgáriában alatta maradt, Horvátországban pedig jóval alatta maradt a referenciaértéknek.

Az elmúlt tíz évben mind az infláció átlagos szintjét, mind volatilitását illetően jelentős eltérések voltak a vizsgált országok között.

Ebben az időszakban az átlagos HICP-inflációs ráta 3%-os vagy a feletti volt Romániában és Magyarországon. Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Horvátországban és Lengyelországban az átlagos inflációs ráta közelebb volt a 2%-hoz. Svédországban az átlagos infláció 1,4%-ot tett ki az elmúlt tíz évben. Ebben az időszakban az árdinamika különösen volatilis volt Bulgáriában, bár az infláció egy viszonylag széles tartományban ingadozott a Cseh Köztársaságban, Horvátországban, Magyarországon, Lengyelországban és Romániában is. Az inflációs ráták volatilitása Svédországban volt a legalacsonyabb. Az infláció átlagos szintjében és volatilitásában mutatkozó országok közötti feltűnő hosszabb távú különbségek ellentmondásban vannak a 2017 áprilisától 2018 márciusáig tartó referencia-időszak kicsi inflációs különbségeivel, ami a konvergencia irányába történt múlt évi előrehaladást jelzi. Néhány országban – különösen Bulgáriában – a kumulált fajlagos munkaerőköltség-növekedések az utóbbi öt-tíz évben sokkal erősebbek voltak, mint a kumulált HICP-növekedések.

Az árak hosszabb távú alakulása sok országban volatilisabb makrogazdasági környezetet tükrözött.

A vizsgált országok többségében az átlagos éves infláció 2008-ban volt a legmagasabb, mielőtt 2009-ben jelentősen csökkent egy hirtelen gazdasági visszaesés és a nyersanyagok világpiaci árának esése közepette. A következő években az árak alakulása heterogénebb volt, ami részben a gazdasági kilábalás erejében meglévő különbségeket és a szabályozott árakra vonatkozó országspecifikus intézkedéseket tükrözte. 2013-ban az infláció minden vizsgált országban csökkenő trendbe kezdett, és történelmi mélypontokat, sőt gyakran negatív szinteket ér el. Ez a széles alapokon nyugvó mozgás főként a nyersanyagok világpiaci árának alakulását tükrözte, továbbá alacsony importált inflációs nyomásokat és állandó tartalékkapacitást néhány országban. A nyersanyagok világpiaci árának alakulása különösen erős hatást gyakorolt a közép- és kelet-európai gazdaságokra, tekintettel az energia és az élelmiszer viszonylag nagy súlyára a HICP-kosaraikban. Néhány vizsgált országban a szabályozott árak és a közvetett adók csökkentése vagy a nomináleffektív árfolyam erősítése ugyancsak lefelé irányuló nyomást gyakorolt az inflációra. Mindeközben a monetáris politikai feltételek jelentősen lazultak az utóbbi években. 2017-ben az infláció számottevően

gyorsult a gazdasági konjunktúra erősödése miatt, amely főként a szilárd belföldi keresletre, valamint az emelkedő energia- és nyersanyagárakra vezethető vissza.

Az infláció várhatóan tovább emelkedik a következő években, és a legtöbb vizsgált országban hosszabb távon aggodalomra ad okot az inflációs konvergencia fenntarthatósága.

Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint – annak ellenére, hogy 2018 elején az infláció néhány országban váratlanul csökkent – az infláció a legtöbb országban tovább emelkedik az előrejelzési horizonton. Ez főként folytatódó szilárd növekedést tükröz az előrejelzési horizonton, néhány országban szigorodó munkaerőpiacokkal kombinálva. Ugyanakkor az infláció várhatóan kissé csökken Svédországban, és mérséklődik a Cseh Köztársaságban, 2% alá esve az előrejelzési horizonton mindkét országban. Az árkihatalások kockázatai a legtöbb országban nagyjából kiegyensúlyozottak. Kulcsfontosságú lefelé irányuló kockázat kötődik a világgazdasági folyamatokkal kapcsolatos bizonytalanságokhoz, ami csökkentheti a külső árnyomásokat. A vizsgált országok legtöbbször az infláció felfelé irányuló kockázatai a vártnál erősebb belföldi ár- és bényomásokból eredhetnek, erős konjunktúra és szigorodó munkaerő-piaci feltételek, valamint az olajárkihatalásokkal kapcsolatos bizonytalanságok közepette. Még inkább előre tekintve sok vizsgált közép- és kelet-európai országban a felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbségeket eredményez az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyam felértékelődése ezt nem semlegesíti. Ezenkívül néhány országban a fajlagos munkaerőköltségek erős múltbeli és jelenlegi emelkedései a jövőben felfelé irányuló kockázatot jelentenek a HICP-inflációra nézve.

A – többek között – a jelentésben tárgyalt országok fenntartható árstabilitását elősegítő környezet stabilitásorientált gazdaságpolitikákat, szerkezeti reformokat és a pénzügyi stabilitás biztosítását szolgáló intézkedéseket követel meg.

Az árstabilitást támogató környezet megteremtése vagy fenntartása döntően további szerkezeti reformok megvalósításától függ majd. Nevezetesen a béremelkedéseknek tükrözniük kell a cégszintű munkatermelékenység-növekedést, és figyelembe kell venniük a munkaerő-piaci feltételeket és a versenytárs országokban zajló folyamatokat. Ezenkívül folyamatos reformerőfeszítés szükséges a munkaerő- és termékpiacok működésének további javítása, valamint a gazdaság bővülése és a foglalkoztatás növekedése kedvező feltételeinek fenntartása érdekében. Emiatt ugyancsak lényegesek az erősebb kormányzást és az intézmények minőségének további javítását szolgáló intézkedések a közép- és kelet-európai gazdaságokban. Tekintettel a monetáris politika korlátozott mozgásterére a szorosan irányított horvátországi árfolyamrendszer és Bulgária valutatanácsai rendszere mellett, fontos, hogy más szakpolitikai területek támogassák a gazdaságok képességét az árstabilitás fenntartása, az országspecifikus sokkok leküzdése és a makrogazdasági egyensúlyhiányok kialakulásának elkerülése érdekében. A pénzügyi szektorra vonatkozó és a felügyeleti politikáknak a pénzügyi stabilitás további megőrzését kell célozniuk. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan

együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

3.2 Az állami költségvetés helyzetére vonatkozó kritérium

E jelentés kiadásának idején egyik vizsgált ország sem esik a túlzotthiány-eljárás hatálya alá. Az előző Konvergenciajelentés idején csak Horvátország állt túlzotthiány-eljárás alatt, amelyet 2014 januárjában indítottak 2016. évi korrekciós határidővel. Az eljárást 2017 júniusában szüntették meg, a megkövetelt korrekciós határidővel összhangban. 2017-ben az összes többi vizsgált ország GDP-arányos költségvetési hiánya a 3%-os referenciaértéken vagy az alatt volt. Romániában a GDP 2,9%-ának megfelelő, azaz éppen a 3%-os küszöb alatti hiányt könyveltek el. Magyarországon 2,0%, Lengyelországban pedig 1,7% volt a hiány. Horvátország és Bulgária a GDP 0,8%-ának, illetve 0,9%-ának megfelelő többletet ért el, miközben a többlet Svédországban és a Cseh Köztársaságban a GDP 1,3%-ával, illetve 1,6%-ával volt egyenlő.

2015 és 2017 között a költségvetés egyenlege – Románia figyelemre méltó kivételével – a jelentésben tárgyalt minden országban javult, miközben Magyarország deficitrátája változatlan maradt. Bulgária, a Cseh Köztársaság és Svédország esetén az államháztartási hiány javulását főként a szerkezeti konszolidáció magyarázza, miközben a ciklikus fellendülés hozzájárulása kisebb volt, míg Horvátországban és Lengyelországban főként a ciklikus fellendülés magyarázza a konszolidációt, és a szerkezeti konszolidáció kisebb pozitív hatást gyakorolt. A deficitráta magyarországi igen enyhe és romániai jelentős romlását főként a lazuló fiskális irányultság magyarázza, amelyet részben ellensúlyoztak a kedvezőbb makrogazdasági folyamatok.

Az Európai Bizottság előrejelzése szerint 2018-ban a GDP-arányos hiány valamennyi országban a 3%-os referenciaérték alatt lesz – Románia figyelemre méltó kivételével. Az előrejelzések szerint az előző év -3,4%-os GDP-arányos értékéhez képest a fiskális egyensúly 2018-ban csaknem fél százalékponttal fog romlani Romániában, ami a maastrichti kritériumok megsértését jelentené. A vonatkozó prognózis alapján a hiány Magyarországon eléri a GDP 2,4%-át. Az előrejelzések szerint Lengyelország csaknem 1/3 százalékponttal a GDP 1,4%-ára csökkenti deficitrátáját. Az előző évi adatokhoz képest Bulgária, Horvátország, a Cseh Köztársaság és Svédország várhatóan kissé csökkenő többleteket fog elkönyvelni. Az előrejelzések szerint 2018-ban a Cseh Köztársaság a GDP 1,4%-ának megfelelő többletet ér el, míg Svédország, Horvátország és Bulgária rekord mértékű, 0,8%-os, 0,7%-os, illetve 0,6%-os GDP-arányos többletet könyvelhet majd el.

Horvátországban és Magyarországon az adósságráta 2017-ben meghaladta a GDP 60%-át, miközben a többi vizsgált országban az adósságszintek e küszöb alatt vagy jóval alatta voltak (lásd a 3.1 táblázatot és a 3.2b ábrát). 2015 és 2017 között a GDP-arányos államadósság valamennyi vizsgált országban csökkent. Az adósságráta 5,9 százalékponttal esett Horvátországban, 5,4 százalékponttal a Cseh Köztársaságban, 3,6 százalékponttal Svédországban, 3,1 százalékponttal

Magyarországon és 2,6 százalékponttal Romániában, miközben Bulgáriában és Lengyelországban az adósság kevésbé markánsan, GDP-arányosan 0,6, illetve 0,5 százalékponttal csökkent. Hosszabb időtávot tekintve, 2008 és 2017 között a GDP-arányos államadósság erőteljesen nőtt Horvátországban (39,0 százalékponttal), Romániában (22,6 százalékponttal), és Bulgáriában (12,4 százalékponttal), míg a többi országban kisebb változások következtek be.

2018-ra az Európai Bizottság Románia kivételével minden országra vonatkozóan az adósságráták csökkenő pályáját jelzi előre. A Bizottság prognózisai azt is jelzik, hogy 2018-ban – Horvátország és Magyarország kivételével – az adósságráta valamennyi országban a 60%-os referenciaérték alatt vagy jóval az alatt marad.

Előre tekintve, a vizsgált országok számára elsőrendű fontossággal bír, hogy szilárd és fenntartható fiskális pozíciót érjenek el, illetve tartsanak fenn. Romániának – amely az előrejelzések szerint 2018-ban megsérti a deficitráta küszöbértékét, és ezután túlzotthiány-eljárás hatálya alá eshet – biztosítani kell a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak való megfelelést. Romániával szemben 2017 júniusa óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciók ága szerinti jelentős eltérési eljárás van érvényben, tekintettel a figyelemre méltó prociklikus fiskális expanziós intézkedésekre. Magyarországon és Lengyelországban ugyancsak további konszolidációra van szükség középtávú költségvetési célkitűzéseik elérése érdekében. Ebben a vonatkozásban különös figyelmet kell szentelni a kiadásnövekedés ütemének a középtávú potenciális gazdasági növekedési ráta alá történő korlátozására, összhangban a felülvizsgált Stabilitási és Növekedési Paktum kiadási referenciaérték-szabályával. Ezenkívül, azon országoknak, amelyeknek a GDP-arányos adósságállománya meghaladja a referenciaértéket, biztosítaniuk kell, hogy az adósságráta kellő mértékben csökkenjen, a Paktum rendelkezéseinek megfelelően. A további konszolidáció ugyancsak megkönnyítené a kedvezőtlen demográfiai folyamatokkal kapcsolatos költségvetési kihívások kezelését, valamint pufferek felhalmozását az automatikus stabilizátorok működésének lehetővé tétele érdekében. Az EU szabályaival teljesen összhangban levő és eredményesen megvalósított erős nemzeti költségvetési kereteknek támogatniuk kell a fiskális konszolidációt, és korlátozniuk kell az állami kiadások elszaladását, miközben segítenek a makrogazdasági egyensúlyhiányok újbóli kialakulásának megelőzésében. Mindent egybevetve, a költségvetési stratégiáknak összhangban kell lenniük az átfogó szerkezeti reformokkal a potenciális növekedés és a foglalkoztatás fokozása érdekében.

3.3 Az árfolyam-kritérium

A jelentésben vizsgált tagállamok közül egyik sem vesz részt az ERM-II-ben. A vizsgált országok különböző árfolyamrendszerekkel működnek.

A referencia-időszakban a bolgár leva eurónként 1,95583 leva árfolyamon rögzített maradt egy valutatanácsai rendszer keretében. Ez az árfolyamrendszer

az euroövezethez képest többnyire alacsony rövid távú kamatláb-különbszetekkel jellemzett környezetben működött.

A horvát kunával és a román lejrel az euróval szemben – különböző mértékű – irányított lebegtetéssel járó árfolyamrendszerben kereskedtek. A horvát kuna esetében ez a többi vizsgált fizetőeszközhöz képest alacsony árfolyam-ingadozásban nyilvánult meg az euroövezettel szembeni alacsony rövid távú kamatláb-különbszetek közepe. A román lej euróval szembeni árfolyama viszonylag magas fokú volatilitást mutatott, és a rövid távú kamatláb-különbszetek az euroövezethez képest némileg magas és – átlagosan – emelkedő szinteken maradtak a referencia-időszak folyamán. Románia 2009-ben az EU és az IMF vezetésével nemzetközi pénzügyi támogatási csomagot kapott, amelyet 2011-ben elővigyázatossági pénzügyi támogatási program, 2013-ban pedig ennek utódprogramja követett, amely 2015-ben járt le, amikor Románia program utáni felügyelet alá került. Mivel ezek a megállapodások segítettek a pénzügyi sérülékenység mérséklésében, a referencia-időszak során az árfolyamnyomások csökkentéséhez is hozzájárulhattak.

A legtöbb országban az összes többi valutával rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek, magas árfolyam-volatilitás közepette. Ugyanakkor, ami a Cseh Köztársaságot illeti, 2013 és 2017 áprilisa között érvényben volt a Česká národní banka kötelezettségvállalása, hogy nem engedi a korona felértékelődését egy 27 koronához közeli szint fölé az euróval szemben. Az euroövezettel szembeni rövid távú kamatláb-különbszetek kicsik voltak a Cseh Köztársaságban és Svédországban, de viszonylag nagyok Magyarországon és Lengyelországban. Lengyelország esetében 2017 novemberéig érvényben volt az IMF-fel kötött, válságmegelőzési kereslet kielégítését és válságmérséklő hitelezést szolgáló rugalmas hitelkeret-megállapodás. Mivel ez a megállapodás segítette a pénzügyi sebezhetőségekhez kötődő kockázatok csökkentésében, az árfolyamnyomások kockázatának mérsékléséhez is hozzájárulhatott. Svédországban a referencia-időszakban a Sveriges Riksbanknak swapmegállapodása volt az EKB-val, amely – mivel segítette csökkenteni a pénzügyi sebezhetőségeket – hatást gyakorolhatott az árfolyam alakulására is.

3.4 A hosszú távú kamatlábak kritériuma

A referencia-időszakban a hét vizsgált ország közül ötnek az átlagos hosszú távú kamatlába – különböző mértékben – a 3,2%-os referenciaérték alatt volt. Svédországban a hosszú távú kamatlábak 1% alatt alakultak. A Cseh Köztársaságban és Bulgáriában a kamatlábak kicsivel 1,5% alatt, míg Horvátországban és Magyarországon 3% közelében, de az alatt voltak. Lengyelországban és Romániában a kamatlábak meghaladták a 3,2%-os referenciaértéket.

A 2016. évi Konvergenciajelentés óta a hosszú távú kamatláb-különbszetek dinamikája az euroövezet átlagához képest meglehetősen heterogén volt az egyes vizsgált országok között. Ez a heterogenitás különbségeket tükröz mind a

ciklikus pozícióban, mind az országok külső és belső sebezhetőségeinek pénzügyi piacok általi megítélésében, ideértve a költségvetési teljesítmény alakulását és a fenntartható konvergencia kilátásait.

3.5 Egyéb jelentős tényezők

Az Európai Bizottság szerint a legtöbb vizsgált ország különböző mértékben ugyan, de előrelépett gazdasága egyensúlyhiányainak kezelésében. Az Európai Bizottság részletes felülvizsgálatai – amelyeknek az eredményeit 2018. március 7-én hozták nyilvánosságra – megállapították, hogy Bulgáriának és Svédországnak makrogazdasági egyensúlyhiányai vannak, valamint, hogy Horvátország túlzott makrogazdasági egyensúlyhiányt tapasztal. Miközben Bulgária makrogazdasági egyensúlyhiánya már nem számít túlzottnak, a gazdaság egyensúlyhiányokkal szembesül a pénzügyi szektor megmaradó törékenységeinek formájában, amelyekhez viszonylag magas vállalati eladósodottság társul. Ami Svédországot illeti, a Bizottság úgy találta, hogy a magas magánadósság és a túlértékelt lakásárak továbbra is sebezhetővé teszik a gazdaságot a makrogazdasági sokkokkal szemben, miközben az egyensúlyhiányok kezelését szolgáló szakpolitikai intézkedések eddig elégtelennek bizonyultak. Horvátországot illetően a Bizottság úgy találta, hogy a jelentős javulások ellenére a – nagyrészt külföldi valutákban denominált – magán- és államadósság továbbra is a gazdaság sebezhetőségének forrását jelenti, miközben a szakpolitikák eddig nem járultak hozzá a hosszú távú növekedési potenciál és a gazdaság általános alkalmazkodóképességének fokozásához. Jóllehet az Európai Bizottság minősítése szerint a többi vizsgált országban nem volt egyensúlyhiány, azok az országok is szembesülnek különféle kihívásokkal.

A legtöbb ország külső pozíciója tovább javult az utóbbi években. A MIP-eredménytábla azt mutatja, hogy a hároméves átlagos folyó fizetési mérlegek 2016-ban és 2017-ben csaknem minden vizsgált országban tovább javultak (lásd a 3.2 táblázatot), miközben Svédországban folytatódott a folyó fizetési mérleg jelentős többletének csökkenése. Ugyancsak többletet figyeltek meg Magyarországon, Horvátországban, Bulgáriában és a Cseh Köztársaságban, miközben hiányt jelentettek Lengyelországban és Romániában.

A GDP-arányos negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció csaknem valamennyi vizsgált országban kisebbedett, de magas szinten maradt. A közép- és kelet-európai országok nettó külföldi kötelezettségei főként közvetlen külföldi befektetések, ami stabil finanszírozási formaként értékelhető. 2017-ben a nettó nemzetközi befektetési pozíció a hét vizsgált ország közül ötben volt a GDP -35%-ának megfelelő indikatív küszöbérték felett. A nettó külföldi kötelezettségek a Cseh Köztársaságban voltak a legkisebbek (a GDP 24,6%-a), míg Svédország pozitív nettó nemzetközi befektetési pozíciót könyvelhetett el (a GDP 10,4%-a).

Az ár- és a költség-versenyképességet illetően, a 2014-től 2017-ig tartó hároméves időszakban a HICP-vel deflált reáleffektív árfolyamok a legtöbb vizsgált országban (az egyetlen Cseh Köztársaság kivételével) különböző

mértékben leértékelődtek. A fajlagos munkaerőköltségek hároméves növekedési rátája – amely a válságot megelőző években igen magas szinteken volt csaknem valamennyi országban – az utóbbi években általában a 12%-os indikatív küszöbérték alatt maradt, de magas maradt Bulgáriában és Romániában. A 2013 és 2017 közötti öt évben Svédország kivételével valamennyi országban az exportpiaci részesedések növekedését tapasztalták.

A lakásárak emelkedése minden vizsgált országban folytatódott. Ez a válság előtti időszakban elért magas szintekről történő lefelé irányuló korrekció után következik be. Részben kínálati oldali szűk keresztmetszetek és historikusan alacsony kamatlábak miatt Svédországban különösen erőteljesen emelkedtek a lakásárak az utóbbi években, miközben a lakásárak elkezdtek lényegesen nőni Magyarországon.

3.2 táblázat:

Eredménytábla makrogazdasági egyensúlyhiányok felügyeletéhez

3.2a táblázat – Külső egyensúlyhiányok és versenyképességi mutatók

		Folyó fizetési mérleg ¹⁾	Nettó nemzetközi befektetési pozíció ²⁾	Reálieffektív árfolyam, HICP-vel deflált ³⁾	Exportpiaci részesedés ⁴⁾	Nominális fajlagos munkaerőköltségek ⁵⁾
Bulgária	2015	0,4	-61,2	-4,2	11,9	14,9
	2016	0,8	-46,2	-4,7	8,3	9,5
	2017	2,2	-40,5	-3,4	15,5	10,6
Cseh Köztársaság	2015	0,0	-33,2	-8,1	-2,3	0,1
	2016	0,7	-26,9	-3,6	3,7	2,9
	2017	0,9	-27,2	5,1	9,3	6,4
Horvátország	2015	2,4	-76,3	0,2	-6,4	-6,1
	2016	2,9	-69,7	0,1	8,2	-6,2
	2017	3,5	-61,3	-0,4	20,1	-5,3
Magyarország	2015	2,9	-67,1	-7,1	-8,0	-0,2
	2016	3,6	-60,3	-5,1	1,3	3,3
	2017	4,0	-54,6	-0,1	13,8	7,8
Lengyelország	2015	-1,3	-61,0	-1,3	8,9	0,3
	2016	-1,0	-60,1	-5,0	20,9	2,0
	2017	-0,2	-61,9	-3,7	27,1	2,4
Románia	2015	-1,0	-53,7	2,8	21,3	0,3
	2016	-1,3	-49,4	-2,5	24,0	5,1
	2017	-2,2	-45,7	-5,6	36,8	12,0
Svédország	2015	4,8	-1,2	-8,2	-10,5	2,4
	2016	4,4	5,0	-9,1	-6,7	2,0
	2017	4,0	9,4	-5,6	-4,5	3,0
Küszöbérték		-4,0/+6,0	-35,0	+/-11,0	-6,0	+12,0

3.2b táblázat – Belső egyensúlyhiányok és munkanélküliségi mutatók

		Belső egyensúlyhiányok						Új munkanélküliségi mutatók		
		Lakásárak, fogyasztással deflálva ⁶⁾	Magánszektor hiteláramlása, konszolidált ²⁾	Magánszektor adóssága, konszolidált ²⁾	Pénzügyi szektor kötelezettségei ⁶⁾	Államháztartás adóssága ²⁾	Munkanélküliségi ráta ⁷⁾	Aktivitási ráta ⁸⁾	Tartós munkanélküliség ⁸⁾	Ifjúsági munkanélküliség ⁸⁾
Bulgária	2015	1,6	-0,3	110,5	6,2	26	11,2	2,2	-1,2	-6,4
	2016	7,1	4,0	104,9	11,1	29	9,4	0,3	-2,9	-11,1
	2017	7,5	.	.	.	25	7,6	2,3	-3,5	-10,8
Cseh Köztársaság	2015	3,8	0,3	68,1	8,1	40	6,1	2,4	-0,6	-6,9
	2016	6,7	4,4	68,7	14,5	37	5,0	2,1	-1,4	-8,4
	2017	8,9	.	.	.	35	4,0	2,4	-1,6	-7,9
Horvátország	2015	-2,4	-1,4	113,2	1,9	84	16,9	3,1	0,0	0,1
	2016	2,1	-0,1	105,8	3,3	81	15,6	1,9	-4,4	-18,1
	2017	2,9	.	.	.	78	13,6	0,3	-5,5	-17,9
Magyarország	2015	13,3	-2,5	84,5	0,7	77	8,2	4,9	-1,9	-10,9
	2016	13,6	-3,4	77,5	19,6	76	6,6	5,4	-2,6	-13,6
	2017	6,1	0,4	70,7	-8,5	74	5,4	4,2	-2,0	-9,7
Lengyelország	2015	2,6	3,5	78,9	2,4	51	9,0	1,6	-1,1	-5,7
	2016	2,3	4,6	81,6	8,9	54	7,6	1,8	-2,2	-9,6
	2017	2,0	2,8	76,4	6,4	51	6,2	1,7	-2,3	-9,0
Románia	2015	1,9	0,2	59,1	4,0	38	6,9	1,3	0,0	-0,9
	2016	5,0	0,6	55,8	7,6	37	6,5	0,7	-0,3	-3,1
	2017	4,0	.	.	.	35	5,9	1,6	-0,8	-5,6
Svédország	2015	12,1	7,5	188,4	2,4	44	7,8	1,4	0,0	-3,3
	2016	7,6	7,6	188,6	9,0	42	7,4	1,0	-0,1	-4,6
	2017	4,6	.	.	.	41	7,0	1,0	-0,2	-5,1
Küszöbérték		+6,0	+14,0	+133,0	+16,5	+60	+10,0	-0,2	0,5	2,0

Források: Európai Bizottság (Eurostat, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és Központi Bankok Európai Rendszere.

Megjegyzés: A táblázat a 2018. május 3-án, azaz az adatok lezárásának napján rendelkezésre álló adatokat tartalmazza, és ezért eltér a 2017 novemberében a riasztási mechanizmus keretében készült jelentésben közzétett eredménytáblától.

1) A GDP százalékában, hároméves átlag.

2) A GDP százalékában.

3) Hároméves százalékos változás 41 másik iparosodott országhoz képest. A pozitív érték a versenyképesség romlását jelzi.

4) Ötéves százalékos változás.

5) Hároméves százalékos változás.

6) Százalékos változás az előző év hasonló időszakához képest.

7) Hároméves átlag.

8) Hároméves változás százalékpontban.

A pénzügyi válságot megelőző viszonylag hosszú hitelbővülési időszak következtében néhány vizsgált országban a magán nem pénzügyi szektorban magas – bár enyhén csökkenő – adósságszintek alakultak ki. Ez továbbra is fontos sebezhetőséget jelent az adott országok számára. Az erőteljes hitelnövekedés – különösen a svédországi lakásvásárlási hiteleké – még mindig szoros figyelemmel követést igényel. 2017-ben Svédországban különösen magas volt a magánszektor adósságszintje: közel a GDP 190%-ához.

A vizsgált országokban a pénzügyi szektorra vonatkozó politikák céljaként annak biztosítását kell megjelölni, hogy a pénzügyi szektor erőteljesen járuljon hozzá a gazdasági növekedéshez és az árstabilitáshoz, míg a felügyeleti politikákat a felügyeleti keretrendszer stabilizálására kell irányítani, ami az egységes felügyeleti mechanizmushoz (SSM) való csatlakozás előfeltétele. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az uniós országok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

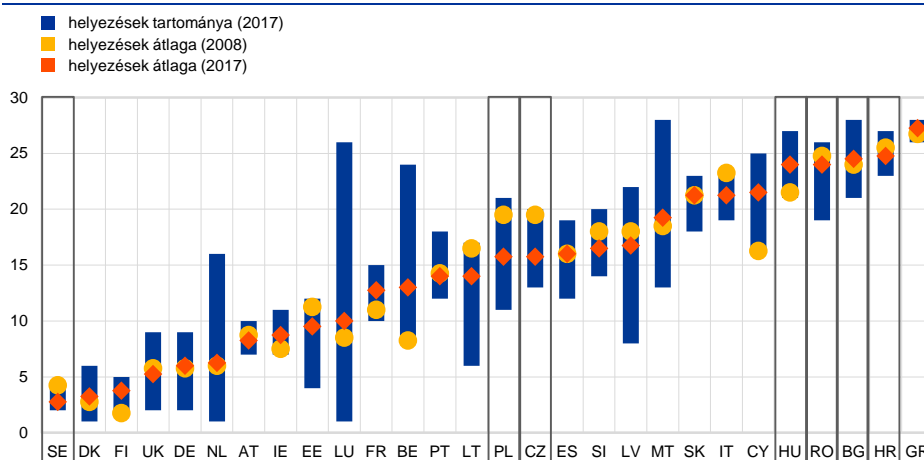
A kiigazítási folyamat viszonylag magas szintű munkanélküliséget eredményezett a vizsgált országok némelyikében, de a munkanélküliség az utóbbi években csökkenő pályát követ. Horvátországban a tartós és az ifjúsági munkanélküliség továbbra is rávilágít a belső egyensúlyhiányok súlyosságára. A munkanélküliség – amelyet általában a strukturális munkanélküliség, illetve a régiók közötti kereslet és kínálat eltéréseinek rosszabbodása kísért – sok országban sebezhető pont, és veszélyezteti a reáljövedelmek konvergenciáját, tekintettel a kedvezőtlen demográfiai trendekre is.

Az intézményi környezet ereje másik fontos tényező a gazdasági integráció és konvergencia fenntarthatóságának elemzésében. Több közép- és kelet-európai országban a termelési tényezők hatékony felhasználása és allokációja útjában álló meglévő merevségek és akadályok eltávolítása segítené a gazdasági potenciál növelését. Ezek például az üzleti környezet gyengeségeit, az intézmények viszonylag gyenge minőségét, a gyenge kormányzást és a korrupciót tükrözik. A potenciális kibocsátásnövekedés hátráltatásával az intézményi környezet alááshatja egy ország adósságszolgálati képességét, és megnehezítheti a gazdasági kiigazítást is. Ezenkívül befolyásolhatja egy ország azon képességét, hogy végrehajtsa a szükséges szakpolitikai intézkedéseket.

Az intézmények és a kormányzás minősége Svédország kivételével minden vizsgált országban viszonylag gyenge. Ez kockázatokat jelenthet a gazdaság rugalmasságára és a konvergencia fenntarthatóságára nézve. A specifikus intézményi mutatók lényegében az intézmények és a kormányzás gyenge minőségének általános képét erősítik meg a legtöbb országban – néhány figyelemre méltó különbséggel (lásd a 3.5 és 3.6 ábrát). Nevezetesen a vizsgált országok közül Horvátországban, Bulgáriában, Romániában és Magyarországon a legalacsonyabb az intézmények és a kormányzás minősége. 2016 januárjában az Európai Bizottság jogállamisági eljárást indított Lengyelországgal szemben.

3.5 ábra:

Az EU-országok sorrendjének áttekintése az intézményminőség szempontjából

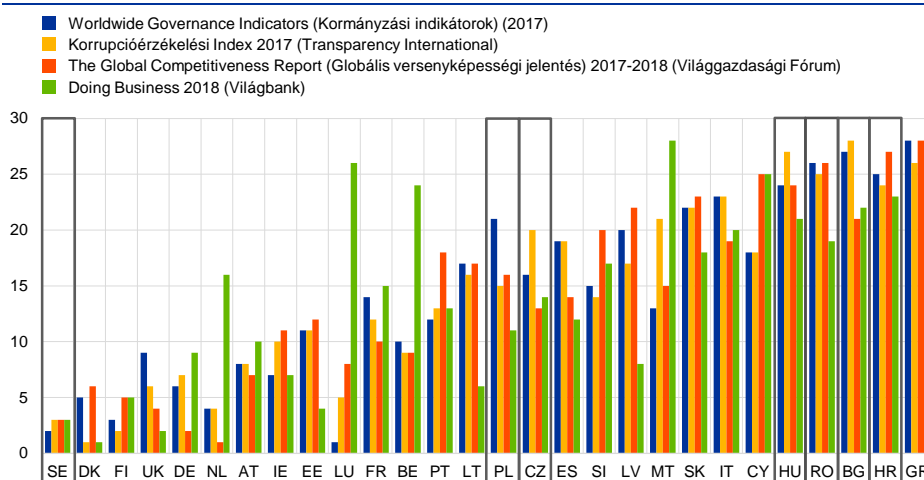

Források: Worldwide Governance Indicators (Kormányzási indikátorok) 2017, The Global Competitiveness Report (Globális versenyképességi jelentés) 2017-2018 (Világ gazdasági Fórum), Korruptióérzékelési Index 2017 (Transparency International) és Doing Business 2018 (Világbank).

Megjegyzések: Az országok rangsorolása egytől (az EU-ban legjobban teljesítő) 28-ig (az EU-ban legrosszabbul teljesítő) terjed, és sorrendjük a 2017-es rangsorokban elfoglalt átlagos pozíciójuk szerint került megállapításra. A Doing Business jelentésben Málta csak 2013-tól, Ciprus pedig 2010-től kezdődően szerepel.

3.6 ábra:

Az EU-országok egyes mutatók szerinti rangsora intézményminőség szempontjából

Források: Worldwide Governance Indicators (Kormányzási indikátorok) 2017, The Global Competitiveness Report (Globális versenyképességi jelentés) 2017-2018 (Világ gazdasági Fórum), Korruptióérzékelési Index 2017 (Transparency International) és Doing Business 2018 (Világbank).

Megjegyzés: Az országok rangsorolása egytől (az EU-ban legjobban teljesítő) 28-ig (az EU-ban legrosszabbul teljesítő) terjed, és sorrendjük a 2017-es rangsorokban elfoglalt átlagos pozíciójuk szerint került megállapításra.

A legtöbb vizsgált országban strukturális reformokra van szükség a gazdasági növekedés és a versenyképesség javítása érdekében. A helyi intézmények, a kormányzás és az üzleti környezet javítása az állami tulajdonú vállalatok

privatizációjának folytatásával és az uniós pénzeszközök hatékony felhasználásának javítására irányuló fokozott erőfeszítésekkel együtt segítene a termelékenység növekedésének felgyorsításában. Ez pedig hozzájárulna a verseny fokozásához a legfontosabb szabályozott szektorokban (pl. energia és közlekedés), mérsékelve a belépés korlátait és ösztönözve az igencsak szükséges magánberuházást.

**Végezetül a statisztikák minőségével kapcsolatos intézményi jellemzők
ugyancsak lényegesek a zökkenőmentes konvergenciafolyamat**

támogatásában. Ez vonatkozik – többek között – a nemzeti statisztikai hatóság jogi függetlenségének meghatározására, közigazgatási felügyeletére és költségvetési autonómiájára, törvény szerinti adatgyűjtési felhatalmazására, valamint a statisztikai titkosságot szabályozó jogi rendelkezésekre, amelyeket részletesebben a 6. fejezet ismertet.

4 Országokénti összefoglalók

4.1 Bulgária

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Bulgáriában 1,4%-ot tett ki, vagyis az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértéke alatt volt. Az elmúlt tíz évben a ráta széles sávon belül, -1,7% és 12,6% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 2,2%, azaz mérsékelt volt. Előretekintve és a fajlagos munkaerőköltségek közelmúltbeli emelkedését is figyelembe véve a bolgár inflációs konvergencia hosszabb távú fenntarthatósága erősen aggályos. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbözeteket eredményez az euroövezettel szemben. A túlzott ároldali nyomás és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell megtámogatni.

Bulgária államháztartási egyenlege és adóssága 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumoknak. Az ország 2012 óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciós ágának hatálya alatt áll. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése a Paktum követelményeinek való megfelelést jelez. Bulgária ezenkívül – kedvező kezdeti költségvetési pozíciója eredményeként – a fiskális fenntarthatóság tekintetében közép- és hosszú távon alacsony kockázatokkal szembesül. A szilárd államháztartás megőrzése érdekében a prudens fiskális politika és a további költségvetési szerkezeti reformok a jövőben is elengedhetetlenek maradnak.

A 2016. május 4. és 2018. május 3. közötti kétéves referencia-időszakban a bolgár leva nem vett részt az ERM-II árfolyam-mechanizmusban, de a valutatanácsi rendszer keretében eurónként 1,95583 leva árfolyamon rögzítették az árfolyamát. Az elmúlt tíz évben Bulgária folyó fizetési és tőkemérlege jelentősen javult a 2008-ban elkönyvelt igen nagy külső hiányhoz képest, miközben az ország nettó külföldi kötelezettségei fokozatosan csökkentek, de magas szinten maradtak.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban a bolgár hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 1,4%-on voltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke alatt. Bulgáriában a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak 7% fölötti értékről 1,5% alá estek.

A fenntartható konvergencia számára kedvező környezet megteremtéséhez Bulgáriában stabilitásorientált gazdaságpolitikára és széles körű szerkezeti reformokra van szükség. Ami a makrogazdasági egyensúlyi problémákat illeti, az Európai Bizottság Bulgáriát a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan tovább elemzendő országok közé sorolta, és megállapította, hogy az ország makrogazdasági egyensúlyhiányokkal küzd. A konvergencia és a gazdasági rugalmasság fenntarthatósága szempontjából hasznosak lennének a széles körű szerkezeti reformok a strukturális rugalmasság,

az üzleti környezet, a pénzügyi stabilitás, az intézmények minősége és a kormányzás erősítése érdekében. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A bolgár jogszabályok nem teljesítik maradéktalanul a központi banki függetlenség, a monetáris finanszírozás tilalma, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódás követelményeit. Bulgária eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.2 Cseh Köztársaság

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta a Cseh Köztársaságban 2,2% volt, vagyis meghaladta az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértékét. Az elmúlt tíz évben a ráta viszonylag széles sávon belül, 0,2% és 6,6% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 1,9%, azaz mérsékelt volt. Előre tekintve, aggályok vannak az inflációs konvergencia hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban a Cseh Köztársaságban. A felzárkózási folyamat pozitív inflációs különbségeket eredményezhet az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyam felértékelődése ezt nem ellensúlyozza. A túlzott ároldali nyomás és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell támogatni.

A Cseh Köztársaság államháztartási költségvetési egyenlege és adóssága 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumoknak. Az ország 2014 óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciók ágának hatálya alatt áll. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint a strukturális egyenleg pozitív marad, megfelelően így mind a középtávú célkitűzésnek, mind a prevenciók ág egyéb követelményeinek az előrejelzési horizonton. A fiskális kockázat minden időhorizonton alacsony, bár az idősödő lakosság hosszú távon kihívást jelent. A szilárd államháztartási helyzet biztosítása megkívánja a jelenlegi fiskális keretrendszer reformjának kiszélesítését, az adósságkezelési keretek javítását, az állami kiadások (és különösen az állami beruházások) hatékonyságának fokozását, valamint a kedvezőtlen hosszú távú demográfiai trendek jelentette kihívások kezelését.

A 2016. május 4. és 2018. május 3. közötti kétéves referencia-időszakban a cseh korona nem vett részt az ERM-II árfolyamrendszerben. 2017 áprilisáig egy olyan árfolyamrendszerben kereskedtek vele, ahol a Česká národní banka kötelezettséget vállalt, hogy nem engedi a valuta felértékelődését az eurónként 27 koronás szinten túl. Ez a kötelezettség később megszűnt, mivel teljesültek a 2%-os inflációs cél jövőbeli fenntartható elérésének feltételei. Így a Česká národní banka visszatért a korábbi rugalmas árfolyamrendszerhez. A cseh korona euróval szembeni árfolyama a referencia-időszakban kis mértékű volatilitást mutatott. 2018.

május 3-án az árfolyam eurónként 25,5850 korona volt, vagyis 5,3%-kal erősebb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az utóbbi tíz évben javult a folyó fizetési mérleg, miközben az ország nettó külföldi kötelezettségei folyamatosan csökkentek.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban a Cseh Köztársaságban a hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 1,3%-on álltak, tehát jóval a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke alatt maradtak. A Cseh Köztársaságban a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak csaknem 5%-ról valamivel 1,0% alá estek.

A fenntartható konvergenciának kedvező környezet megteremtése az árstabilitásra irányuló gazdaságpolitikai intézkedéseket, például a makrogazdasági stabilitás biztosítását célzó szerkezeti reformokat igényel. A makrogazdasági egyensúlyi problémákkal összefüggésben az Európai Bizottság a Cseh Köztársaságot nem sorolta a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan elemzendő országok körébe. Mindazonáltal a potenciális növekedés élénkítése érdekében szükség van a munkaerő- és termékpiacon irányelvekre és a vállalati környezetre vonatkozó célzott szerkezeti reformok fokozására. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A cseh jogszabályok nem teljesítik maradéktalanul a központi banki függetlenség, a monetáris finanszírozás tilalma, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódás követelményeit. A Cseh Köztársaság eltéréssel bíró EU-tagállam, ezért a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelményt teljesítenie kell.

4.3 Horvátország

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Horvátországban 1,3%-ot tett ki, vagyis jóval az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértéke alatt volt. Az elmúlt tíz évben a ráta viszonylag széles sávon belül, -0,8% és 6,0% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 1,8%, azaz mérsékelt volt. Előre tekintve, aggályok vannak az inflációs konvergencia horvátországi hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbözeteket eredményez az euroövezettel szemben. A túlzott árcsökkentés és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell megtámogatni.

Horvátország államháztartási költségvetési egyenlege 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumnak, miközben adósságrátája a referenciaérték felett volt, bár a Stabilitási és Növekedési Paktum adósságcsökkentési

referenciaértékével összhangban csökkent. Horvátország 2014-től a Stabilitási és Növekedés Paktum korrekciós ágának hatálya alá tartozott, és 2017 júniusában mentesült a túlzotthiány-eljárás alól. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint a költségvetési egyensúly és az adósság pályája megfelel majd a Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeinek. A Bizottság 2017-es adósságfenntarthatósági figyelője azt sugallja, hogy Horvátországnak középtávon nagy adósságfenntarthatósági kockázattal kell számolnia. Ezért prudens fiskális politikára van szükség az államadósság szintjének további csökkentése érdekében. Míg hosszú távon a népesség elöregedéséhez köthető kiadások prognosztizált csökkenése miatt Horvátországban a kockázat alacsonynak mondható, a szociális juttatások arányának alacsony szintje és prognosztizált további csökkenése aggályokat vet fel a nyugdíjrendszer megfelelő voltát illetően. Egy prudens fiskális politikának, amely a Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeivel összhangban tovább fokozza mind a bevételek, mind a kiadások hatékonyságát, tartósan csökkenő pályára kellene állítania az adósságrát. Ez csökkenteni fogja a kedvezőtlen demográfiai és kivándorlási trendekből eredő kockázatokat, valamint a függő kötelezettségeket.

A 2016. május 4. és 2018. május 3. közötti kétéves referencia-időszakban a horvát kuna nem vett részt az ERM-II-ben, hanem olyan árfolyamrendszerben kereskedtek vele, amely szűk sávban irányított lebegtetés formájában valósult meg. A horvát kuna euróval szembeni árfolyama a referencia-időszakban – átlagosan – kis mértékű volatilitást mutatott. 2018. május 3-án az árfolyam eurónként 7,415 kuna volt, vagyis 1,1%-kal erősebb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az elmúlt tíz évben javult Horvátország folyó fizetési és tőkeemlége, és csökkentek – bár továbbra is magasak – az ország nettó külföldi kötelezettségei.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban Horvátországban a hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 2,6%-on álltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke alatt maradtak. Horvátországban a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak 8% körüli értékről 3% alá estek.

A fenntartható konvergencia számára kedvező környezet megteremtéséhez Horvátországban stabilitásorientált gazdaságpolitikára és széles körű szerkezeti reformokra van szükség. Ami a makrogazdasági egyensúlyi problémákat illeti, az Európai Bizottság Horvátországot a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan elemzendő országok közé sorolta, és megállapította, hogy az ország túlzott mérvű makrogazdasági egyensúlyhiányokkal küzd. A szerkezeti reformok terén meglehetősen sokféle területen sürgősen átalakításokra van szükség annak érdekében, hogy általában nőjön a termelékenység és fokozódjon a gazdaság potenciális növekedése. Nevezetesen, intézkedéseket kell tenni az intézményi és üzleti környezet, valamint az ország vállalatirányítási standardjainak javítása, a termékpiaci verseny élénkítése, a munkaerő-piaci kereslet és a kínálat eltéréseinek csökkentése, továbbá a munkaerő-kínálat mennyiségének és minőségének, valamint a közigazgatás és az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának növelése érdekében. Emellett jelentős erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítására, hogy Horvátország javítson

az uniós források felhasználásának hatékonyságán. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A horvát jogszabályok nem teljesítik maradéktalanul a központi banki függetlenségről szóló követelményeket. Horvátország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.4 Magyarország

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Magyarországon 2,2%-ot tett ki, vagyis az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértéke felett volt.

Az elmúlt tíz évben a ráta viszonylag széles sávon belül, -0,3% és 7,3% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 3,0%, azaz magas volt. Előre tekintve, aggályok vannak az inflációs konvergencia magyarországi hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbszeteket eredményez az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyam felértékelődése ezt nem ellensúlyozza. A túlzott ároldali nyomás és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell megtámogatni.

2017-ben Magyarország államháztartási hiánya megfelelt a maastrichti kritériumnak, adósságrátája viszont a referenciaérték felett volt. Az ország 2013 óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciós ágának hatálya alatt áll. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint a 2018–2019-es időszakban nagy a kockázata annak, hogy jelentős lesz az eltérés a középtávú cél felé vezető kiigazítási pályától. Magyarországon hosszú távon közepes, míg középtávon magas a fiskális stressz kockázata. Az öregedő népesség kihívást jelent az államháztartás fenntarthatósága szempontjából. Az államháztartás fenntarthatóságának megőrzése érdekében a prevenciós ág követelményeinek megfelelő, a középtávú cél felé vivő határozott előrelépésre van szükség, valamint a fiskális irányítási rendszer további reformjára.

A 2016. május 4-től 2018. május 3-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a magyar forint nem vett részt az ERM-II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A magyar forint euróval szembeni átlagos árfolyama a referencia-időszakban viszonylag nagy mértékű volatilitást mutatott. 2018. május 3-án az árfolyam eurónként 314,06 forint volt, vagyis 0,2%-kal erősebb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az elmúlt tíz évben Magyarország folyó fizetési és a tőkemérlege markánsan javult. Ez hozzájárult az ország – egyébként továbbra is magas – nettó külföldi kötelezettségeinek némi csökkenéséhez.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban

Magyarországon a hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 2,7%-on álltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke alatt maradtak. Magyarországon a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkenő pályán vannak, és a 12 havi átlagos kamatlábak 9% fölötti értékről 3% alá estek.

A fenntartható konvergencia számára kedvező környezet megteremtéséhez Magyarországon stabilitásorientált gazdaságpolitikára és széles körű szerkezeti reformokra van szükség.

A makrogazdasági egyensúlyi problémákkal összefüggésben az Európai Bizottság Magyarországot nem sorolta a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan elemzendő országok körébe. Ugyanakkor javára válna az országnak, ha szerkezeti reformokat hajtana végre a magánszektor által vezetett növekedés elősegítése érdekében, például az intézmények irányításának javításával, valamint a bürokrácia és az adóteher csökkentésével, ahol az túlzott. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A magyar jog nem felel meg maradéktalanul a jegybanki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára, az euro egységes helyesírására, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek.

Magyarország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.5 Lengyelország

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Lengyelországban

1,4%-ot tett ki, vagyis az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértéke alatt

volt. Az elmúlt tíz évben a ráta viszonylag széles sávon belül, -0,7% és 4,3% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 2,0%, azaz mérsékelt volt. Előre tekintve, aggályok vannak az inflációs konvergencia lengyelországi hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbszeteket eredményez az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyam felértékelődése ezt nem ellensúlyozza. A túlzott árcsúszás nyomás és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell támogatni.

Lengyelország államháztartási hiánya és adóssága 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumoknak.

Az ország 2015 óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciós ágának hatálya alatt áll; az ECOFIN Tanács akkor döntött úgy, hogy megszünteti a túlzotthiány-eljárást. Ugyanakkor az Európai Bizottság 2018. tavaszi előrejelzése rámutat a prevenciós ág követelményeitől való 2018. évi jelentős eltérés kockázatára. Ráadásul közép- és hosszú távon Lengyelország a fiskális fenntarthatóságot tekintve közepes kockázatokkal szembesül. Ezért

elengedhetetlen a további előrehaladás a középtávú cél felé a prevenció ág követelményeinek megfelelően, a közép- és hosszú távon szilárd államháztartás biztosítása érdekében. A kedvező középtávú makrogazdasági kilátásokat fel kellene használni fiskális pufferek felépítésére és a szükséges reformok bevezetésére.

A 2016. május 4-től 2018. május 3-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a lengyel zloty nem vett részt az ERM-II-ben, hanem rugalmas

árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A lengyel zloty euróval szembeni átlagos árfolyama a referencia-időszakban viszonylag nagy mértékű volatilitást mutatott. 2018. május 3-án az árfolyam eurónként 4,2628 zloty volt, vagyis 3,2%-kal erősebb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az elmúlt tíz évben javult Lengyelország folyó fizetési és tőkemérlege, miközben az ország nettó külföldi kötelezettségei továbbra is magasak.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban a lengyel hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 3,3%-on álltak, tehát épphogy csak a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke felett.

Lengyelországban a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak körülbelül 6%-ról mintegy 3%-ra estek.

A fenntartható konvergencia számára kedvező környezet megteremtéséhez Lengyelországnak stabilitásorientált gazdaságpolitikára, a pénzügyi stabilitást garantáló intézkedésekre és célzott szerkezeti reformokra van szüksége.

A makrogazdasági egyensúlyi problémákkal összefüggésben az Európai Bizottság Lengyelországot nem sorolta a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan elemzendő országok körébe. A külföldi befektetők bizalmának fenntartása és a bankszektor gazdasági növekedéshez való megbízható hozzájárulásának biztosítása érdekében elengedhetetlen a bankszektor jelenlegi szilárd pénzügyi helyzetének megőrzése. A gazdasági növekedést a munkaerő-piaci súrlódások csökkentésére irányuló, a termékpiaci versenyt elősegítő, valamint az innovációt, a privatizációt és az infrastruktúra modernizálását felgyorsító, megfelelően célzott szerkezeti reformokkal kell támogatni. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A lengyel jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a bizalmas adatkezelésre, a monetáris finanszírozás tilalmára, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó

követelményeknek. Lengyelország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.6 Románia

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Romániában 1,9% volt, vagyis megfelelt az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértékének. Az elmúlt tíz évben a ráta viszonylag széles sávon belül, -1,7% és 8% között ingadozott, az időszak átlaga pedig 3,4%, azaz magas volt. Előre tekintve, komoly aggályok vannak az inflációs konvergencia romániai hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbségeket eredményez az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyam felértékelődése ezt nem ellensúlyozza. A túlzott ároldali nyomás és makrogazdasági egyensúlyhiányok felhalmozódásának megelőzése érdekében a felzárkózást megfelelő gazdaságpolitikai intézkedésekkel kell megtámogatni.

Románia államháztartási hiánya és adóssága 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumoknak. A 2013 óta a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciós ágának hatálya alatt álló Romániával szemben a prevenciós ág szerinti jelentős eltérési eljárás van érvényben, amely 2017 júniusában kezdődött. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint Románia 2016-tól kezdődően nem teljesíti középtávú célját, és 2018-ban és 2019-ben is fennáll a kockázata a prevenciós ág követelményeitől való jelentős eltérésnek. Ezenkívül expanzív fiskális intézkedések várhatóan a GDP 3%-ának megfelelő küszöb fölé nyomják a hiányt 2018-ban, és emelkedő pályára állítják az adósságrátát. A Bizottság 2017-es adósságfenntarthatósági figyelője erős középtávú fenntarthatósági kockázatokat jelez, amelyek nagyban az előrejelzett strukturális elsődleges egyenleg romlására vezethetők vissza. Hosszú távon közepes fenntarthatósági kockázatok várhatóak, főként a kedvezőtlen kiinduló költségvetési pozíció, valamint – kisebb mértékben – az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás emelkedő költségei miatt. E területek további reformjai és jelentős konszolidációs intézkedések szükségesek a középtávú célhoz való gyors visszatérés biztosítása és az államháztartás fenntarthatóságának megőrzése érdekében.

A 2016. május 4. és 2018. május 3. közötti kétéves referencia-időszakban a román lej nem vett részt az ERM-II-ben, hanem olyan rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele, amely irányított lebegtetés formájában valósult meg. A román lej euróval szembeni átlagos árfolyama a referencia-időszakban [viszonylag nagy mértékű] volatilitást mutatott. 2018. május 3-án az árfolyam eurónként 4,6658 lej volt, vagyis 3,7%-kal gyengébb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az elmúlt tíz évben lényegesen javult Románia folyó fizetési és tökemérlege, miközben csökkentek – bár továbbra is magasak – az ország nettó külföldi kötelezettségei.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban a román hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 4,1%-on álltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke felett. Romániában a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak közel 10%-ról mintegy 4%-ra estek.

A fenntartható konvergencia számára kedvező környezet megteremtéséhez Romániában stabilitásorientált gazdaságpolitikára és széles körű szerkezeti

reformokra van szükség. A makrogazdasági egyensúlyi problémákkal összefüggésben az Európai Bizottság Romániát nem sorolta a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében mélyrehatóan elemzendő országok körébe. Mindazonáltal jelentős lehetőség és szükség van az intézményi és üzleti környezet javítását, a beruházások és a termékpiacon verseny élénkítését, a munkaerő-piaci kereslet és kínálat közötti jókora eltérések, valamint a szakemberhiány csökkentését, továbbá a közigazgatás és az igazságszolgáltatási rendszer minőségének és hatékonyságának fokozását célzó intézkedésekre. Annak érdekében is jelentős erőfeszítéseket kell tenni, hogy javuljon Romániában az uniós források gyenge felhasználása. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A román jogszabályok nem teljesítik maradéktalanul a központi banki függetlenség, a monetáris finanszírozás tilalma, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódás követelményeit. Románia eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.7 Svédország

2018 márciusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Svédországban 1,9% volt, vagyis megfelelt az árstabilitási kritérium 1,9%-os referenciaértékének. Az elmúlt tíz évben a ráta a 0,2% és 3,4% közötti tartományban ingadozott, az időszak átlaga pedig 1,4%, azaz mérsékelt volt. Svédországban az egy főre jutó GDP már az euroövezet szintje felett van. Előretekintve a monetáris politika és a stabilitásorientált intézményrendszer várhatóan tovább támogatja az árstabilitás elérését Svédországban.

Svédország államháztartási költségvetési egyenlege és adóssága 2017-ben megfelelt a maastrichti kritériumoknak. Az ország a Stabilitási és Növekedési Paktum 1998. évi hatályba lépése óta a prevenció ág hatálya alatt áll. Az Európai Bizottság 2018. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint Svédország várhatóan betartja az előrejelzési időszakban a középtávra kítűzött költségvetési célt. Adósságfenntarthatósági szempontból az ország közép-, illetve hosszú távon alacsony kockázatokkal szembesül. A középtávú cél változatlan betartása biztosítaná az elkövetkező években a tartósan szilárd államháztartással jellemezhető helyzet további javulását.

A 2016. május 4-től 2018. május 3-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a svéd korona nem vett részt az ERM-II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A svéd korona euróval szembeni árfolyamának alakulását a referencia-időszakban átlagban viszonylag magas fokú volatilitás jellemezte. 2018. május 3-án az árfolyam eurónként 10,6045 korona volt, vagyis 14,09%-kal gyengébb, mint 2016. májusi átlagos szintje. Az elmúlt tíz évben

Svédország folyó fizetési mérlegén nagymértékű többlet keletkezett, és a közelmúltban a nettó nemzetközi befektetési pozíciója pozitívvá vált.

A 2017 áprilisa és 2018 márciusa közötti referencia-időszakban Svédországban a hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 0,7%-on álltak, tehát jóval a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 3,2%-os referenciaértéke alatt maradtak. Svédországban a hosszú lejáratú kamatlábak 2009 óta csökkennek, és a 12 havi átlagos kamatlábak 3% fölötti értékről 1% alá estek.

A fenntartható konvergenciához szükséges környezet támogatásához Svédországban a stabilitásorientált gazdaságpolitika továbbvitelére, célzott szerkezeti reformokra és a pénzügyi stabilitást védő intézkedésekre van szükség. Ami a makrogazdasági egyensúlyhiányokat illeti, az Európai Bizottság a riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentésében megállapította, hogy Svédországban továbbra is tapasztalhatók makrogazdasági egyensúlyhiányok. Ezzel összefüggésben további lépésekre van szükség, hogy kezeljék a historikusan magas lakásárakból és a háztartások ezzel kapcsolatos magas és emelkedő szintű eladósodottságából eredő makrogazdasági stabilitási kockázatokat. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban.

A svéd jogszabályok nem teljesítik maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára és az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeket. Svédország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek. A Szerződés értelmében Svédország 1998. június 1-jétől kötelezettséget vállalt arra, hogy a nemzeti jogszabályalkotás során az eurorendszerbe való integrálódásra törekszik. A svéd hatóságok ez idáig nem tettek törvényhozói lépéseket az ebben és az előző jelentésekben bemutatott összeegyeztethetetlen elemek felszámolására.

© Európai Központi Bank, 2018

Postacím 60640 Frankfurt am Main, Németország
Telefon +49 69 1344 0
Honlap www.ecb.europa.eu

Minden jog fenntartva. A kiadvány kizárólag oktatási és nem kereskedelmi célból, a forrás feltüntetésével sokszorosítható.

A Jelentésben szereplő adatgyűjtés lezárásának időpontja: 2018. május 3.

A szakkifejezések és rövidítések gyűjteménye megtalálható az [EKB szószedetben](#).

ISSN	1725-9614 (pdf)	DOI	10.2866/86258 (pdf)
ISBN	978-92-899-3216-5 (pdf)	EU katalógusszám	QB-AD-18-001-HU-N (pdf)